

Bryssel 16.11.2016
COM(2016) 729 final

**LUONNOS KOMISSION JA NEUVOSTON YHTEISEKSI
TYÖLLISYYSRAPORTIKSI**

oheisasiakirja komission tiedonantoon vuotuisesta kasvuselvityksestä 2017

**LUONNOS KOMISSION JA NEUVOSTON
YHTEISEKSI TYÖLLISYYSRAPORTIKSI
oheisasiakirja komission tiedonantoon
vuotuisesta kasvuselvityksestä 2017**

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 148 artiklaan perustuva luonnos yhteiseksi työllisyysraportiksi on osa komission vuotuista kasvuselvitystä talouspolitiikan EU-ohjausjakson käynnistämiseksi. Yhteinen työllisyysraportti on tärkeä tekijä EU:n talouden ohjausjärjestelmässä. Siinä esitetään vuotuinen katsaus työllisyyden ja sosiaalisen tilanteen keskeiseen kehitykseen Euroopassa sekä uudistustoimiin, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja vuotuisen kasvuselvityksen painopisteiden mukaisesti.

Vuoden 2017 yhteisen työllisyysraportin luonnoksessa todetaan tältä osin seuraavaa:

Työllisyystilanne ja sosiaalinen tilanne ovat kohenemassa, kun talous elpyy hienoisesti. Tämän tuloksena Eurooppa 2020 -strategiassa asetettu 75 prosentin työllisyystavoite saatetaan saavuttaa vuoteen 2020 mennessä, jos tämänhetkinen suuntaus jatkuu. Työllisyysaste 20–64-vuotiaiden ryhmässä on 71,1 prosenttia (vuoden 2016 toinen puolisko) – ensimmäistä kertaa yli vuoden 2008 tason. Köyhyys on kuitenkin edelleen yleistä, ja työllisyys- ja sosiaalipoliittiset tulokset vaihtelevat merkittävästi maiden välillä.

Useimmat työmarkkinaindikaattorit kohentuivat vuonna 2015 ja 2016. Työttömyysaste jatkoi laskuaan ja oli 8,5 prosenttia (euroalueella 10 %) syyskuussa 2016. Myös nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenivät mutta ovat edelleen korkealla tasolla useissa jäsenvaltioissa. Osallistumisasteet ovat kasvussa, ja EU:ssa luotiin yli neljä miljoonaa työpaikkaa vuonna 2015 ja vuoden 2016 ensimmäisen puoliskon aikana. Naisten työllisyysaste EU:ssa vuonna 2015 oli edelleen huomattavasti alle miesten työllisyysasteen, mutta ero on kaventunut vuodesta 2008. Työmarkkinaolosuhteissa tapahtuu vähittäistä lähentymistä, vaikka jäsenvaltioiden välillä esiintyykin edelleen suuria eroja.

Kotitalouksien tulot EU:ssa kasvoivat vuonna 2015 enimmäkseen ansiotulojen lisääntymisen ja verojen ja maksujen vähenemisen kautta. Kotitalouksien bruttotulot euroalueella eivät kuitenkaan ole vielä täysin elpyneet, ja ne ovat edelleen hieman alle vuoden 2009 tasojen. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riskissä olevien ihmisten lukumäärä ja osuus ovat

alkaneet vähentyä, mutta ne ovat yhä erittäin suuria. Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste on palannut vuoden 2008 tasolle eli 23,7 prosenttiin. Tilanteen hiljattainen kohentuminen on tervetullutta, mutta tarvitaan yhtenäisiä toimia, jotta saavutetaan tavoite vähintään 20 miljoonan ihmisen auttamisesta eroon köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytyneisyydestä vuoteen 2020 mennessä, koska köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien ihmisten määrä vuonna 2015 oli suurempi kuin vuonna 2008. Tuloerot vakiintuivat kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle, ja EU:n sisällä on merkittäviä eroja, kuten keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella voidaan nähdä.

Suuret erot heikentävät talouden tuotosta ja mahdollisuutta kestävään kasvuun. Suuret ja sitkeästi esiintyvät erot herättävät huolta oikeudenmukaisuudesta, koska ne ilmentävät yleensä korkeaa köyhyys- ja syrjäytymisriskiä, mutta myös taloudellisista näkökohdista, koska ne johtavat inhimillisen pääoman alihyödyntämiseen. Köyhyyden siirtyminen sukupolvelta toiselle vahvistaa näitä kielteisiä vaikutuksia. Koulutus-, työmarkkina- ja sosiaaliturvalaitosten rakenne joissakin jäsenvaltioissa ei tue riittävästi niiden tehtävää, joka on investoida inhimilliseen pääomaan ja edistää tasapuolisuutta. Näin ne eivät korjaa mahdollisuuksien eriarvoisuutta vaan edistävät sitkeitä ja jopa suurempia tuloeroja. Eriarvoisuuden torjumiseksi jäsenvaltiot voivat toteuttaa toimia eri aloilla, esimerkiksi vero- ja etuusjärjestelmissä, palkanmuodostuspolitiikassa (mukaan luettuna vähimmäispalkka) sekä koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmissä.

Joustavia ja osallistavia työmarkkinoita edistäviä uudistuksia on jatkettava niin, että kannustetaan työpaikkojen luomista ja työmarkkinoille osallistumista yhdistämällä kuitenkin asianmukaisesti joustavuus ja työsuhdeturva. Jäsenvaltioissa, joissa työjärjestelyjen joustavuus on yhdistetty tehokkaaseen aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan ja riittävään sosiaaliseen suojeluun, kriisistä on selviydytty paremmin. Monissa jäsenvaltioissa on toteutettu viime vuosina merkittäviä uudistuksia, joilla on ollut positiivisia vaikutuksia työpaikkojen luomiseen. Lisätoimia kuitenkin tarvitaan edelleen, jotta voidaan edistää korkealaatuisten työpaikkojen luomista ja lisätä työmarkkinoiden osallistavuutta poistamalla työmarkkinoille osallistumisen esteitä, torjumalla työmarkkinoiden segmentoitumista ja varmistamalla, että sosiaalisen suojelun järjestelmät tarjoavat riittävän tulotuen ja palvelut kaikille mutta kannustavat samalla siirtymistä työelämään ja tekevät työnteosta kannattavaa. Näin voitaisiin myös puuttua työssäkäyvien kasvavaan köyhyyteen joissakin jäsenvaltioissa.

Verojärjestelmillä olisi tuettava paremmin työpaikkojen luomista ja puututtava eriarvoisuuksiin. Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimia etenkin pienituloisten työntekijöiden verokiilan pienentämiseksi. Näin pyritään edistämään sekä työvoiman kysyntää – kannustamalla yrityksiä palkkaamaan työntekijöitä – että työvoiman tarjontaa – vähentämällä tekijöitä, jotka eivät kannusta työn vastaanottamiseen eivätkä lisää nettopalkkaa, etenkin heikommassa asemassa olevien ryhmien keskuudessa. Tästä huolimatta työn kokonaisverokiila on edelleen suuri useissa jäsenvaltioissa. Lisäksi joidenkin jäsenvaltioiden verojärjestelmiin sisältyy edelleen tekijöitä, jotka eivät kannusta kotitalouden toista tulonsaajaa työskentelemään tai lisäämään työtuntejaan. Alempi ja hyvin suunniteltu työhön kohdistuva verotus voisi edistää työllisyyden kasvua ja näin lieventää eriarvoisuutta.

Nimellispalkat ovat kasvaneet vain hieman alhaisen inflaation ympäristössä, mutta useat jäsenvaltiot ovat uudistaneet palkanmuodostuspuitteitaan yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Palkkakehitys on useimmissa jäsenvaltioissa linjattu työn tuottavuuteen, myös palkankorotukset, jos ne ovat mahdollisia taloudellisen ympäristön vuoksi. Tällainen linjaaminen on keskipitkällä aikavälillä tarpeen, jotta kannustetaan tuottavuuden lisääntymistä ja tuetaan kokonaiskysyntää ja kasvua. Muutamassa jäsenvaltiossa on uudistettu palkanmuodostuspuitteita niin, että on vahvistettu työmarkkinaosapuolten roolia neuvottelujen eri vaiheissa. On myös toteutettu toimia, joilla vähimmäispalkkaa koskevista puitteista pyritään saamaan avoimemmat ja/tai paremmin ennustettavat. Palkanmuodostusjärjestelmissä olisi pyrittävä lisäämään koordinoitua työehtosopimusneuvottelujen eri tasoilla. Samalla olisi kuitenkin sallittava tietynasteinen jousto maantieteellisesti ja sektoreiden välillä ja sisällä.

Työmarkkinaosapuolten osallistuminen uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon on epätasaista EU:ssa. Vaikka kaikissa jäsenvaltioissa on kaksi- tai kolmikantaisia elimiä, jotka mahdollistavat työmarkkinaosapuolten osallistumisen ja kuulemisen politiikan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, niiden todellinen osallistuminen kuitenkin vaihtelee. Toimiva työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – kansallisten käytäntöjen ja olosuhteiden mukaisesti – on kuitenkin ratkaisevan tärkeää, jotta varmistetaan tasapuoliset ja tehokkaat uudistukset, lisätään sitoutumista niihin ja voidaan arvioida niiden vaikutus väestön eri ryhmiin. Joissakin jäsenvaltioissa toteutettiin vuosina 2015 ja 2016 toimia, joilla vahvistettiin työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja lisättiin niiden osallistumista työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaan.

Jäsenvaltiot ovat jatkaneet koulutusjärjestelmiensä uudistamista sellaisten taitojen parantamiseksi, joita tarvitaan työmarkkinoiden tarpeisiin mukautumiseksi. Koulutukseen osallistumisessa ja koulutustuloksissa esiintyy kuitenkin edelleen eriarvoisuutta. Uudistuksilla on esimerkiksi pyritty edistämään perustaitojen hankkimista, lisäämään aikuiskoulutusta ja parantamaan korkea-asteen koulutuksen työmarkkinarelevanssia. Euroopan uuden osaamisen ohjelman mukaisesti uudistuksissa olisi ensisijaisesti tehtävä kestäviä investointeja nuorten ja aikuisten taitojen hankkimiseen ja linjattava taidot paremmin työmarkkinatarpeisiin, myös tiivistämällä yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä ja hyödyntämällä oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksia.

Nuorisotyöttömyys ja työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (eli NEET-nuorten) lukumäärä ovat edelleen laskussa, joskin ne ovat edelleen erittäin korkealla tasolla joissakin jäsenvaltioissa. Nuorisotakuu on ollut keskeisellä sijalla parannuksissa: sillä on edistetty jäsenvaltioiden toimia, parannettu eri toimijoiden välistä koordinoitua ja helpotettu rakenteellisia uudistuksia ja innovointia politiikan suunnittelussa. Yli 40 prosenttia kaikista 15–24-vuotiaista NEET-nuorista oli rekisteröitynyt nuorisotakuun piiriin vuonna 2015. Useissa jäsenvaltioissa keskeisessä asemassa oli nuorisotyöllisyysaloite, joka kohdentui niihin EU-alueisiin, joilla nuorisotyöttömyysasteet olivat korkeimmat vuonna 2012. Tästä tervetulleesta edistyksestä huolimatta tarvitaan rakenneuudistuksia ja tehokkaampia toimenpiteitä, jotta varmistetaan, että nuorisotakuusta saavat etua kaikki nuoret – ja etenkin heikosti koulutetut ja ne, joilla on useita esteitä työmarkkinoille siirtymisessä.

Pitkäaikaistyöttömyyden torjuminen on edelleen etusijalla. Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta väheni vuonna 2015, mutta pitkäaikaistyöttömiä on edelleen lähes 50 prosenttia kaikista työttömistä ja pitkäaikaistyöttömyys on erittäin korkealla tasolla joissakin jäsenvaltioissa. Työttömyyden pidentymiseen liittyy myös taitojen heikkeneminen, heikompi kiinnittyminen työmarkkinoille ja viime kädessä suurempi sosiaalisen syrjäytymisen riski. Lisäksi vaarana on, että suhdannetyöttömyys muuttuu rakenteelliseksi työttömyydeksi, millä on kielteisiä vaikutuksia mahdolliseen kasvuun. Useissa jäsenvaltioissa ollaan lisäämässä pitkäaikaistyöttömille tarkoitettua tukea tekemällä tuesta yksilöllisesti räätälöityä ja parantamalla työvoimaviranomaisten ja muiden toimijoiden välistä koordinoitua helmikuussa 2016 annettua neuvoston suosituksen mukaisesti. Näiden toimenpiteiden käyttö on kuitenkin epätasaista jäsenvaltioissa.

Naiset ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla ja palkkaero miehiin nähden on merkittävä. Naisten koulutustaso on miehiä parempi, mutta naisten ja miesten välinen työllisyysero on edelleen suuri, etenkin äitien ja niiden naisten osalta, joilla on hoivavelvoitteita. Tähän yhdistyvät naisiin kohdistuvat taloudelliset tekijät, jotka eivät kannusta siirtymään työmarkkinoille tai työskentelemään enemmän. Palkkaero on merkittävä useissa jäsenvaltioissa. Yhdessä lyhyemmän työuran kanssa se usein tarkoittaa naisten alempia eläkkeitä. Tämä tarkoittaa sitä, että työn ja yksityiselämän tasapainoa koskevat näkökohdat on otettava kattavalla tavalla huomioon poliittisessa päätöksenteossa. Kohtuuhintaisten ja laadukkaiden lastenhoito- ja muiden hoitopalvelujen saatavuus, lomien ja joustavaa työaikaa koskevat järjestelyt sekä vero- ja etuusjärjestelmät, jotka eivät toimi pidäkkeinä kotitalouden toisen tulonsaajan työnteolle tai työnteon lisäämiselle, ovat keskeisen tärkeitä, jotta voidaan edetä naisten täysin yhdenvertaisen kohtelun saavuttamisessa ja tukea sosiaalista nousua.

Sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistamiseksi on toteutettu edelleen toimia, jotta parannettaisiin etuuksien kattavuutta ja riittävyttä, palvelujen saatavuutta, laatua ja reagoivuutta ja kannustettaisiin aktiivisesti työmarkkinoille osallistumista. Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu uudistuksia, joilla pyritään parantamaan sosiaalietuuksien kattavuutta ja riittävyttä edistämällä samalla aktivoimista. Toimenpiteet on suunnattu erilaisille ryhmille, esimerkiksi pienipalkkaisille, työttömille, vammaisille, kodittomille ja sellaisille, joilla on hoivavelvoitteita. Uudistusten edistymisestä huolimatta joissakin jäsenvaltioissa huolta herättävät edelleen korkeat (lasten) köyhyystasot. Olisi tarjottava riittävä turvaverkko niille, joilla ei ole riittäviä resursseja kohtuulliseen elintason, esimerkiksi tarjoamalla tukea työikäisten (uudelleen)integroitumiseen työmarkkinoille.

Korkeampaan eläkeikään keskittyvien uudistusten jälkeen toteutetut hiljattaiset eläkeuudistukset ovat monimuotoisempia ja niihin sisältyy esimerkiksi toimenpiteitä eläkkeiden riittävyyden turvaamiseksi vähimmäistakeilla ja indeksoinnilla. Joissakin maissa on keskitytty eläkejärjestelmien kestävyden parantamiseen esimerkiksi kohottamalla eläkeikää ja rajoittamalla varhaiseläkkeelle pääsyä, joissakin toisissa taas pienituloisten eläkkeensaajien suojeluun joko korottamalla vähimmäiseläkkeitä tai tarjoamalla kohdennettuja lisäetuuksia. Eläkejärjestelmillä olisi taattava kohtuullinen elintaso, mutta samalla olisi säilytettävä niiden kestävyys. Tätä varten naisia ja miehiä olisi kannustettava pysymään pidempään työelämässä, myös asianmukaisella työn ja yksityiselämän

tasapainottamista koskevalla politiikalla ja työympäristöjä nykyaikaistamalla. Lisäeläkkeet voivat olla keskeisessä asemassa erityisesti silloin, jos julkisten eläkkeiden riittävyyden odotetaan heikkenevän.

Terveydenhuoltojärjestelmät myötävaikuttavat yksilölliseen ja yhteiseen hyvinvointiin ja taloudelliseen vaurauteen. Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu terveydenhuoltouudistuksia, joilla edistetään tehokkaiden perusterveydenhuollon palvelujen järjestämistä ja saatavuutta, järjeistetään ja parannetaan erikois- ja sairaalahoidon kestävyttä ja parannetaan kohtuuhintaisten lääkkeiden saatavuutta ja niiden kustannustehokasta käyttöä. Joissakin jäsenvaltioissa ollaan myös toteuttamassa toimia pitkäaikaishoitopalvelujen tehokkuuden ja laadun parantamiseksi. Näin vähennettäisiin tekijöitä, jotka estävät omaishoitajien, etenkin naisten, osallistumista työmarkkinoille.

EU:hun on tullut viime vuosina maahanmuuttaja, myös turvapaikanhakijoita, ennennäkemätön määrä: vuonna 2015 ja vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla tehtiin lähes 1,8 miljoonaa turvapaikkahakemusta. Tämä korostaa kattavien integroitumisstrategioiden merkitystä: on varmistettava, että pakolaiset voivat integroitua tehokkaasti työmarkkinoille ja yleisemmin yhteiskuntaan. Useissa jäsenvaltioissa on otettu käyttöön integroitumispaketteja, jotta voidaan varmistaa juuri saapuneisiin kohdistuvat varhaiset toimet, kuten pääsy työmarkkinoille, taitojen arviointi ja koulutus. Komission kesäkuussa 2016 esittämän kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman¹ mukaisesti on tärkeää, että kotouttamispolitiikassa ei keskitytä pelkästään välittömiin tarpeisiin vaan pyritään varmistamaan onnistunut kotoutuminen myös keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä olennaisena osana jäsenvaltioiden sosiaalista osallisuutta koskevaa strategiaa.

¹ COM(2016) 377 final.

1. KATSAUS TYÖMARKKINOIDEN JA SOSIAALIPOLITIIKAN KEHITYSSUUNTAUKSIIN JA HAASTEISIIN EUROOPAN UNIONISSA

Tässä jaksossa esitetään yleiskatsaus kehityssuuntauksiin ja haasteisiin työmarkkinoilla ja sosiaalipolitiikan alalla Euroopan unionissa. Ensin tehdään yksityiskohtainen analyysi tärkeimmistä työllisyys- ja sosiaalipolitiikan aloista, minkä jälkeen esitetään yleisiä havaintoja keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella.

1.1 Työmarkkinoiden kehityssuuntaukset

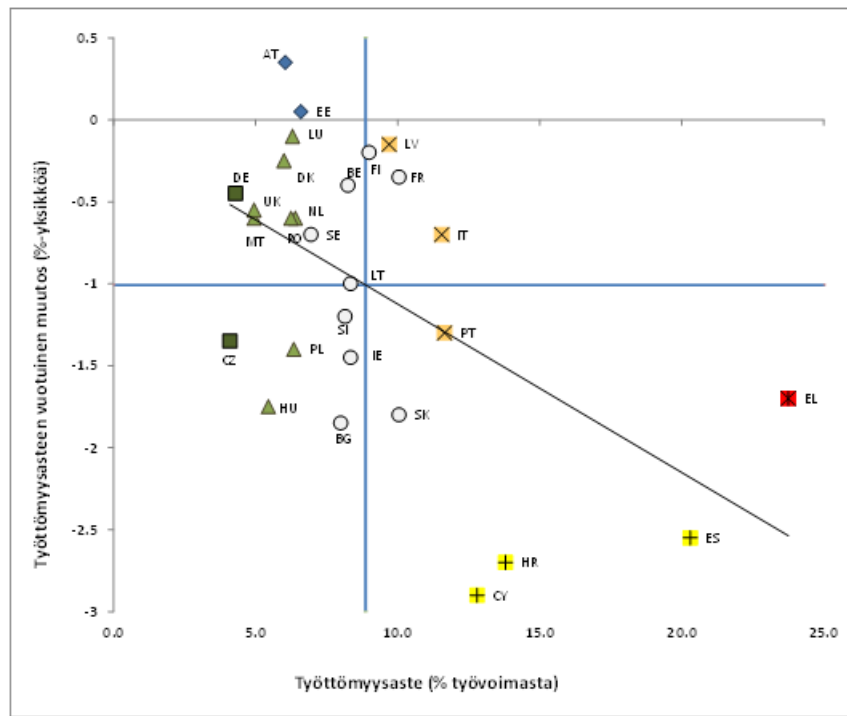
Työmarkkinoiden elpyminen vahvistui vuosina 2015 ja 2016 ja useimmat indikaattorit kohentuivat merkittävästi. Vuonna 2015 (20–64-vuotiaiden) työllisyysaste kohosi EU:ssa 0,9 prosenttiyksikköä ja jatkoi nousuaan niin, että se oli 71,1 prosenttia vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Tämä on 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2015 toisella neljänneksellä, ja lisäksi se ylittää vuoden 2008 eli kriisiä edeltäneen 70,3 prosentin (vuotuisen) tason. Vastaava nousu havaittiin euroalueen työllisyysasteessa, joka oli lähes 70 prosenttia vuoden 2016 toisella neljänneksellä (lähentelee vuoden 2008 keskimääräistä tasoa 70,2 %). Absoluuttisesti mitattuna vuoden 2016 toisella neljänneksellä oli työssä lähes 4,2 miljoonaa (mukaan luettuna euroalueen 2,8 miljoonaa) ihmistä enemmän kuin vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä. Samaan aikaan (15–64-vuotiaiden) työssäkäyntiaste EU:ssa kohosi hieman eli 73 prosenttiin (euroalueella 72,9 %) ja (yli 15-vuotiaiden) työttömyysaste putosi 8,6 prosenttiin (euroalueella 10,1 %), mikä on alhaisin aste vuoden 2009 ensimmäisen neljänneksen jälkeen.² Merkittävässä asemassa tässä oli työvoiman suurempi kysyntä – avointen työpaikkojen osuus lisääntyi vuoden 2013 tasolta 1,3 prosentista 1,8 prosenttiin vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla. Tätä taustaa vasten vuonna 2015 keskimääräinen palkkojen nousu kiihtyi hieman EU:ssa ja pysyi maltillisena euroalueella (ks. jakso 2.1).

Työmarkkinoiden erot jäsenvaltioiden välillä ja euroalueella vähenivät edelleen – erittäin korkeilta tasoilta – ja työttömyysasteet lähenivät kriisiä edeltäneitä tasoja. Työttömyysasteiden jatkuvassa lähentymisessä tulee esiin työttömyyden väheneminen keskimääräistä voimakkaammin jäsenvaltioissa, joille on ollut ominaista erittäin korkea työttömyysaste (etenkin Kypros, Kroatia ja Espanja). Itävallassa ja Virossa sitä vastoin

² Syyskuussa 2016 kuukausittainen työttömyysaste oli 8,5 prosenttia EU:ssa ja 10 prosenttia euroalueella.

havaittiin työttömyysasteen vähäistä nousua, joskin niiden lähtötaso oli suhteellisen alhainen. Vuonna 2015 nettomääräiset maahanmuuttovirrat olivat suurimpia maissa, joissa työttömyysasteet olivat alhaisimmat vuonna 2014 (etenkin Itävalta, Saksa ja Luxemburg), ja nettomääräiset maastamuuttovirrat taas nähtiin maissa, joiden työttömyysasteet olivat korkeimmat. Havaitusta lähentymisestä huolimatta työttömyysasteissa esiintyy kuitenkin sitkeästi merkittäviä eroja (kaavio 1). Vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla ne vaihtelivat Tšekin, Saksan, Maltan ja Yhdistyneen kuningaskunnan enintään 5 prosentista Espanjan ja Kreikan yli 20 prosenttiin.

Kaavio 1: Työttömyysaste ja muutos edellisestä vuodesta keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

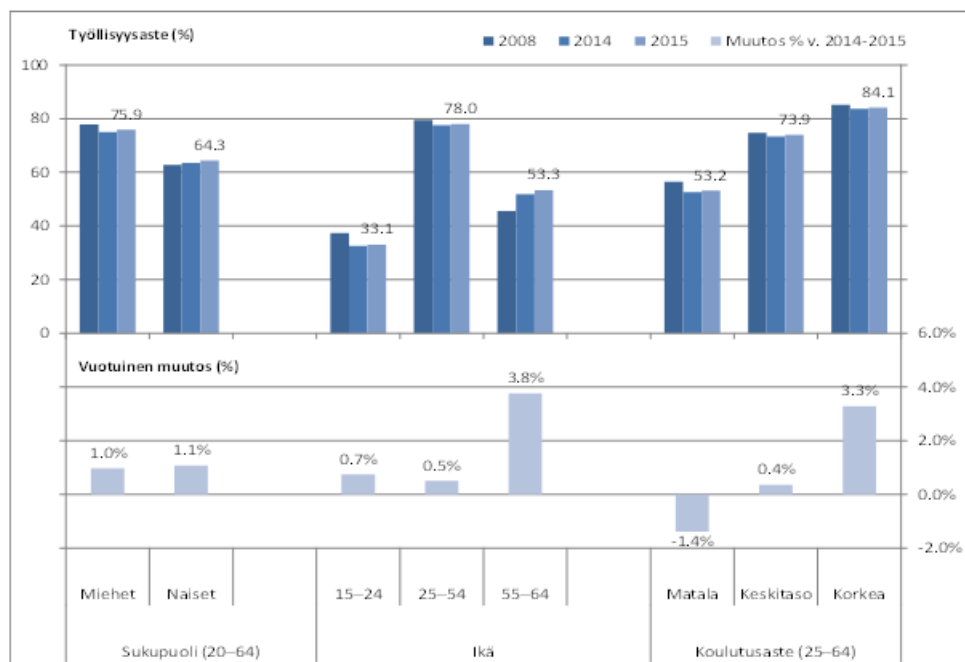

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus (työllisyyden pääosaston laskelmat). Kausi: vuoden 2016 ensimmäinen puolisko ja vuotuiset muutokset vuoden 2015 ensimmäiseen puoliskoon verrattuna. Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä.

Työllisyyskasvun dynamiikka on vaihdellut ikäryhmän ja koulutustason mukaan. Kuten kaaviosta 2 ilmenee, työllisyysluvut kasvoivat eniten (3,8 prosenttia vuonna 2015) ikääntyneiden työntekijöiden (55–64-vuotiaiden) parissa; tämän ryhmän työssäkäyntiaste kohosi 1,4 prosenttiyksikköä eli se oli 57,3 prosenttia vuonna 2015. Tämä näkyi ikäryhmän työttömyysasteen kohoamisena 53,3 prosenttiin vuonna 2015 ja on jatkoa kymmenen viime vuoden aikana tapahtuneelle jatkuvalla kasvulla. Nuorten (15–24-vuotiaiden) ja parhaassa

työiässä olevien (25–54-vuotiaiden) työntekijöiden työllisyyskasvu sitä vastoin oli heikkoa. Jälkimmäisen ryhmän työssäkäyntiaste on ollut lähes samalla tasolla neljä vuotta peräkkäin (85,4 %), ja se vaikuttaa näin ollen saavuttaneen katon. Kehitys kuitenkin oli hyvin erilaista taitotason mukaan: korkean osaamistason työntekijöiden (korkea-asteen koulutus) työllisyyskasvu oli vankkaa – vuotuinen kasvu oli 3,3 prosenttia – mutta matalan osaamistason työntekijöiden (enintään ylemmän perusasteen koulutus) työllisyys aleni 1,4 prosenttia vuodesta 2014 lähtien. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että matalan osaamistason työntekijöiden – joiden työllisyysaste on edelleen alempi kuin vuonna 2008 – työllistymismahdollisuudet kutistuvat. Työllisyyskasvu oli vastaavaa molempien sukupuolten osalta: sekä miesten että naisten työllisyysasteet kohosivat hieman vuonna 2015. Naisten (64,3 %) ja miesten (75,9 %) työllisyysasteiden välinen suuri ero, joka pieneni vuosien 2008 ja 2013 välillä, on näin ollen pysynyt lähes ennallaan. Tietojen perusteella (kaavio 3) ei myöskään ole nähtävissä merkittäviä eroja kokoaikaisiin ja osa-aikaisiin työpaikkoihin liittyvässä työllisyyskasvussa.

Kaavio 2: Työllisyysasteet ja työllisyyskasvu eri ryhmittäin EU:ssa

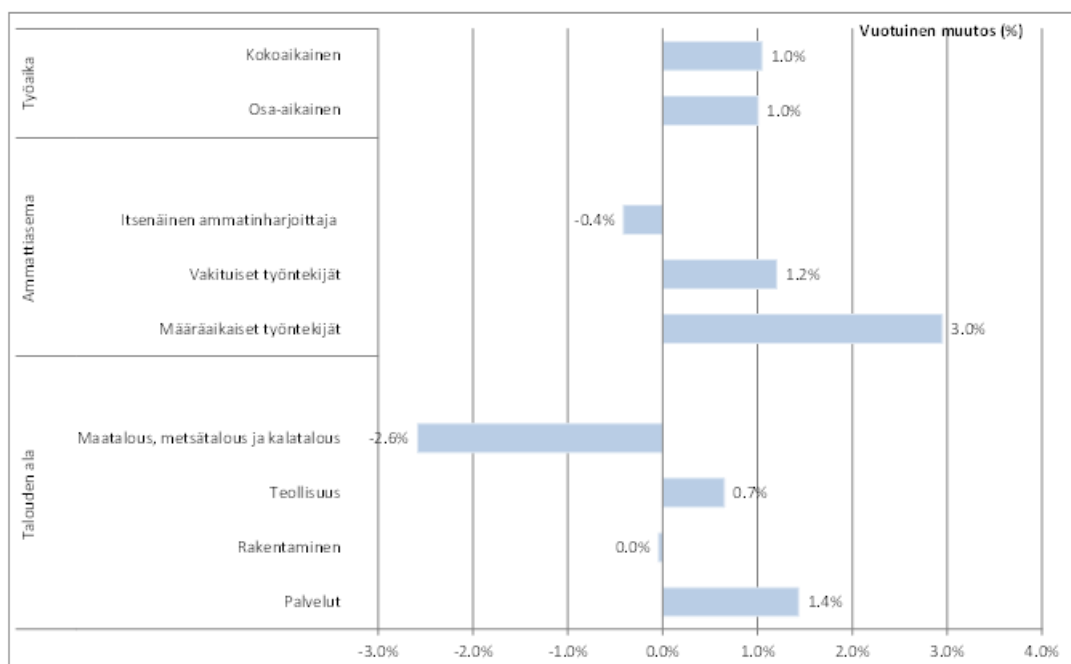

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus.

Työllisyyden elpymisen taustalla on työntekijöiden määrän kasvu, ja määräaikaisten työntekijöiden osuus on pysynyt vakaana. Itsenäisten ammatinharjoittajien määrä väheni hieman (0,4 %), vaikkakin tähän lukuun kätkeytyy merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä (ks. jakso 2.1). Määräaikaisten työntekijöiden määrä lisääntyi 3 prosenttia ja vakituisten

työntekijöiden 1,2 prosenttia. Tästä seurasi se, että määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä kasvoi hieman (14,2 % vuonna 2015), ja jäsenvaltioiden välillä oli jälleen suuria eroja (ks. jakso 2.3). Eniten työpaikkoja syntyi palvelualalle (+1,4 %) ja sen jälkeen teollisuuteen (+0,7 %). Maatalouden työpaikat sen sijaan vähenivät edelleen (-2,6 %), mikä osaltaan selittää myös itsenäisen ammatinharjoittamisen vähenemistä. Rakennusalan työllisyyden lasku pysähtyi vuonna 2015, ensimmäistä kertaa vuoden 2008 jälkeen.

Kaavio 3: Työllisyyskasvu (2014–2015) eri ryhmittäin EU:ssa

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus.

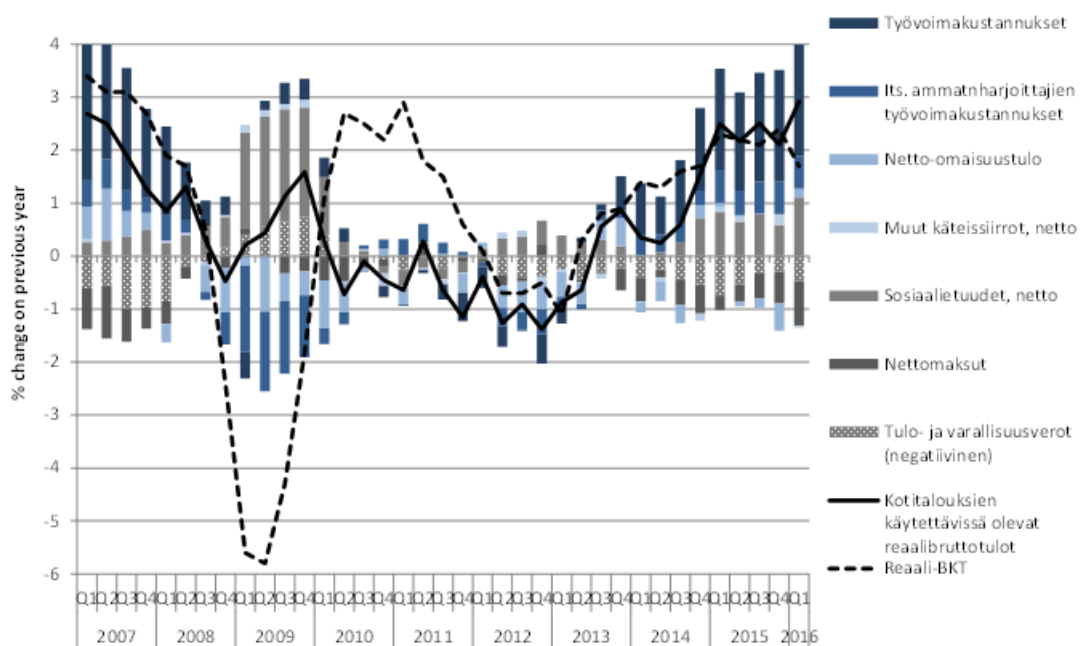
Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenivät edelleen vuonna 2015 ja noudattelivat kokonaistyöttömyysasteen laskua. Nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste, joka oli huipussaan 23,7 prosentissa EU:ssa vuonna 2013, putosi 20,3 prosenttiin vuonna 2015. Sama suuntaus jatkui vuonna 2016, ja työttömyysaste putosi edelleen 18,9 prosenttiin vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Nuorten työttömyysaste on kuitenkin korkeampi euroalueen 19 maassa (21,4 % vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla), ja jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja. Myös pitkäaikaistyöttömyysaste (osuutena työvoimasta) laski vuoden 2014 tasolta 5 prosentista 4,5 prosenttiin vuonna 2015 (ja edelleen vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla), mutta pitkäaikaistyöttömien hidas palautuminen

työelämään etenkin niissä jäsenvaltioissa, joihin kriisi vaikutti eniten, viittaa siihen, että riskinä on korkean työttömyyden muuttuminen rakenteelliseksi.

1.2 Sosiaalipoliittiset kehityssuuntaukset

EU:n kotitalouksien taloudellinen tilanne koheni edelleen vuonna 2015. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaali bruttotulot kasvoivat EU:ssa noin 2 prosenttia vuonna 2015, ja elpyminen vuosina 2010–2013 tapahtuneista tulonmenetyksistä jatkui. Tämä oli tulosta pääasiassa palkkatulojen kasvusta ja verojen ja maksujen vähenemisestä (ks. kaavio 4).

Kaavio 4: BKT:n ja kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen (GDHI) kasvu sekä muutos GDHI:n osatekijöissä EU:ssa

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus.

Kun tarkastellaan tuoreimpia EU:n tietoja, tämä koheneva suuntaus ei kuitenkaan näy köyhyysluvuissa³. Köyhyysriskissä olevan EU-väestön osuus vakiintui vuonna 2015: se kohosi 0,1 prosenttiyksikön verran 17,3 prosenttiin (sekä EU:ssa että euroalueella). Vuonna 2014 köyhyysriski kasvoi 0,5 prosenttiyksikköä (0,4 prosenttiyksikköä euroalueella), mikä

³ Tämän asiakirjan laatimishetkellä (lokakuu 2016) Eurostatista on saatu vuotta 2015 koskevat arvioidut keskimääräiset luvut. Luvut päivitetään asiakirjan tarkistetussa versiossa sen jälkeen, kun jäsenvaltioiden kanssa on keskusteltu työllisyyskomiteassa.

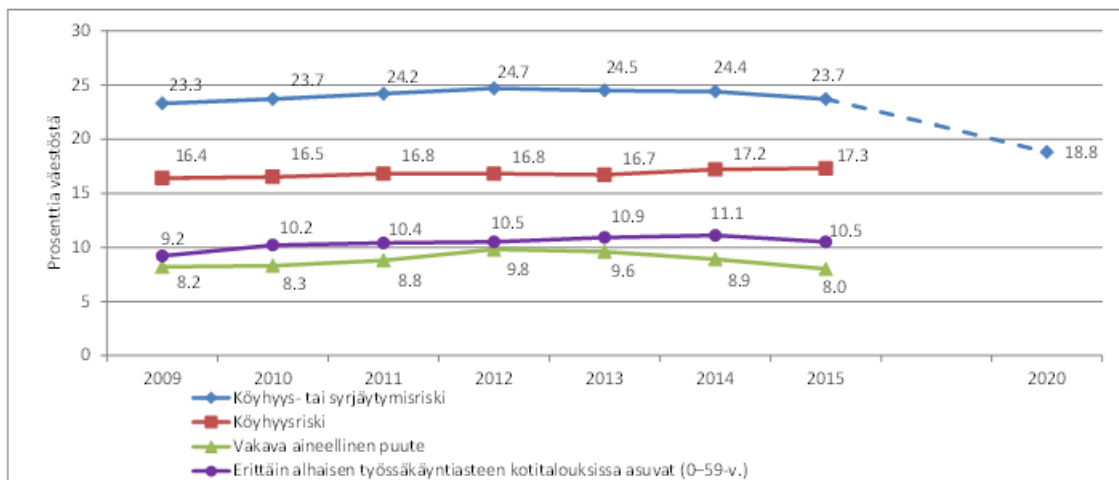
johtui osittain köyhyysrajojen liikkumisesta ylöspäin kotitalouksien tulojen alkaessa elpyä vuoden 2013 puolivälistä lähtien. Samoin työssäkäyvien köyhien kokonaisuus kasvoi 0,5 prosenttiyksikköä vuonna 2014 määräaikaisten työntekijöiden osuuden kasvaessa (näiden tulot ovat yleensä alemmat kuin vakituisten työntekijöiden), ja osuus pysyi samana vuonna 2015.

Köyhyiden tai sosiaalisen syrjäytymisen riskissä olevien prosenttiosuus laski EU:ssa vuonna 2015 mutta on edelleen erittäin korkea. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste EU:ssa jatkoi laskuaan vuonna 2015 niin, että se oli 23,7 prosenttia (24,4 % vuonna 2014 ja 24,6 % vuonna 2013), mutta se on edelleen lähellä vuoden 2012 kaikkien aikojen korkeinta tasoaan. Riskiaste laski myös euroalueella vuoden 2014 tasolta 23,5 prosentista 23,1 prosenttiin vuonna 2015 (sama kuin vuoden 2013 taso). Vuonna 2015 köyhyiden tai sosiaalisen syrjäytymisen riski kohdistui noin 119 miljoonaan ihmiseen, mikä on noin 3,5 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2014. EU on edelleen kaukana Eurooppa 2020 -strategian tavoitteestaan, jonka mukaan vähintään 20 miljoonan ihmisen köyhyys- ja syrjäytymisriski olisi poistettava vuoteen 2020 mennessä. Tällä hetkellä köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrä on jälleen kohoamassa samalle tasolle kuin vuonna 2008, joka oli viitevuosi, johon nähden Eurooppa 2020 -strategian tavoite asetettiin. Vuonna 2015 köyhyiden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskissä eli 1,2 miljoonaa ihmistä enemmän kuin vuonna 2008⁴ ja 4,8 miljoonaa vähemmän kuin huippuvuotena 2012.

Vakavan aineellisen puutteen väheneminen viittaa siihen, että elinolot ovat kohenemassa. Vakava aineellinen puute väheni 0,8 prosenttiyksikköä vuonna 2015 niin, että se oli 8,1 prosenttia, mikä on 9,1 miljoonaa ihmistä vähemmän kuin huippuvuotena 2012. Tämä vuodesta 2013 lähtien havaittu kehityssuuntaus liittyy edellä mainittuun kotitalouksien taloudellisen tilanteen paranemiseen, joka puolestaan liittyy talouden elpymiseen. Niiden ihmisten osuus, jotka asuvat vajaatyöllisissä kotitalouksissa (eli erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa asuvat 0–59-vuotiaat), väheni työmarkkinatilanteen kohenemisen ansiosta vuonna 2015 hieman eli 10,5 prosenttiin vuonna 2014 tapahtuneen vähäisen kohoamisen jälkeen.

⁴ Köyhyiden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskissä elävien ihmisten keskimääräinen määrä EU:ssa vuonna 2008 perustuu Eurostatin arvioon, koska Kroatiaa koskevat luvut ovat saatavilla vasta vuodesta 2010 eteenpäin.

Kaavio 5: Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste ja sen osatekijät, EU27

Lähde: Eurostat, EU-SILC (ilc_peps01, ilc_li02, ilc_mddd11, ilc_lvhl11). Kroatia ei ole mukana, koska sitä koskevia tietoja ei ole saatavilla vuodelta 2009. Huomautus: Köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteessa on otettu huomioon köyhyysriskissä oleva väestö, vakavasta aineellisesta puutteesta kärsivä väestö ja kotitaloudet, joissa työssäkäyntiaste on nolla tai hyvin alhainen. Pisteviiva osoittaa arvioitua vähennystä, joka on tarpeen Eurooppa 2020 -strategian tavoitteen saavuttamiseksi.

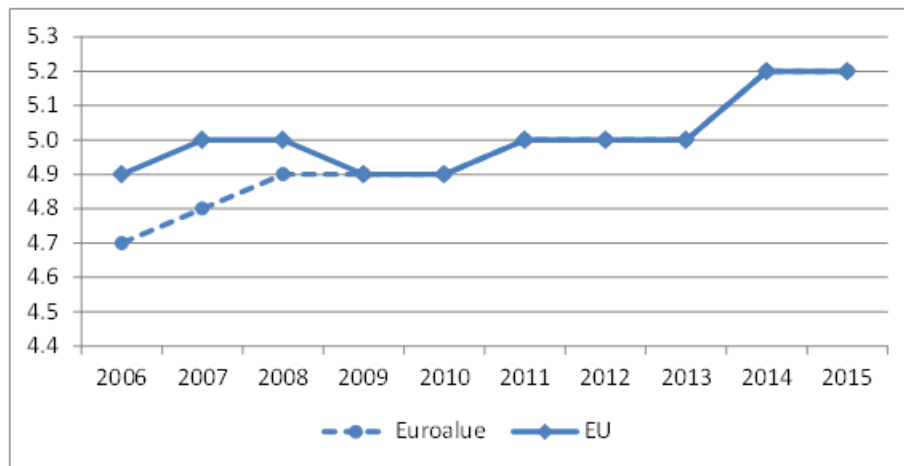
Vaikutukset kohdistuvat eniten nuoriin, lapsiin, työttömiin ja kolmansien maiden kansalaisiin. Lähes kolmannekseen (31,2 %) nuorista (18–24-vuotiaista) kohdistui köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riski vuonna 2015. Tämä johtuu pääasiassa työttömyydestä, epävarmasta työllisyystilanteesta tai nuorten perheiden vaikeasta sosioekonomisesta tilanteesta. Yhden tulonsaajan kotitaloudessa elämiseen liittyy suurempi köyhyysriski.⁵ Lasten (0–17-vuotiaiden) köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste laski 26,9 prosenttiin (27,8 %:sta) mutta on edelleen korkea. Tämä johtuu lasten vanhempien työmarkkina-asemasta, etenkin jos se yhdistyy sosiaalipalvelujen ja toimeentulotuen heikkoon saatavuuteen. Ikääntyneisiin (yli 65-vuotiaat) on kohdistunut suhteellisesti vähemmän vaikutuksia, ja tämän ryhmän köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski on laskenut vuoden 2013 tasolta 18,3 prosentista 17,4 prosenttiin vuonna 2015. Naisten köyhyysaste (19,6 %) oli suurempi kuin miesten (14,6 %). Muita ryhmiä, joihin köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen vaikuttaa, ovat työttömät (66,6 %), kolmansien maiden kansalaiset (48,2 %) ja vammaiset (30,1 % vuonna 2014).

Tuloerot – mitattuna ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena – vakiintuivat vuonna 2015 korkealle tasolle. Ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde (jota mitataan S80/S20-indikaattorilla eli väestön suurituloisimman viidenneksen ja pienituloisimman viidenneksen tulojen suhteella) pysyi vakaana 5,2:ssa

⁵ Ks. tuleva julkaisu *Employment and Social Developments in Europe Review*, 2016, luku 2.

vuonna 2015 viime vuosina etenkin euroalueella havaitun kasvusuuntauksen jälkeen (kaavio 6). Myös Gini-kerroin⁶ pysyi vakaana ja oli 0,31 vuonna 2015. Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin edelleen merkittäviä eroja sekä tasoissa että suuntauksissa (ks. jakso 2.4). Tuloerojen kasvu, joka on yleinen suuntaus kehittyneissä talouksissa⁷, on väestön oikeudenmukaiseen tulonjakoon liittyvien ongelmien lisäksi riski myös pitkän aikavälin kasvulle.

Kaavio 6: Ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde (S80/S20)

Lähde: Eurostat. Kroatiaa koskevia tietoja ei ole saatavissa ennen vuotta 2010.

⁶ Gini-kerroin on indikaattori, jonka arvo on 0:n ja 1:n välillä. Alemmat arvot osoittava suurempaa yhdenvertaisuutta. Eli jos arvo on 0, kaikilla on samat tulot, ja jos arvo on 1, yhdellä henkilöllä on kaikki tulot. Huomautus: Jotta voidaan ottaa huomioon kotitalouksien koon ja kokoonpanon erot, kotitalouksien käytettävissä olevat kokonaistulot esitetään ekvivalenttina tulona.

⁷ Ks. OECD (2015). *In it together – Why less inequality benefits all*. Paris: OECD.

1.3 Yleiset havainnot keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulusta

Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu (neljäs laitos) mahdollistaa keskeisten työllisyys- ja sosiaalipoliittisten ongelmien varhaisen havaitsemisen ja jäsenvaltioiden väliset mahdolliset erot, jotka saattavat edellyttää tarkempaa analyysiä. Tulostauluun (ks. liitteet 1–3) sisältyy kuusi keskeistä työllisyys- ja sosiaalipolitiikan kehityssuuntauksia koskevaa indikaattoria:

- työttömyysaste (15–74-vuotiaat);
- nuorisotyöttömyysaste (15–24-vuotiaat);
- työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET) osuus 15–24-vuotiaista;
- kotitalouksien käytettävissä olevat bruttotulot (vuotuinen muutos);
- työikäisten (18–64-vuotiaiden) köyhyysriskiaste;
- tuloerot (S80/S20-suhde).

Sillä myös tuetaan sellaisten osa-alueiden tunnistamista, joilla poliittisia toimia tarvitaan eniten. Se edustaa näin ollen tärkeää välinettä, jolla voidaan seurata talouspolitiikan EU-ohjausjakson nojalla toteutettujen uudistusten vaikutusta. Sen avulla voidaan tarkentaa maaraporteissa yksilöityjä haasteita ja tukea maakohtaisten suositusten laatimista. Tulostaulun tuloksia olisi tarkasteltava yhdessä muista välineistä saatujen havaintojen kanssa. Näitä välineitä ovat työllisyyskehityksen seurantaväline, sosiaalisen suojelun kehityksen seurantaväline⁸ sekä makrotalouden epätasapainoa koskevien menettelyjen tulostaulu, jota on hiljattain täydennetty työllisyyden pääindikaattoreilla⁹. Viiden puheenjohtajan kertomuksessa Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelystä sekä tiedonannossa toimista Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi¹⁰ tuodaan samoin esiin vertailuanalyysin käyttö ja jäsenvaltioiden tulosten ristiintarkastelu keinoina havaita alisuoriutujat ja tukea lähentymistä parhaiten suoriutuviin jäsenvaltioihin. Prosessissa pitäisi myös edistää hyvien toimintatapojen jakamista. Tekstilaatikossa 1 kuvataan vertailuanalyysiä koskevien indikaattorien kehittämisen perusteita ja tilannetta työmarkkinoiden alalla.

Keskeisiä indikaattoreita koskevat tuoreet kehityssuuntauksat kirjataan tulostauluun kolmen näkökohdan perusteella (ks. tarkemmat tiedot liitteessä olevista taulukoista):

⁸ Komissio laatii työllisyyskehityksen seurantavälineen yhdessä työllisyyskomitean kanssa ja sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen yhdessä sosiaalisen suojelun komitean kanssa. Ne hyväksytään työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa.

⁹ Ks. varoitusmekanismia koskeva kertomus vuodeksi 2017.

¹⁰ COM(2015) 600 final.

- kunkin jäsenvaltion osalta indikaattorin muutos tiettyinä vuonna verrattuna aiempiin ajanjaksoihin (pitkän ajan suuntaus);
- kunkin jäsenvaltion osalta ero EU:n ja euroalueen keskiarvoon samana vuonna (kuvaava työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen tämänhetkisiä eroavuuksia);
- indikaattorin muutos kahden peräkkäisen vuoden välillä kussakin jäsenvaltiossa verrattuna muutokseen koko EU:ssa ja euroalueella (kuvaava sosioekonomisen lähentymisen/eriytymisen dynamiikkaa).

Vuodesta 2016 lähtien jäsenvaltioiden tilannetta keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattorien alalla arvioidaan yhteisesti hyväksytyllä menetelmällä, jolla tarkastellaan yhteisesti kunkin indikaattorin tasoja ja muutoksia (selitetty tarkemmin liitteessä 4). Taulukossa 1 esitetään tiivistelmä tulostaulun tuloksista tämän menetelmän perusteella. Tässä jaksossa ja jaksossa 2 (ks. kaaviot 1, 14, 15, 26, 27 ja 28) esitettyjen analyysien perusteella viidellä jäsenvaltiolla (Kreikka, Kypros, Portugali, Espanja ja Italia) on useita merkittäviä työllisyyteen ja sosiaalisiin näkökohtiin liittyviä haasteita, joskin niiden tilanteet eroavat toisistaan hiljattaisten kehityssuuntien osalta. Viisi muuta jäsenvaltiota (Bulgaria, Kroatia, Latvia, Liettua ja Romania) nousevat esiin useammin kuin kerran tiivistelmätaulukoissa työllisyys- tai sosiaali-indikaattoreiden osalta vaihtelevan asteisesti. Muissa jaksoissa tarkastellaan tulostaulua yksityiskohtaisesti.

Kreikan tilanne on edelleen haasteellinen kaikkien työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden alalla, etenkin kokonaistyöllisyysasteen ja tuloerojen osalta. NEET-asteessa ja köyhyysriskiasteessa tapahtui hieman parannusta.¹¹ Italia on edelleen kriittisellä tasolla indikaattoreissa, jotka liittyvät nuorten tilanteeseen työmarkkinoilla, ja kokonaistyöttömyysaste on alenemassa hitaasti verrattuna EU:n keskiarvoon. Samalla sosiaalisten indikaattoreiden, etenkin köyhyysriskiasteen, tilanne on haasteellinen. Portugalissa yleinen ja nuorten työttömyysaste on edelleen korkea hienoisesta alenemisesta huolimatta. Sekä köyhyysriskiä että tuloeroja koskevat indikaattorit ovat korkealla tasolla verrattuna EU:n keskiarvoon, vaikka nekin ovat hieman alenemassa. Espanjassa työttömyysaste ja NEET-aste ovat kehittyneet parempaan suuntaan (joskin tasot ovat edelleen ongelmalliset), mutta nuorisotyöttömyys-, köyhyys- ja tuloerotilanne on edelleen haasteellinen. Kyproksella yleinen ja nuorten työttömyysaste on kehittynyt suotuisasti samoin

¹¹ Jälkimmäiseen kuitenkin saattaa vaikuttaa köyhyysrajan aleneminen.

kuin NEET-aste, mutta niiden lähtötaso oli erittäin korkea. Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kasvu oli kuitenkin edelleen negatiivinen vuonna 2015 ja köyhyysriskiasteessa oli eniten kasvua. Romaniassa on edelleen kriittisiä haasteita NEET-asteen, köyhyysriskiasteen ja tuloerojen osalta, joista varsinkin jälkimmäinen on kasvanut merkittävästi. Samoin Liettuassa köyhyysriskiaste ja tuloerot kasvoivat jyrkästi. Latviassa nuorisotyöttömyyden kasvu oli suurinta, kun taas köyhyysriskiasteen ja tuloerojen osalta tilanne oli vakaa. Kroatiassa yleinen ja nuorison työttömyysaste ovat korkeat vaikkakin alenemassa nopeasti. Bulgariassa korkea NEET-aste ja suuret tuloerot ovat edelleen kriittisiä haasteita.

Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tilannetta on seurattava (koska aste on joko noussut äkillisesti tai se on keskimääräistä korkeampi) Suomessa, Ranskassa, Irlannissa ja Slovakiassa. Italian tavoin myös Suomessa, Ranskassa ja Itävallassa kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kasvu jäi alle EU:n keskiarvon. Myös joitakin muita maita olisi seurattava tiiviisti köyhyysriskiasteen (Puola) ja tuloerojen (Viro) osalta.

Kolmessa jäsenvaltiossa jotkin indikaattorit osoittavat hienoista heikkenemistä hyvistä tasoista huolimatta. Itävallassa ja Virossa työttömyysaste (sekä yleinen että nuorten) on kohonnut EU:n keskiarvoa nopeammin, joskin taso on edelleen erittäin alhainen. Tanskassa tilanne on sama nuorisotyöttömyyden ja NEET-asteen osalta.

Taulukko 1: Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattorien tulostaulun tiivistelmä

	Työttömyysaste	Nuorisotyöttömyysaste	NEET-aste	Kotitalouksien käytettävissä olevat bruttotulot	Köyhyysriskiaste	Epätasa-arvo S80/S20
Parhaiten suoriutuvat	Tšekki Saksa	Saksa	Saksa Luxemburg Alankomaat Ruotsi	Tanska Latvia Romania	Tšekki Slovakia	Tšekki Suomi Slovenia Slovakia
Keskiarvoa paremmat	Tanska Unkari Luxemburg Malta Alankomaat Puola Romania Yhd. kuningaskunta	Bulgaria Tšekki Unkari Liettua Malta Alankomaat Yhd. kuningaskunta	Itävalta Tšekki Unkari Liettua Latvia Slovenia	Slovakia	Itävalta Belgia Tanska Viro Suomi Ranska Luxemburg Malta Alankomaat Slovenia Ruotsi	Itävalta Belgia Tanska Ranska Unkari Luxemburg Malta Alankomaat Ruotsi
Hyvät mutta tarpeen seurata	Itävalta Viro	Itävalta Tanska Viro	Tanska			
Keskimääräiset/ neutraalit	Belgia Bulgaria Suomi Ranska Irlanti Liettua Ruotsi Slovenia Slovakia	Belgia Suomi Ranska Irlanti Luxemburg Puola Ruotsi Slovenia Slovakia	Belgia Viro Malta Puola Portugali Yhd. kuningaskunta	Tšekki Saksa Espanja Unkari Liettua Alankomaat Portugali Ruotsi Slovenia Yhd. kuningaskunta	Kroatia Saksa Unkari Yhd. kuningaskunta	Kroatia Kypros Saksa Puola Yhd. kuningaskunta
Heikot mutta paranemassa	Kypros Espanja Kroatia	Kypros Kroatia	Kreikka Kypros Espanja		Bulgaria Kreikka	
Seurattavat	Italia Latvia Portugali	Latvia Portugali	Suomi Ranska Irlanti Slovakia	Itävalta Suomi Ranska Italia	Kypros Latvia Liettua Puola Portugali	Viro Italia Portugali
Kriittisessä tilanteessa olevat	Kreikka	Kreikka Italia Espanja	Bulgaria Kroatia Italia Romania	Kypros	Italia Romania Espanja	Bulgaria Kreikka Latvia Liettua Romania Espanja

Huomaus: nuorisotyöttömyyttä koskevia neljännesvuosittaisia tietoja ei ole saatavilla Romanian osalta; kotitalouksien käytettävissä olevia bruttotuloja koskevia tietoja ei ole saatavilla 26.10.2016 seuraavien maiden osalta: BE, BG, EE, IE, EL, HR, LU, MT, PL; Köyhyys- ja syrjäytymisriskiastetta koskevia ja S80/S20-tietoja ei ole saatavilla 26.10.2016 Irlannin osalta.

Tekstilaatikko 1. Vertailuanalyysi ja hyvien toimintatapojen etsiminen työmarkkinoilla

Viiden puheenjohtajan raportissa korostettiin, että työllisyyteen ja sosiaaliseen tuloskuuntoon on panostettava vahvemmin. Haasteet ovat usein samoja eri jäsenvaltioissa, joskaan mitään yleispätevää ratkaisumallia ei ole.

Lokakuussa 2015 annetussa komission tiedonannossa toimista Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi¹² esitetään, että eri politiikanaloilla tai temaattisilla aloilla otettaisiin vähitellen käyttöön vertailuanalyysijä ja ristiintarkasteluja. Tiedonannon mukaan ”ristiintarkastelulla pyritään tunnistamaan alisuoriutuminen ja tukemaan lähentymistä parhaiten suoriutuvien maiden tasolle työmarkkinoiden, kilpailukyvyyn, liiketoimintaympäristön ja julkishallinnon sekä tiettyjen veropolitiikan osa-alueiden suhteen. Vertailuindikaattoreiden on täytettävä kaksi vaatimusta. Ensinnäkin niiden on liityttävä läheisesti politiikkavälineisiin niin, että niillä voi olla todellista ja merkityksellistä vaikutusta politiikkaan. Lisäksi on oltava vankkaa näyttöä ja riittävä yksimielisyys siitä, että ne edistävät merkittävästi korkeamman tason tavoitteita, kuten työllisyyttä, kasvua, kilpailukykyä, sosiaalista osallisuutta ja oikeudenmukaisuutta tai rahoitusjärjestelmän vakautta.”

Vertailuanalyysistä – täydennettynä laajemmalla taloudellisella analyysillä – saadaan tietoa, jolla voidaan lujittaa uudistuksia tukemalla vastavuoroista oppimista ja lähentymistä jäsenvaltioissa onnistuneesti toteutettuihin hyviin toimintatapoihin.

Maaliskuusta 2016 lähtien on ollut käynnissä pilottitoimi, jossa on tehty vertailuanalyysi työttömyysetuuksista ja aktiivisesta työmarkkinapolitiikasta. Yhdessä jäsenvaltioiden kanssa on kehitetty kolmivaiheinen toimintatapa, jossa otetaan huomioon olemassa olevat puitteet. Ensimmäisessä vaiheessa keskustellaan kyseisen alan keskeisistä haasteista ja yksilöidään joukko korkean tason tulosindikaattoreita. Toisessa vaiheessa muutaman keskeisen suorituskykyindikaattorin joukko mahdollistaa hyvin ja heikosti suoriutuneiden maiden yksilöinnin. Kolmannessa vaiheessa yksilöidään keskeisiä toimintapoliittisia välineitä, joiden avulla heikommin suoriutuvat maat lähenevät paremmin suoriutuvia.

Tällä perusteella työttömyysetuuksien ja aktiivisen työmarkkinapolitiikan alalla on yksilöity indikaattoreita kahta ensimmäistä vaihetta varten, ja kolmatta vaihetta varten on yksilöity neljä toimintapoliittista välinettä, joilla mahdollistetaan vertailuanalyysi: työttömyysetuuksien kesto, taso ja myöntämisperusteet sekä yksittäisten henkilöiden työmarkkinatilanteeseen mukautetun varhaisen tuen saantiin sovellettavat toimintaperiaatteet. Taitoihin kohdistuva vertailuanalyysi on lisäksi ollut käynnissä syyskuusta 2016.

¹² COM(2015) 600 final.

2. TYÖLLISYYS- JA SOSIAALIPOLIITTISET UUDISTUKSET – JÄSENVALTIOIDEN SUORIUTUMINEN JA TOIMET

Tässä jaksossa esitetään yleiskatsaus tuoreisiin keskeisiin työllisyys- ja sosiaalialan indikaattoreihin ja toimenpiteisiin, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet ensisijaisilla aloilla, jotka on yksilöity neuvoston hyväksymissä EU:n työllisyyspolitiikan suuntaviivoissa vuonna 2015¹³ ja vuonna 2016¹⁴ ilman muutoksia. Kustakin suuntaviivasta esitetään hiljattainen kehitys keskeisten indikaattoreiden valikoiman osalta samoin kuin jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet. Tämä jakso perustuu vuoden 2016 jäsenvaltioiden kansallisiin uudistusohjelmiin ja Euroopan komission lähteisiin. Ellei toisin todeta, raportissa esitetään vain kesäkuun 2015 jälkeen toteutetut toimenpiteet. Perusteellinen analyysi työmarkkinoiden hiljattaisesta kehityksestä löytyy raportista ”Labour Market and Wage Developments 2016”¹⁵ ja julkaisusta ”Employment and Social Developments in Europe Review 2016”¹⁶.

2.1 Suuntaviiva 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 5 täytäntöönpanoa. Siinä kehoitetaan jäsenvaltioita luomaan edellytykset, joilla edistetään työvoiman kysyntää ja työpaikkojen luomista. Ensin siinä esitetään yrittäjyyttä koskevia indikaattoreita. Yrittäjyys on keskeinen ennakoedellytys työpaikkojen luomiselle samoin kuin itse työllisyyskasvun lähde (myös itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymisen kautta). Tämän jälkeen tarkastellaan keskeisiä makrotaloudellisia tekijöitä, etenkin palkka- ja verokiilakehitystä, jotka vaikuttavat työhönottopäätöksiin. Jaksossa 2.1.2 raportoidaan toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet näillä aloilla; tähän sisältyvät myös kohdentamattomat työhönottotuet (tiettyihin heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kohdennettuja tukia käsitellään jaksossa 2.2.2).

¹³ Suuntaviivat on otettu täysimääräisesti huomioon ensimmäistä kertaa vuoden 2016 kansallisissa uudistusohjelmissa.

¹⁴ Neuvoston päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista, 13. lokakuuta 2016.

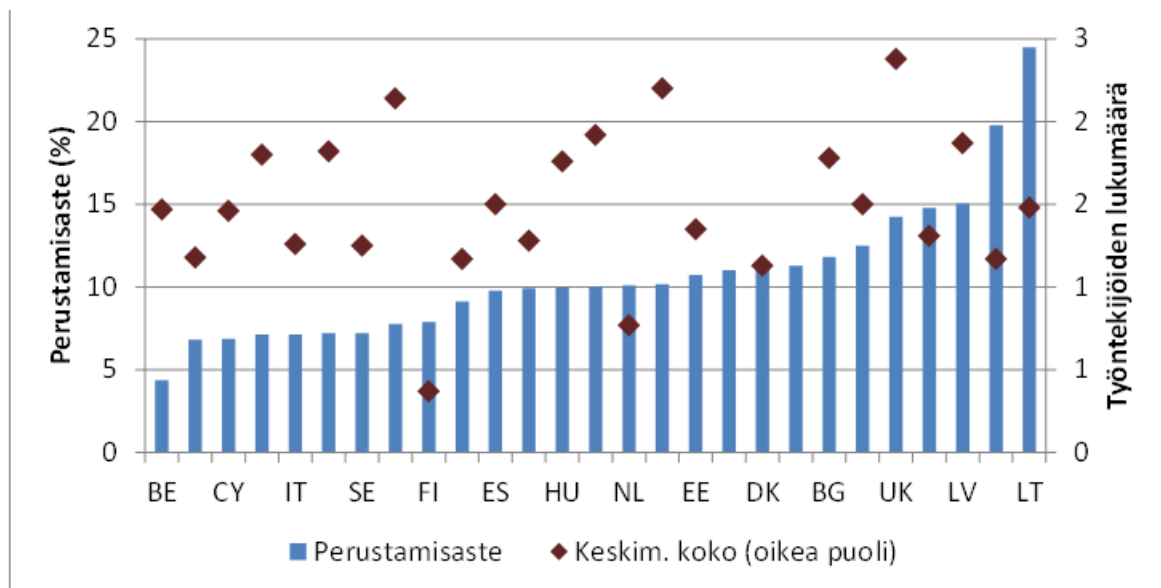
¹⁵ Euroopan komissio (2016). *Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2016* Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, lokakuu 2016.

¹⁶ Ei vielä julkaistu.

2.1.1 Keskeiset indikaattorit

Uudet yritykset luovat merkittävästi uusia työpaikkoja Euroopan unionissa. Vuonna 2014¹⁷ uusien yritysten osuus koko työllisyydestä¹⁸ yrityssektorilla oli yli 4 prosenttia esimerkiksi Puolassa, Latviassa, Portugalissa, Liettuassa ja Slovakiassa. Pienten ja keskiuurten yritysten (pk-yritysten) osuus koko työllisyyskasvusta oli lähes 71 prosenttia.¹⁹ Nämä luvut antavat osviittaa työpaikkojen luomispotentiaalista, joka voitaisiin vapauttaa torjumalla tekijöitä, jotka ovat esteenä yrittäjyydelle ja yritysten kasvulle.²⁰ Vuonna 2014 uusien yritysten lukumäärä kasvoi yli kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista. Yritysten perustamisasteessa ja niiden keskimääräisessä koossa on kuitenkin merkittäviä eroja (kaavio 7).

Kaavio 7: Yritysten perustamisaste ja keskimääräinen perustamiskoko, yritystalous, 2014

Lähde: Eurostat, yritysdemografia. Huomautus: Kreikasta ei ole saatavilla tietoja.

¹⁷ Viimeisin vuosi, jolta tiedot ovat saatavilla.

¹⁸ Tämä on työntekijöiden lukumäärä vuonna 2014 perustetuissa yrityksissä jaettuna samana vuonna toiminnassa olevien kaikkien yritysten työntekijöiden kokonaismäärällä.

¹⁹ *Annual Report on European SMEs 2014/2015*, Euroopan komissio, marraskuu 2015.

²⁰ Small Business Act -tiedotteissa on tarkka maakohtainen analyysi pk-yrityksiin liittyvistä tilastoista ja toimista; ne löytyvät osoitteesta http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en

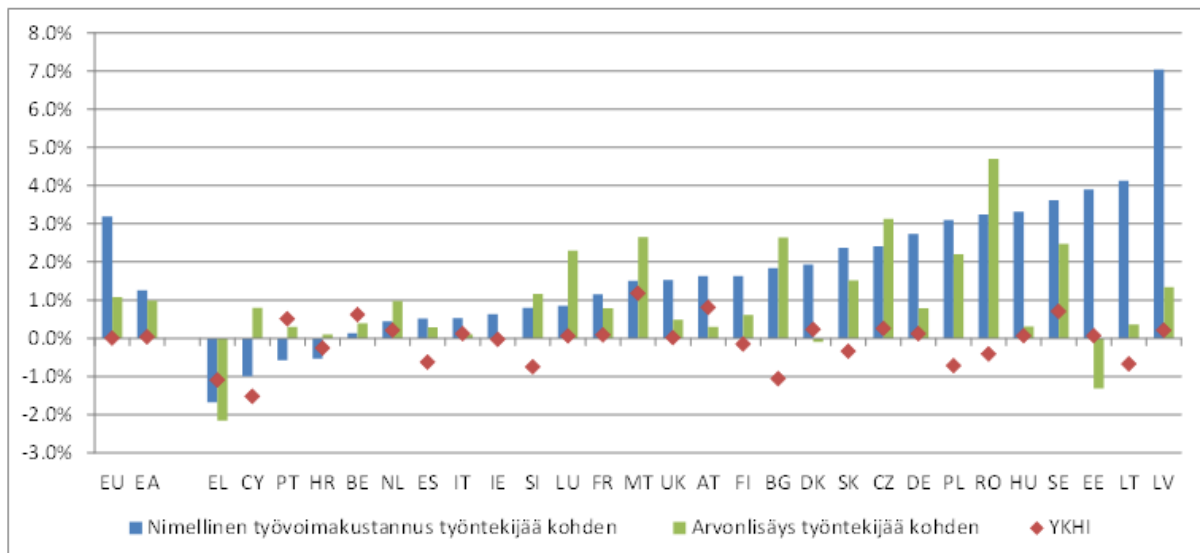
Itsenäinen ammatinharjoittaminen on kaiken kaikkiaan vähenemässä pääasiassa sektorikohtaisen dynamiikan vuoksi, joskin eri maissa on havaittavissa hyvin erilaisia malleja. Itsenäisen ammatinharjoittamisen keskimääräinen osuus laski vuonna 2015 14,4 prosentista 14,1 prosenttiin, joka on alin taso vuoden 2008 jälkeen; itsenäinen ammatinharjoittaminen väheni 0,4 prosenttia, kun taas kokonaistyöllisyys kasvoi 1 prosentin (ks. jakso 1). Jos lukuun ei oteta alkutuotantoa (maa-, metsä- ja kalatalous), johon vaikuttaa rakenteellinen supistuminen, itsenäisten ammatinharjoittajien määrä väheni vain 0,1 prosenttia (eikä 0,4 %) ja ylitti vuoden 2008 tason. Itsenäinen ammatinharjoittaminen kuitenkin lisääntyi lähes puolissa jäsenvaltioista, ja suurinta lisäys absoluuttisesti mitattuna oli Puolassa, Espanjassa ja Alankomaissa. Naisten osuus jatkoi hidasta kiriään: vuonna 2014 kaikista itsenäisistä ammatinharjoittajista naisia oli 31,8 prosenttia ja vuonna 2015 osuus oli 32,2 prosenttia (vuonna 2008 osuus oli 30,4 %). Ilman työntekijöitä toimivista itsenäisistä ammatinharjoittajista (elinkeinonharjoittajista) naisia oli 34,4 prosenttia ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneista elinkeinonharjoittajista 43,9 prosenttia. Kaikista itsenäisistä ammatinharjoittajista, joilla on työntekijöitä, naisten osuus on kuitenkin vain noin 26 prosenttia.

Jäsenvaltioiden ulkopuolella syntyneiden itsenäisten ammatinharjoittajien määrä on kasvussa. Kaikista itsenäisistä ammatinharjoittajista 89 prosenttia on syntynyt siinä jäsenvaltiossa, jossa he toimivat, mutta tilanne on hyvin hajanainen. Vuonna 2015 itsenäinen ammatinharjoittaminen tässä ryhmässä väheni 1 prosentin, kun taas muissa jäsenvaltioissa syntyneiden osuus kasvoi 2,7 prosenttia ja EU:n ulkopuolella syntyneiden 4,7 prosenttia. Erityisen suurta (yli 5 %) kasvu oli jälkimmäisen ryhmän osalta Luxemburgissa, Irlannissa, Kyproksella, Belgiassa, Itävallassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ruotsissa.

Vuonna 2015 keskimääräinen palkkojen nousu kiihtyi hieman EU:ssa ja pysyi maltillisena euroalueella. Työntekijäkohtaiset nimelliset työvoimakustannukset kasvoivat 3,2 prosenttia EU:ssa (vuonna 2014 kasvu oli 1,6 %) ja hieman yli 1 prosentin euroalueella (kaavio 8). Yhdessä lähes nollainflaation kanssa nimellispalkkojen korotukset siirtyivät melkein sellaisinaan reaali-palkkoihin. Suuntaus on johdonmukainen yleisesti vähentyneen työttömyyden kanssa, joskin tilanteet ovat hyvin erilaisia, kun maita tarkastellaan erikseen. Palkkojen nousu oli nopeinta Baltian maissa (etenkin Latviassa), joissa se ylitti työvoiman tuottavuuden kasvun. Myös Ruotsissa, Romaniassa, Puolassa ja Unkarissa (reaaliset) työvoimakustannukset työntekijää kohti kasvoivat suhteellisen paljon, mutta kasvu oli paremmin linjassa tuottavuuden kanssa (Unkaria lukuun ottamatta). Sitä vastoin Kreikassa,

Kyproksella, Portugalissa ja Kroatiassa nimelliset kustannukset pienenivät, joskin vähemmän kuin aiempina vuosina. Palkkojen nousu euroalueen maissa oli yleisesti pienempää kuin euroalueen ulkopuolisissa maissa.

Kaavio 8: Palkat, tuottavuus ja inflaatio – muutokset 2014/2015

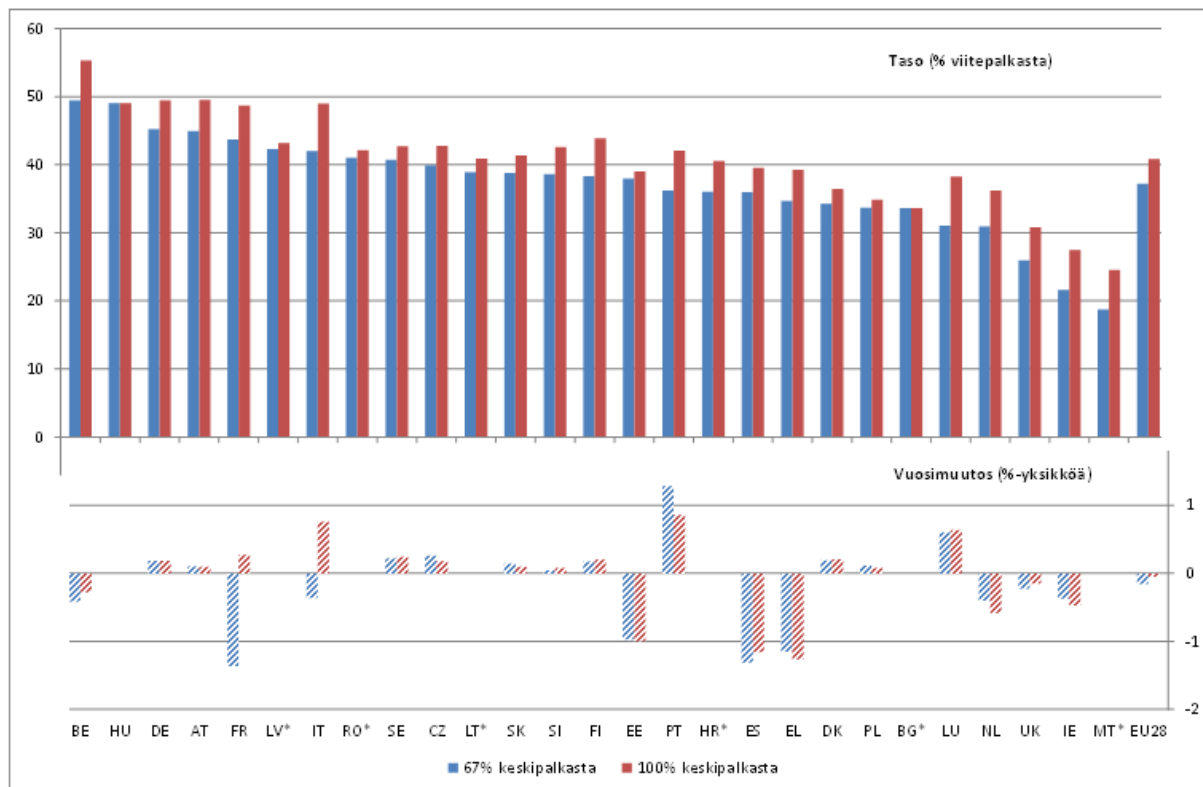

Lähde: Eurostat. Huomautus: Työntekijäkohtaista lisäarvoa ei ole ilmoitettu Irlannin osalta (23,1 %).

Työhön kohdistuva verorasite on pysynyt kohtuullisen vakaana Euroopassa, mutta jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja. Tarkasteltaessa yksittäisten työntekijöiden ansaitsemaa keskipalkkaa (kaavio 9) verokiila²¹ vaihtelee alle 30 prosentista (Irlanti ja Malta) lähes 50 prosenttiin (Belgia, Unkari, Saksa, Itävalta, Ranska ja Italia). Samanlaista hajontaa on havaittavissa pienituloisten työntekijöiden osalta (keskipalkasta 67 prosenttia ansaitsevat), joskin veroasteen progressiivisuuden osalta esiin tulee maakohtaisia eroja. Vuosien 2014 ja 2015 välillä keskimääräinen verokiila pysyi kohtuullisen vakaana, vaikka joissakin jäsenvaltioissa (Espanjassa, Kreikassa ja Virossa ja Ranskassa pienituloisten työntekijöiden osalta) vähennettiin sen vaikutusta työvoimakustannuksiin (noin 1 prosenttiyksikkö). Sitä vastoin merkittävää kasvua tapahtui Portugalissa, jossa keskimääräisiin tuloihin kohdistuva verokiila on kasvanut viime vuosina eniten.

²¹ Työn verokiila koostuu henkilökohtaisesta tuloverosta sekä työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuista. Laskelmiin eivät sisälly maksut ammatillisiin lisäeläkejärjestelmiin ja yksityisiin eläkejärjestelmiin eivätkä kohdennetut verohelpotukset.

Kaavio 9: Työn verokiila, taso vuonna 2015 ja muutos 2014/2015

Lähde: Veroja ja etuuksia koskeva tietokanta, OECD/EC. Huomautus: Tiedot koskevat yhden tulonsaajan kotitalouksia (lapsettomat). Vuoden 2015 tietoja ei ole saatavilla asteriskilla (*) merkityistä maista.

2.1.1 Poliittiset toimet

Useissa jäsenvaltioissa turvaututtiin työllisyystukiin työllisyyden ja työpaikkojen luomisen edistämiseksi. Useimmat alalla toteutetut toimenpiteet on kohdennettu tiettyihin ryhmiin, joilla on ongelmia työmarkkinoille integroitumisessa (esim. nuoret, ikääntyneet, pitkäaikaistyöttömät, pakolaiset). Näihin tukiin sisältyy usein rahallinen kannustin (tai vero-/sosiaaliturvamaksujen helpotuksia) työnantajille, jotta ne palkkaisivat työntekijöitä toimien kohteena olevista ryhmistä. Viitekaudella (vuoden 2015 toiselta puoliskolta eteenpäin; ks. jakson 2 johdanto) kohdennettuja työhönottotukia otettiin käyttöön Belgiassa, Tanskassa, Irlannissa, Ranskassa, Kyproksella, Maltalla, Alankomaissa, Itävallassa, Sloveniassa ja Slovakiassa (tarkempia tietoja raportin jaksossa 2.2, jossa käsitellään erityisiä kohderyhmiä). Joissakin maissa kuitenkin otettiin (tai aiotaan ottaa) käyttöön kohdentamattomia työhönottotukia eli niissä ei ole erityisiä tukikelpoisuusehtoja. Tavoitteena on yleensä edistää vakituisia työsuhteita. Esimerkiksi Ranskassa otettiin käyttöön 4 000 euron palkkio, joka myönnetään kahden vuoden aikana, jos pk-yritys (enintään 249 työntekijää) palkkaa

työntekijän, jolle maksetaan enintään 1,3 kertaa vähimmäispalkan verran, vakituiseen tai vähintään 6 kuukauden työsuhteeseen. Italiassa vuonna 2015 käyttöön otetut vakituiseen työsuhteeseen palkkaamista koskevat kannustimet pidettiin voimassa vuonna 2016 alennettuina ja vain kahden vuoden ajan (aiemman kolmen vuoden sijaan). Portugalissa käydään työmarkkinaosapuolten kanssa keskusteluja mahdollisista toimenpiteistä, joilla voitaisiin kannustaa yrityksiä palkkaamaan ihmisiä vakituiseen työsuhteeseen. Tällaisia olisivat esimerkiksi sosiaaliturvamaksujen muuttaminen niin, että estetään määräaikaisten työopimusten väärinkäytökset, ja/tai taloudelliset kannustimet yrityksille, jotka muuttavat määräaikaiset työsuhteet vakituisiksi. Suomessa suunnitellaan työttömyysetuuden hyödyntämistä palkkatukena, jotta työnantajien kannalta olisi houkuttelevampaa palkata työttömiä.

Joissakin jäsenvaltioissa toteutetaan toimia yrittäjyyden ja start up -yritysten edistämiseksi, etenkin nuorten keskuudessa. Joissakin maissa on toteutettu toimenpiteitä, joilla tuetaan yhteiskunnallisten yritysten perustamista. Esimerkiksi Unkarissa annetaan koulutusta ja taloudellista tukea nuorille yrittäjille osana nuorisotakuuta ja yhteiskunnallisille yrityksille (myös heikommassa asemassa oleville työntekijöille annettavien työllistymiseen liittyvien tilapäisten palkkatukien kautta). Latviassa ollaan laatimassa uusia sääntelypuitteita yhteiskunnallista yrittäjyyttä varten ja on otettu käyttöön yhteiskunnallisille yrityksille annettava tuki, jolla on tarkoitus parantaa heikommassa asemassa olevien ryhmien työllistymismahdollisuuksia. Belgiassa ja Irlannissa on otettu käyttöön verokannustimia itsenäisille ammatinharjoittajille. Suomessa ehdotetaan työttömyysetuuksien hyödyntämistä työnhakijoiden aktivoimiseksi ja aiotaan tarjota start up -yrityksille (ja nuorille, jotka työskentelevät osa-aikaisesti yrittäjinä) avustuksia ja palkkatukia, etenkin ensimmäisen työntekijän palkkaamista varten. Kreikassa pannaan täytäntöön ohjelmia, joilla tuetaan korkeakoulututkinnon suorittaneiden start up -yrityksiä ja itsenäistä ammatinharjoittamista.

Työllisyyden jatkuvaa elpymistä vuosina 2015 ja 2016 tuettiin useissa jäsenvaltioissa toimenpiteillä, joilla pienennettiin työhön kohdistuvaa verokiilaa ja jotka kohdennettiin usein pienituloisimpiin. Verouudistuksissa keskityttiin ansiotuloverotukseen ja pyrittiin lisäämään pienituloisten työntekijöiden ostovoimaa. Tarkoituksena oli vahvistaa työnteon kannustimia ja torjua työssäkäyvien köyhyyttä. Ansiotuloverojen vähentämiseen – joko veroprosenttia alentamalla tai muuttamalla verohyvityksiä ja/tai veroluokkia – tähtääviä toimenpiteitä on pantu täytäntöön Belgiassa, Saksassa, Virossa, Irlannissa, Espanjassa, Alankomaissa, Itävallassa, Slovakiassa, Sloveniassa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä

kuningaskunnassa. Belgiassa veroasteen alennukseen yhdistettiin verovähennyskelpoisten kustannusten katon korotus. Virossa hyväksyttiin veronpalautusjärjestelmä, jolla pyritään puuttumaan työssäkävien köyhyyteen, ja korotettiin verovapaata määrää. Irlannissa vuoden 2016 talousarviossa laajennettiin tuloverohyvityksiä ja alennettiin yleistä sosiaalivakuutusmaksua (lisäleikkauksia on ilmoitettu vuodelle 2017). Alankomaissa 5 miljardin euron veronalennussuunnitelmalla pyritään lisäämään työntekijöiden palkasta käytettäväksi jäävää määrää alentamalla veroluokkia ja korottamalla verohyvityksiä. Tanskassa ja Liettuassa on suunnitteilla uudistuksia, joilla pyritään vähentämään ja/tai muuttamaan ansiotuloverotusta.

Muutamassa jäsenvaltiossa verokiilan leikkaukset on toteutettu sosiaaliturvamaksujen yleisillä tai kohdennetuilla alennuksilla. Tällaisia toimenpiteitä on hyväksytty esimerkiksi Belgiassa, Virossa, Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Belgiassa työnantajien sosiaaliturvamaksut alenevat asteittain vuosina 2016–2019. Tämä toteutetaan osittain siten, että poistetaan vähitellen nykyiset palkkatuet. Pk-yrityksille ja itsenäisille ammatinharjoittajille annettavia erityisalennuksia laajennetaan. Ranskassa on sovellettu huhtikuusta 2016 lähtien 1,8 prosenttiyksikön alennusta työnantajan sosiaaliturvamaksuihin (perhekomponentti) palkoista, jotka ovat 1,6–3,5 kertaa vähimmäispalkan suuruisia. Ranskassa on myös suunnitelmassa lisätä kilpailukykyä ja työllisyyttä (CICE) koskevaa verohyvitystä, joka on tällä hetkellä 6 prosenttia yrityksen maksamista palkoista (rajoitettu palkkoihin, jotka ovat enintään 2,5 kertaa vähimmäispalkan suuruisia). Suomessa työmarkkinaosapuolten maaliskuussa 2016 allekirjoittamalla kilpailukyky sopimuksella pyritään työvoimakustannusten 5 prosentin kerta-alennukseen (tuoreiden arvioiden mukaan alennus olisi noin 3 %). Tähän päästäisiin siirtämällä sosiaaliturvamaksuja työnantajilta työntekijöille ja joillakin lisätoimenpiteillä (myös lisäämällä työtunteja, ks. jakso 2.3).

Viime vuosien suuntausten mukaisesti useat jäsenvaltiot ovat nykyaikaistamassa palkanmuodostusjärjestelmiään, jotta palkanmuodostus reagoisi paremmin tuottavuuden kehitykseen. Suomessa on lisätty mahdollisuuksia työnantajakohtaisiin työehtosopimuksiin, sillä alakohtaisiin sopimuksiin voi sisältyä kriisilauseke, jonka perusteella määritetään, koska on mahdollista poiketa työehtosopimuksesta esimerkiksi palkkojen ja työaikojen osalta. Lisäksi kaikki työnantajat, myös ne, jotka eivät kuulu työnantajajärjestöön, voivat tehdä paikallisen sopimuksen työehtosopimuksen määräysten mukaisesti (ks. myös jakso 2.3, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskeva raportti; myös Ranskan yksinkertaistamispyrkimykset yritystasolla). Irlannissa on otettu uudelleen käyttöön

alakohtaiset palkanmuodostuspuitteet, joiden keskeiset osat katsottiin perustuslain vastaisiksi korkeimman oikeuden tuomiossa vuonna 2013. Nyt on laadittu uusia sääntöjä, jotka koskevat työehtosopimusten laajentamista niin, että ne koskevat kaikkia työntekijöitä sektorilla. Lisäksi työehtosopimusneuvottelujen määritelmästä säädetään tarkemmin niin, että selvennetään edellytykset, joiden mukaisesti työtuomioistuimella on valtuudet päättää työehtosopimukseen liittyvistä riidoista silloin, kun yrityksessä ei sovelleta työehtosopimusneuvotteluja. Belgiassa taloudesta ja työvoimasta vastaava liittovaltion ministeriö esitti lainsäädäntöehdotuksen vuoden 1996 kilpailukykylain uudistamiseksi. Asiasta on keskusteltava työmarkkinaosapuolten kanssa, ja tarkoituksena on saada käyttöön uudet työehtosopimusneuvottelupuitteet vuoden 2016 loppuun mennessä.

Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimia vähimmäispalkkaan liittyvien puitteiden uudistamiseksi, jotta voitaisiin parantaa näiden puitteiden avoimuutta ja/tai ennustettavuutta. Esimerkiksi Irlannissa perustettiin vuonna 2015 työntekijöitä, työnantajia ja riippumattomia asiantuntijoita edustava matalapalkkakomitea, jonka tarkoituksena on tehdä vuotuisia suosituksia hallitukselle kansallisesta vähimmäispalkasta ja siihen liittyvistä seikoista. Tämän uuden komitean suosituksesta lakisääteistä vähimmäispalkkaa korotettiin tammikuusta 2016 alkaen. Bulgariassa suunnitelmissa on laatia vuoden 2016 loppuun mennessä vähimmäispalkan määräytymistä koskevat kriteerit, joissa otetaan huomioon tuottavuuden kehitys (ja toisinaan myös köyhyyden kehitys). Joissakin muissa maissa vähimmäispalkan kattavuutta tai riittävyttä laajennettiin. Puolassa otettiin heinäkuussa 2016 käyttöön vähimmäispalkka työsopimuksissa, joihin sovelletaan siviililakia, ja se otetaan käyttöön itsenäisessä ammatinharjoittamisessa vuonna 2017. Yhdistyneessä kuningaskunnassa otettiin huhtikuussa 2016 käyttöön vähintään 25-vuotiaille työntekijöille uusi kansallinen toimeentuloon riittävä palkka (NLW), joka nosti merkittävästi kansallista vähimmäispalkkaa. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus odottaa NLW:n saavuttavan 60 prosenttia mediaaniansioista vuoteen 2020 mennessä. Sloveniassa eduskunta hyväksyi marraskuussa 2015 lain, jossa määriteltiin vähimmäispalkka jättämällä siitä pois yötyöstä, sunnuntaityöstä ja kansallisina vapaapäivinä tehtävästä työstä maksettavat lisät (joiden määrä määritetään työehtosopimuksissa).

2.2 Suuntaviiva 6: Työvoiman tarjonnan ja osaamisen parantaminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 6 täytäntöönpanoa. Siinä kehoitetaan jäsenvaltioita luomaan edellytykset, joilla edistetään työvoiman tarjontaa, taitoja ja osaamista. Ensimmäiseksi esitetään indikaattorit, jotka koskevat koulutusjärjestelmien vaikutusta työvoiman työllistettävyyteen (perustaidot, osallistuminen elinikäiseen oppimiseen ja koulusta työelämään siirtyminen eri opinto-ohjelmista), ja sen jälkeen tarkastelleen työmarkkinoilla saavutettuja tuloksia eri ryhmissä, jotka näiden tulosten suhteen ovat heikommassa asemassa (nuoret, ikääntyneet, maahanmuuttajataustaiset, naiset ja pitkäaikaistyöttömät). Jaksossa 2.2.2 raportoidaan jäsenvaltioiden toimenpiteistä näillä aloilla, esimerkiksi (kohdennetuista) työhönottotuista ja heikommassa asemassa oleviin ryhmiin, mukaan luettuna vammaisiin, kohdennetuista tuista.

2.2.1 Keskeiset indikaattorit

Koulutustasoon liittyvät indikaattorit kohosivat edelleen vuonna 2015. Edellisen vuosikymmenen suuntausta noudatellen koulunkäynnin keskeyttämisaste aleni useimmissa jäsenvaltioissa vuonna 2015 keskimäärin 0,2 prosenttiyksikköä niin, että se oli 11,0 prosenttia. Espanjassa, Maltalla ja Romaniassa aste on kuitenkin edelleen lähes 20 prosenttia, ja kuudessa muussa jäsenvaltiossa ylitetään Eurooppa 2020 -strategian 10 prosentin yleistavoite. Koulunkäynnin keskeyttämisaste on korkein romaniväestöön kuuluvien ja maahanmuuttajataustaisten, etenkin ulkomailla syntyneiden, oppilaiden keskuudessa. Korkea-asteen tutkinnon suorittaminen 30–34-vuotiaiden ryhmässä on lisääntynyt jatkuvasti ja merkittävästi. Aste on tällä hetkellä 38,7 prosenttia – lisäystä 0,8 prosenttiyksikköä pelkästään vuonna 2015 – ja 17 jäsenvaltiota ylitti Eurooppa 2020 -strategian 40 prosentin yleistavoitteen.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on merkittävästi korkeampi naisten keskuudessa ja alempi maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden keskuudessa. Tietyillä opintoaloilla esiintyy kuitenkin sitkeästi sukupuolten epätasapainoa: miehet ovat vähemmistönä terveys- ja opetusaloilla ja naiset taas aliedustettuina luonnontieteissä ja insinöörialoilla. Vanhempien tausta vaikuttaa edelleen korkea-asteen koulutukseen osallistumiseen.²² Hiljattain tulleet nuorten turvapaikanhakijoiden suuret määrät edellyttävät

²² *Education and Training Monitor 2016*, Euroopan komissio.

toimia, joilla tarjotaan koulutukseen liittyvät hyvät lähtökohdat. Näin voidaan edistää integroitumista Euroopan yhteiskuntiin ja työmarkkinoille.²³

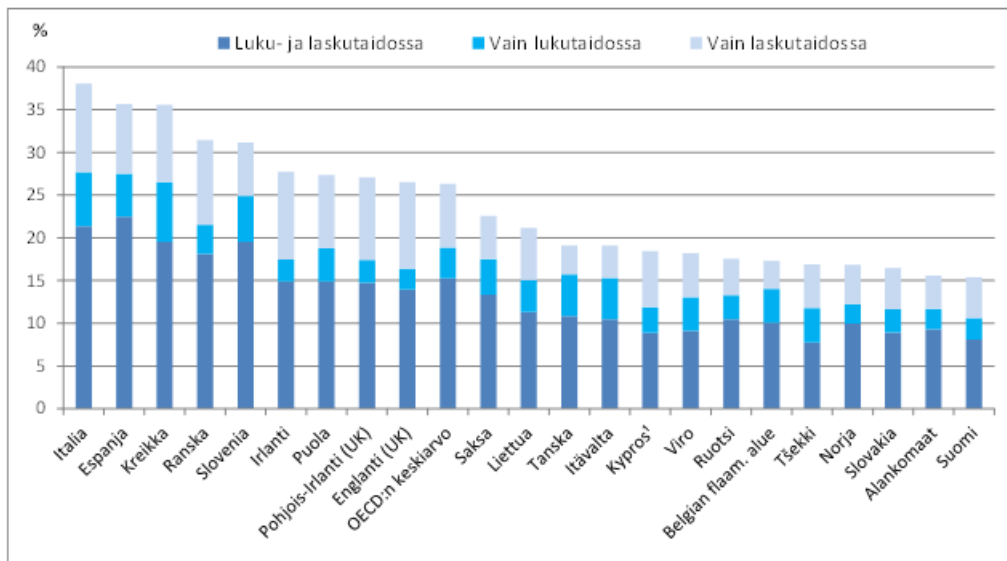
Koulutustason kohoamisesta huolimatta jäsenvaltioiden sisällä ja välillä on suuria eroja perustaidoissa, kuten luku- ja laskutaidossa, ja luonnontieteiden alalla (kaavio 10). OECD:n vuonna 2012 toteutetun perustaitoja koskevan PISA-tutkimuksen mukaan 15-vuotiaista eurooppalaisista oppilaista 22,1 prosenttia suoriutui heikosti matematiikassa, 17,8 prosenttia lukemisessa ja 16,6 prosenttia luonnontieteissä. Heikkoihin perustaitoihin liitettävät merkittävimmät tekijät ovat sosioekonomisesti epäedullinen asema, oppimiseen liittyvät erityistarpeet ja maahanmuuttajatausta.²⁴ Kouluilla, joissa on enemmän sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevia oppilaita, on yleensä suhteellisesti heikomman laatuiset resurssit. PISA-tutkimuksesta saadun näytön perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että resurssien jakaminen vaikuttaa myös koko koulutusjärjestelmän suorituskykyyn ja varsinkin opetuksen tasavertaisuuteen: matematiikassa suoriutuminen on parempaa maissa, joissa resurssit jaetaan tasavertaisemmin koulujen välillä²⁵, ja hyvin suoriutuviissa talouksissa resurssit yleensä jaetaan tasavertaisemmin kaikkien koulujen välillä niiden sosioekonomisesta profiilista riippumatta.

²³ Ks. tarkempi analyysi tulevasta vuoden 2016 julkaisusta *Employment and Social Developments in Europe Review*, pakolaisten integroitumista koskeva luku, ja Euroopan komission ja OECD:n valmisteluasiakirja [How are refugees faring on the labour market in Europe?](#), syyskuu 2016.

²⁴ Näytön mukaan useimmissa jäsenvaltioissa maahanmuuttajataustaiset ovat merkittävästi heikommassa asemassa sosioekonomisten tekijöiden huomioon ottamisenkin jälkeen, ja ulkomailla syntyneistä oppilaista niillä, jotka tulevat maahan lapsina, on paremmat tulokset kuin myöhemmin saapuneilla. Ks. OECD-EU (2015), *Settling In – Indicators of Immigrant Integration 2015*, ja OECD (2014), *International Migration Outlook 2014*, OECD Publishing.

²⁵ OECD (2014), PISA in Focus, 2014/10 (lokakuu) [http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n44-\(eng\)-final.pdf](http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n44-(eng)-final.pdf).

Kaavio 10: Perustaidoissa heikosti suoriutuvien aikuisten osuus

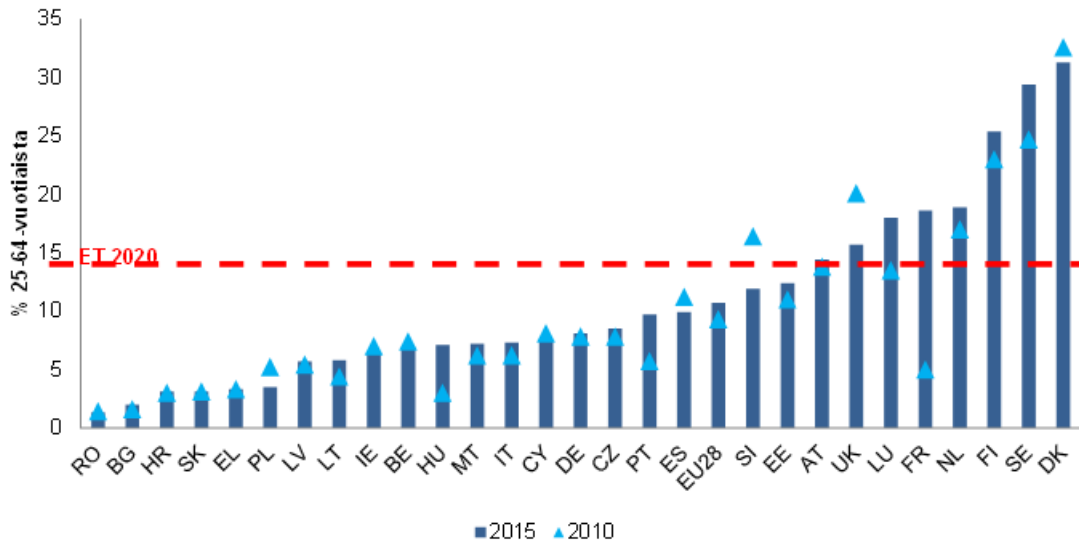
Lähde: *Skills Matter*, OECD Publishing, 2016

Euroopassa on erittäin suuri joukko aikuisia ilman vähimmäistason taitoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnalliseen ja talouselämään osallistumista varten. Tämä johtuu osittain koulunkäynnin keskeyttämisestä ja alisuoriutumisesta nuorena samoin kuin taitojen vanhentumisesta myöhemmin ja vähäisestä osallistumisesta aikuiskoulutukseen. OECD:n vuoden 2012 aikuisten osaamista arvioivassa PIAAC-tutkimuksessa havaittiin, että Italiassa, Espanjassa ja Kreikassa vähintään kolmanneksella työikäisestä väestöstä oli alhainen luku- ja/tai laskutaito. Koulutustaso on paras taitoja ennustava tekijä: aikuisista, joilla on erittäin heikko luku- ja laskutaito, 51 prosentilla ei ole toiseen asteen koulutusta. Aikuisilla, joilla ei ole vähimmäistason taitoja, on työllistymisvaikeuksia: joka ainoassa EU:n jäsenvaltiossa heikosti koulutettujen aikuisten työllisyysasteet ovat merkittävästi alemmat (ja työttömyysasteet korkeammat) kuin keskitasoisesti tai korkeasti koulutettujen aikuisten.

EU:n keskimääräinen aikuiskoulutukseen osallistumisaste oli 10,7 prosenttia vuonna 2014, eikä se kohonnut vuonna 2015 erilaisten tarpeiden voimakkaasta ja nopeasta lisääntymisestä huolimatta. Erityisesti ne, jotka ovat jättäneet kesken perustason yleissivistävän tai ammatillisen koulutuksen ilman riittävääntasoisia perustaitoja, tarvitsevat mahdollisuuksia hankkia ne myöhemmin. Täydennys- ja uudelleen koulutuksella varmistetaan, että taidot pysyvät relevantteina ja ajantasaisina. Vuoteen 2010 verrattuna aikuiskoulutukseen osallistumisaste itse asiassa putosi 12 jäsenvaltiossa ja pysyi vakaana muissa Luxemburgia, Ranskaa ja Unkaria lukuun ottamatta (kaavio 11); kahdessa viimeksi mainitussa oli merkittävää kasvua. Lisäksi heikosti koulutettujen aikuisten koulutukseen

osallistumisen todennäköisyys on vain noin puolet muuhun väestöön verrattuna, ja ero kasvoi entisestään vuosien 2012 ja 2015 välillä.

Kaavio 11: Osallistuminen elinikäiseen oppimiseen, EU28

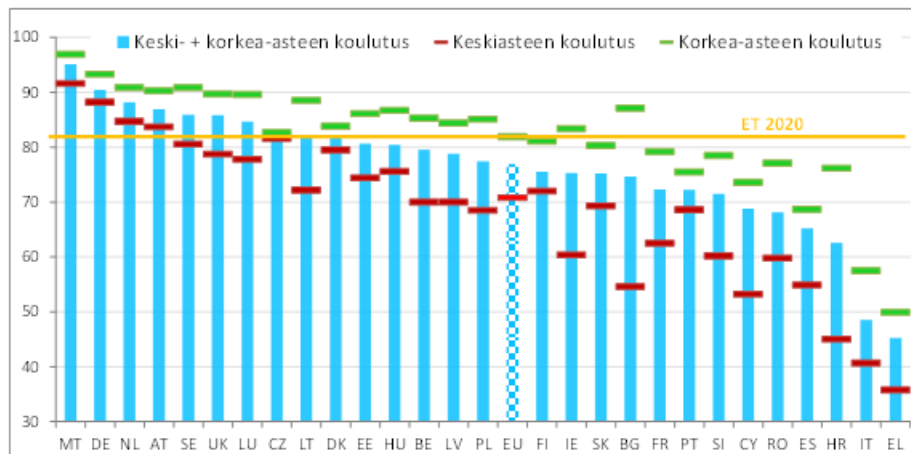

Lähde: Eurostat (EU:n työvoimatutkimus). Online-datakoodi: *tesem250*. Huomautus: Indikaattoriin sisältyy 25–64-vuotiaiden osallistuminen viralliseen ja epäviralliseen yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen (neljän edeltäneen viikon aikana).

Koulutuksen merkityksellisyys työmarkkinoiden kannalta on keskeisen tärkeää, jotta parannetaan nuorten kykyä löytää työpaikka ja edistetään näin talouskasvua. Hiljattain korkeakoulusta valmistuneiden keskimääräinen työllisyysaste EU:ssa on 81,9 prosenttia, kun keskiasteen tutkinnon suorittaneilla vastaava osuus on 70,8 prosenttia. Ero on suurempi jäsenvaltioissa, joissa nuorten työllisyysaste on yleisesti alempi (kaavio 12).

Tehokkaalla ammatillisella koulutuksella edistetään myös siirtymistä työmarkkinoille parantamalla työpaikkakohtaisia ja monialaisia taitoja. Ammatillisen keskiasteen tutkinnon tai erikoisammattitutkinnon hiljattain suorittaneiden siirtyminen koulusta työmarkkinoille tapahtuu yleensä jouhevammin ja työllisyysaste on korkeampi kuin niiden, jotka valmistuvat vastaavan tasoista yleissivistävistä oppilaitoksista (kaavio 13).

Kaavio 12. Hiljattain keskiasteen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste (2015)

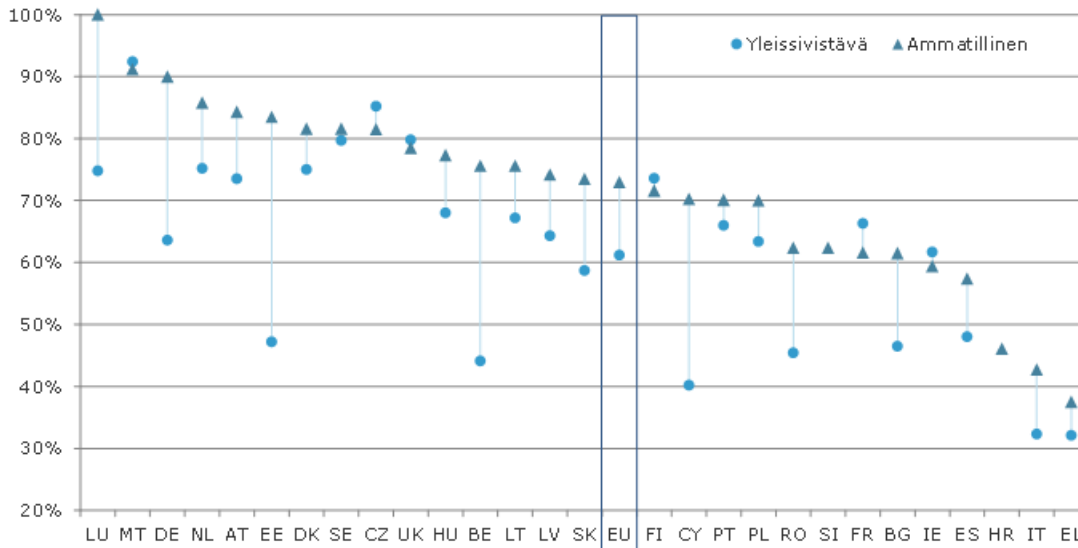
Lähde: Eurostat (EU:n työvoimatutkimus). Huomautus: Niiden korkeakoulututkinnon (ISCED 5-8) ja keskiasteen tutkinnon (ISCED 3-4) suorittaneiden 20–34-vuotiaiden työllisyysaste, jotka valmistuivat 1–3 vuotta ennen viitevuotta ja jotka eivät ole tällä hetkellä missään virallisessa tai epävirallisessa yleissivistävässä tai ammatillisessa jatkokoulutuksessa.

Positiivisista vaikutuksista huolimatta ammatillinen peruskoulutus ei kuitenkaan ole yhtä houkutteleva kuin yleissivistävät koulutusvaihtoehdot, ja keskimääräinen osallistumisaste on pysynyt vakaana viimeisten 10 vuoden aikana. EU:n tasolla ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijoiden osuus kaikista keskiasteen opiskelijoista on 48 prosenttia ja kaikkien ammatillista keskiasteen tutkintoa, erikoisammattitutkintoa ja alimman korkea-asteen tutkintoa (ISCED 3–5) suorittavien osuus 39 prosenttia. Viralliset ammatillisen koulutuksen ohjelmat houkuttelevat myös vanhempia opiskelijoita: 36,6 prosenttia EU:n ammattiopiskelijoista oli vähintään 20-vuotiaita eli vanhempia kuin tyypillisesti keskiasteen koulutuksessa. Monet heistä todennäköisesti ovat palanneet opiskelemaan opintojen keskeyttämisen jälkeen. Tähän ryhmään kuuluu yli puolet kaikista ammatillisessa koulutuksessa olevista opiskelijoista Tanskassa, Irlannissa, Espanjassa ja Suomessa.

Nuorten työttömyysaste putosi vuoden 2013 huippulukemista lähes 24 prosentista 20,3 prosenttiin vuonna 2015, mutta se on edelleen lähes 4,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2008. Vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla joissakin jäsenvaltioissa (Italiassa, Espanjassa ja Kreikassa) esiintyi edelleen lähes tai yli 40 prosentin tasoja ilman merkittävää pudotusta, vaikkakin joissakin muissa maissa, joihin kriisi vaikutti erittäin voimakkaasti (etenkin Kyproksella ja Kroatiassa), nähtiin merkittäviä parannuksia. Nuorisotyöttömyyden hajonta eri jäsenvaltioissa on suurta, joskin se on ajan mittaan pienentynyt (ks. kaavio 14,

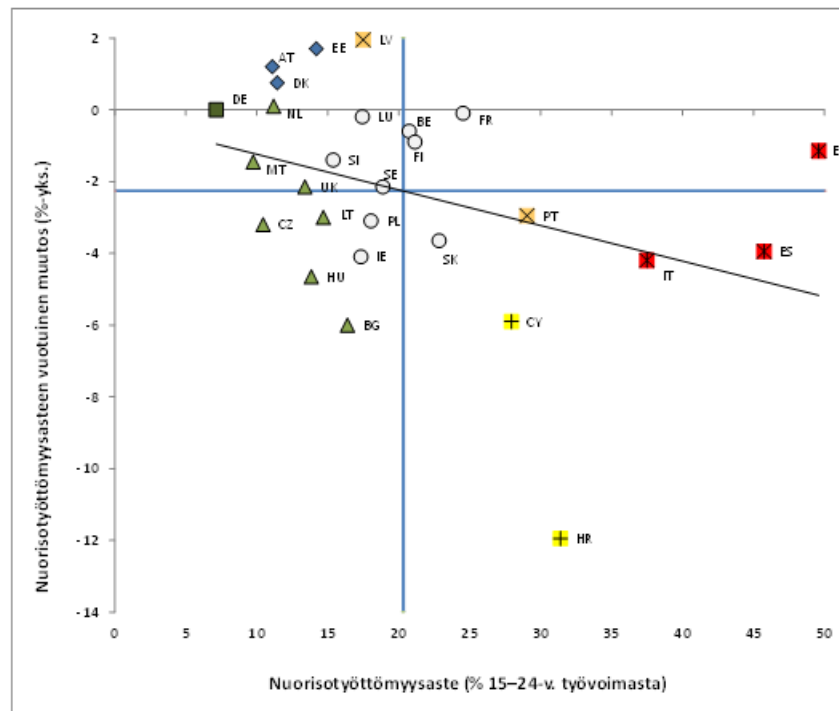
jossa diagonaalinen suora osoittaa negatiivista korrelaatiota nuorisotyöttömyyden vaihtelun ja tason välillä).

Kaavio 13: Eri keskiasteen (ja sen jälkeisten asteiden) opinto-ohjelmista valmistuneiden työllisyysasteet (2015)

Lähde: Eurostat (EU:n työvoimatutkimus, 2015). Indikaattorilla mitataan sellaisten 20–34-vuotiaiden työllisyysastetta, jotka ovat suorittaneet 1–3 vuotta ennen kyselyä keskiasteen tutkinnon (ISCED 3) tai erikoisammattitutkinnon (ISCED 4), niihin samaan ikäryhmään kuuluviin nähden, jotka eivät ole tällä hetkellä missään virallisessa tai epävirallisessa yleissivistävässä tai ammatillisessa jatkokoulutuksessa. Aikasarjassa on katkoja Luxemburgin ja Unkarin osalta; tiedot ovat epäluotettavia yleissivistävän koulutuksen osalta: Tšekki, Viro, Kroatia, Itävalta ja Slovenia; ja ammatillisen koulutuksen osalta: Luxemburg.

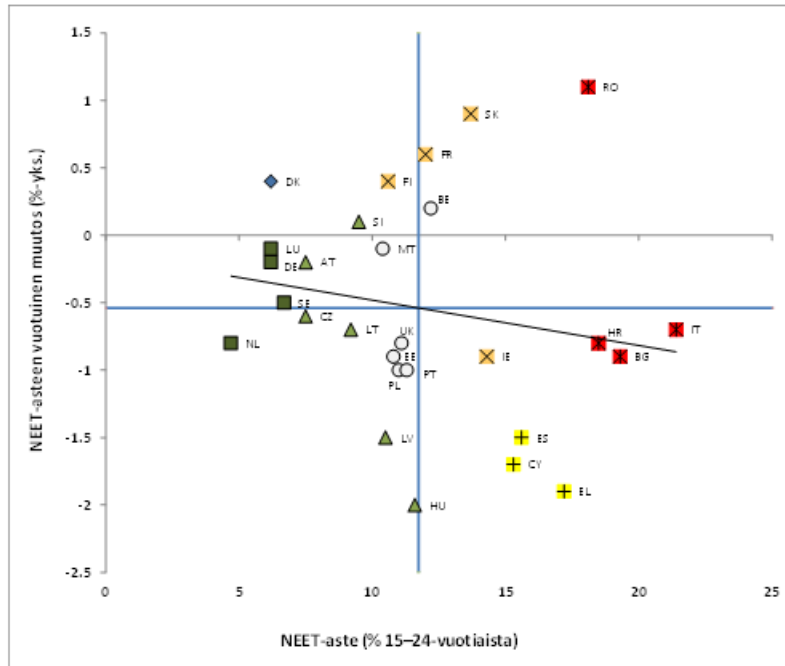
Kaavio 14: Nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste ja muutos edellisestä vuodesta keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus (työllisyyden pääosaston laskelmat). Kausi: vuoden 2016 ensimmäinen puolisko ja muutokset vuoden 2015 ensimmäiseen puoliskoon verrattuna. Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä.

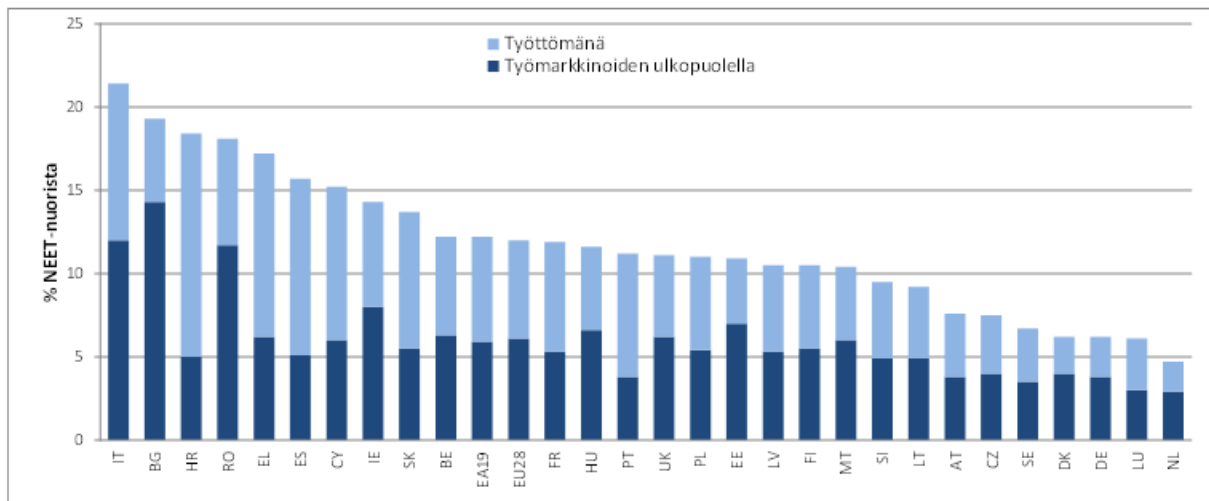
Työttöminä olevien lisäksi vakaa osuus 15–24-vuotiaista on työelämän ulkopuolella eikä osallistu yleissivistävään tai ammatilliseen koulutukseen. Vuonna 2015 EU:ssa oli yhteensä 6,6 miljoonaa 15–24-vuotiaista työelämän tai koulutuksen ulkopuolella (nk. NEET), mikä on 12,0 prosenttia kyseisestä ikäryhmästä. Osuus on edelleen korkeampi kuin vuonna 2008 (10,9 %), mutta se on kuitenkin laskenut vuoden 2012 huippulukemasta 13,2 prosentista. Kuten kaaviosta 15 näkyy, lähes tai yli 20 prosentin NEET-asteita esiintyy edelleen joissakin maissa (Kroatiassa, Bulgariassa, Italiassa ja Romaniassa, jossa aste kohosi merkittävästi vuonna 2015). NEET-asteet ovat kohonneet merkittävästi myös Tanskassa, Suomessa, Ranskassa ja Slovakiassa. Puolet NEET-nuorista oli työelämän ulkopuolella. Tässä on huomattavaa vaihtelua jäsenvaltioiden välillä, mutta osuus on vakaa EU:n tasolla (kaavio 16). Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien naisten parissa työelämän ulkopuolella oleminen on yleisempää kuin työttömyys, kun taas miesten osalta tilanne on päinvastainen.

Kaavio 15: NEET-aste (15–24-vuotiaat) ja muutos edellisestä vuodesta keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus (työllisyyden pääosaston laskelmat). Sarjassa katkos: Ranska ja Espanja. Kausi: vuoden 2015 tasot ja vuotuiset muutokset vuoteen 2014 verrattuna. Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä.

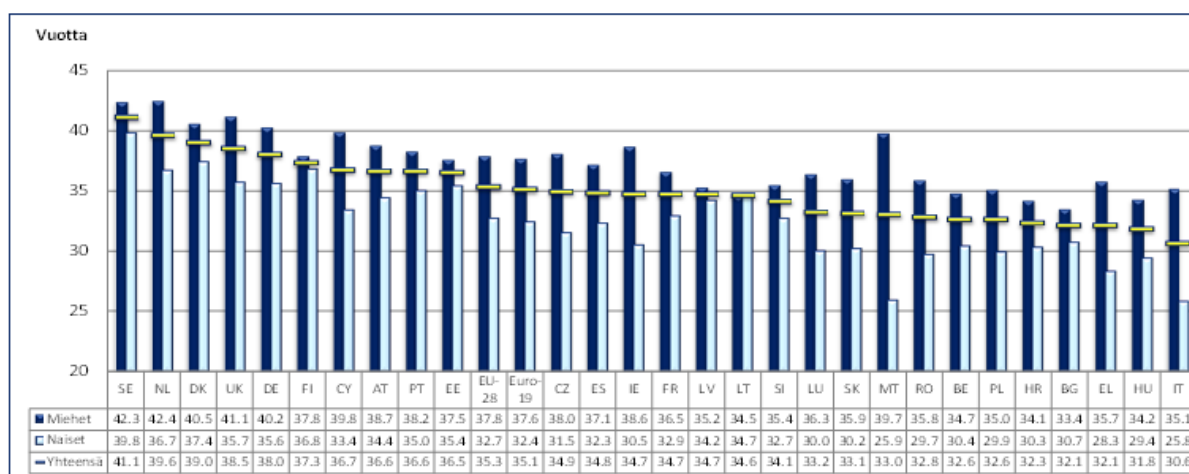
Kaavio 16: NEET-nuorten (15–24-vuotiaat) profiili, 2015 (%)

Lähde: Eurostat [edat_lfse_20]

Ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen kohottamiseen on edelleen merkittävää potentiaalia siitä huolimatta, että tämän ryhmän työllisyysaste kasvoi huomattavasti viime vuosikymmenen aikana monissa maissa ja että ikääntyneet työntekijät ovat selviytyneet kriisistä suhteellisesti paremmin kuin muut ikäryhmät. Väestörakenteen kehitys tekee aktiivisena ikääntymisestä entistä tarpeellisempaa. Vuonna 2015 ikääntyneiden (55–64-vuotiaiden) työntekijöiden työllisyysaste vaihteli Kreikan 34,3 prosentista Ruotsin 74,5 prosenttiin. EU:n keskiarvo oli 53,3 prosenttia, ja neljässä maassa aste oli alle 40 prosenttia. 55–64-vuotiaiden naisten työllisyysaste on hitaasti kasvamassa, mutta vuonna 2015 se oli edelleen alhainen (46,9 %). Työelämän keston ero sukupuolten välillä on myös merkittävä: naiset ovat työmarkkinoilla keskimäärin 5,1 vuotta vähemmän kuin miehet (vuonna 2014 naiset 32,7 vuotta ja miehet 37,8 vuotta) (kaavio 17). Tähän keskimääräiseen eroon kätkeytyy jäsenvaltioiden välistä huomattavaa vaihtelua, joka liittyy useisiin tekijöihin ja esteisiin, kuten riittämättömät hoitopalvelut ja naisten miehiä alemmat eläkeiät (ks. tarkempi analyysi jäljempänä).

Kaavio 17: Työelämän keskimääräinen kesto, 2014

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus.

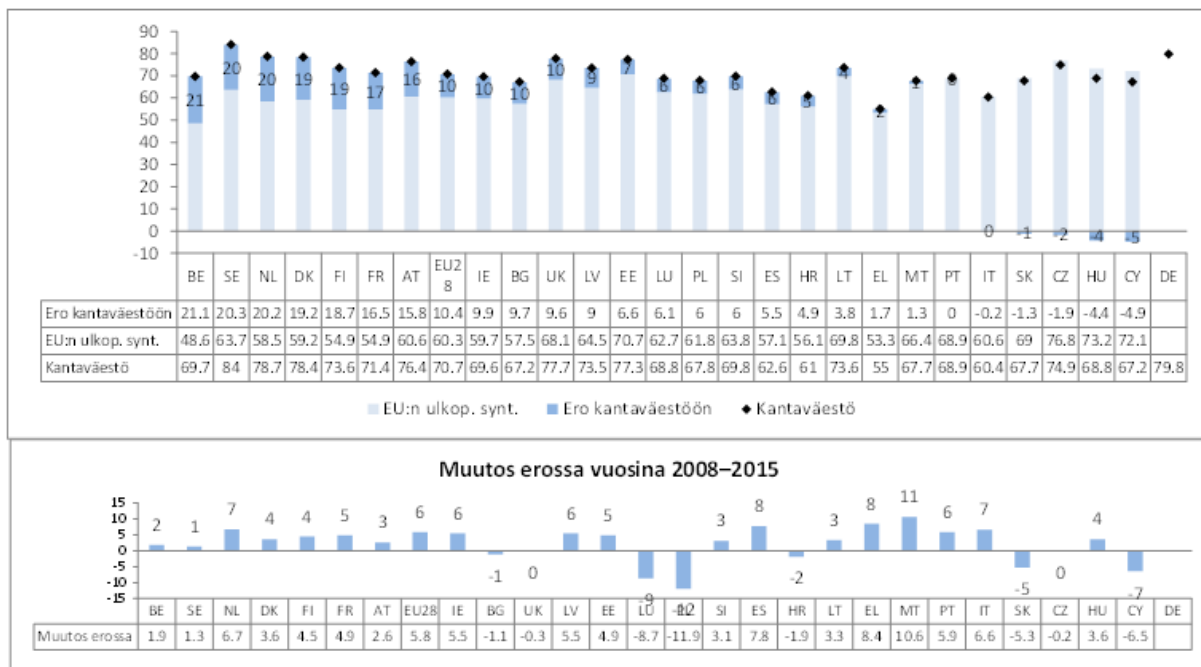
Tiedot myös osoittavat, että toimintarajoitteisten ja toimintakykyisten työvoimaosuudessa ja työllisyysasteessa on suuria eroja.²⁶ Lisäksi toimintarajoitteisten määrän odotetaan kasvavan ikääntymisen vuoksi 80 miljoonasta 120 miljoonaan vuoteen 2020 mennessä EU:ssa. Vuonna 2014 toimintarajoitteisten ja toimintakykyisten 20–64-vuotiaiden työvoimaosuudessa oli 21,1 prosenttiyksikön ero (60,6 ja 81,7 %) ja työllisyysasteessa 23,8 prosenttiyksikön ero (48,7 ja 72,5 prosenttia). Työllisyysero oli Liettuassa, Irlannissa ja Maltalla lähes 40 prosenttiyksikköä ja 12 maassa yli 30 prosenttiyksikköä. Toimintarajoitteisten työllisyysaste (EU-SILC 2014 tietojen mukaan) on alle 30 prosenttia Kreikassa, Irlannissa, Maltalla ja Kroatiassa. Toimintarajoitteiset poistuvat yleensä työmarkkinoilta aiemmin, ja 55–64-vuotiaiden ryhmässä työllisyysaste on erittäin alhainen (34,5 prosenttia).

Myös EU:n ulkopuolella syntyneiden työvoimaosuus ja työllisyysaste ovat keskimääräistä alemmat. Ero työvoimaosuudessa on keskimäärin 4,2 prosenttiyksikköä kantaväestöön verrattuna (20–64-vuotiaat) mutta yli 10 prosenttiyksikköä seitsemässä jäsenvaltiossa (kaavio 18). Naisten työvoimaosuudessa ero on tätäkin suurempi. EU:n

²⁶ Vammaisten henkilöiden oikeuksista annetun Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen mukaan toimintarajoitteisuus on kehittyvä käsite ja seurausta ”sellaisesta vuorovaikutuksesta vammaisten henkilöiden ja asenteista ja ympäristöstä johtuvien esteiden välillä, joka estää näiden henkilöiden täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa”. Toimintarajoitteisuus voi olla lievää tai vakavaa, ruumiillista, henkistä, älyllistä tai aisteihin liittyvää, se voi esiintyä syntymästä asti tai myöhemmin (mukaan luettuna työelämässä) ja se liittyvät erityisesti väestön ikääntymiseen.

ulkopuolella syntyneiden työllisyysaste on keskimäärin 10,4 prosenttiyksikköä alempi kuin kantaväestön, mutta ero on noin 20 prosenttiyksikköä kolmessa jäsenvaltiossa ja yli 15 prosenttiyksikköä neljässä muussa. Naisten osalta erot ovat jälleen vieläkin suuremmat. EU:n ulkopuolella syntyneiden naisten työllisyysaste on keskimäärin 13,5 prosenttiyksikköä alempi kuin kantaväestön naisten. Ongelmat siirtyvät usein toiseen sukupolveen: EU:ssa syntyneiden 25–54-vuotiaiden, joiden vanhemmat tulevat EU:n ulkopuolelta, työllisyysaste on 5,7 prosenttiyksikköä alempi ja työssäkäyntiaste 3,7 prosenttiyksikköä alempi kuin niiden, joiden vanhemmista vähintään toinen kuuluu kantaväestöön.

Kaavio 18: Työllisyysaste syntymämaan mukaan, 20–64-vuotiaat, vuosi 2015 ja muutos vuodesta 2008

Lähde: Eurostat; Saksan osalta tiedoissa ei ole erittelyä EU:n ulkopuolella syntyneiden osalta, mutta maan kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten välinen ero on 22,6 prosenttiyksikköä.

Maahanmuuttajien työmarkkinatuloksiin vaikuttavat monet seikat. Perinteisten selittävien tekijöiden – kuten iän, sukupuolen, koulutustason ja ammatillisen kokemuksen – lisäksi näitä tuloksia määrittävät erityiset tekijät kuten isäntämaan kielen osaaminen sekä ulkomailla hankittujen taitojen ja koulutuksen siirrettävyys. Myös sillä on merkitystä, tapahtuiko maahanmuutto perheen yhdistämiseen liittyvistä, taloudellisista vai humanitaarisista syistä, osittain siksi, että se vaikuttaa edellä mainittuihin tekijöihin mutta myös siksi, että integroitumistoimissa on otettava huomioon erilaiset kyvyt ja tarpeet. Vaikka tällaiset eroavaisuudet otettaisiinkin huomioon, näiden ryhmien todennäköisen työllistymisen

välillä on ero²⁷. Osa tästä saattaa liittyä syrjintään tai siihen, että tutkintoja ei tunnusteta, mutta on myös muita kuin havainnoitavissa olevia seikkoja, kuten alkuperäalue, joka voi esimerkiksi vaikuttaa sukupuolirooleihin ja näin ollen naisten työmarkkinoille osallistumiseen. Tällaiset haasteet voivat tulla näkyvämmiin esiin turvapaikan hakijoiden ennennäkemättömän määrän vuoksi: vuonna 2015 ja vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla tehtiin lähes 1,8 miljoonaa turvapaikkahakemusta.²⁸

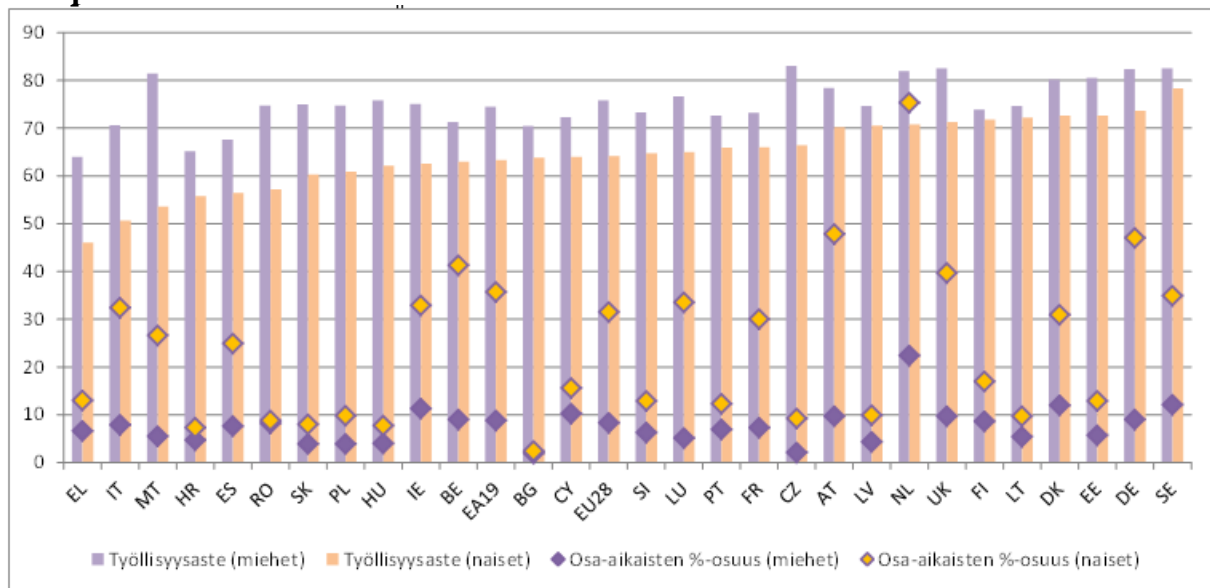
Naisten työllisyysaste on kaikissa jäsenvaltioissa alempi kuin miesten, mutta EU:n sisällä on suurta vaihtelua. Vuonna 2015 EU:ssa (20–64-vuotiaiden) miesten työllisyysaste oli 75,9 prosenttia mutta naisten vain 64,3 prosenttia (kaavio 19) siitä huolimatta, että naisten ammattitaidon taso nousee jatkuvasti ja heidän koulutustasonsa on jopa korkeampi kuin miesten. Vuonna 2015 (30–34-vuotiaista) naisista 43,4 prosentilla ja miehistä 34 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto. Naisten enintään 60 prosentin työllisyysaste ja korkea sukupuolten välinen työllisyysero on havaittavissa kahdeksassa jäsenvaltiossa, joista useimpiin kohdistuu vakava väestön ikääntyminen.²⁹ Naisten ja miesten (15–64-vuotiaiden) työllisyysero on erityisen selvä pakolaisten (17 prosenttiyksikköä) ja maahanmuuttajien (19 prosenttiyksikköä) keskuudessa.

²⁷ Ks. ”Mobility and Migration in the EU: Opportunities and Challenges”, Euroopan komission julkaisussa *2015 Employment and Social Developments in Europe Review*.

²⁸ Ks. tarkempi analyysi tulevasta vuoden 2016 julkaisusta *Employment and Social Developments in Europe Review*, pakolaisten integroitumista koskeva luku, ja Euroopan komission ja OECD:n valmisteluasiakirja [How are refugees faring on the labour market in Europe?](#), syyskuu 2016.

²⁹ Väestöennusteiden mukaan työikäinen väestö supistuu suurimmassa osassa jäsenvaltioita ja erityisesti Liettuassa, Latviassa, Bulgariassa, Slovakiassa, Kreikassa, Portugalissa, Puolassa, Virossa, Romaniassa, Saksassa, Kroatiassa ja Unkarissa; ks. Vuoden 2015 *ikäntymisraportti*, Euroopan komissio, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf

Kaavio 19: 20–64-vuotiaiden työllisyysaste ja osa-aikatyöntekijöiden prosenttiosuus sukupuolittain vuonna 2015

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus. Huomautus: Osa-aikatyöntekijöiden osuus koko työikäisestä väestöstä sukupuolen mukaan. Maat ovat kohoavassa järjestyksessä naisten työllisyysasteen mukaan.

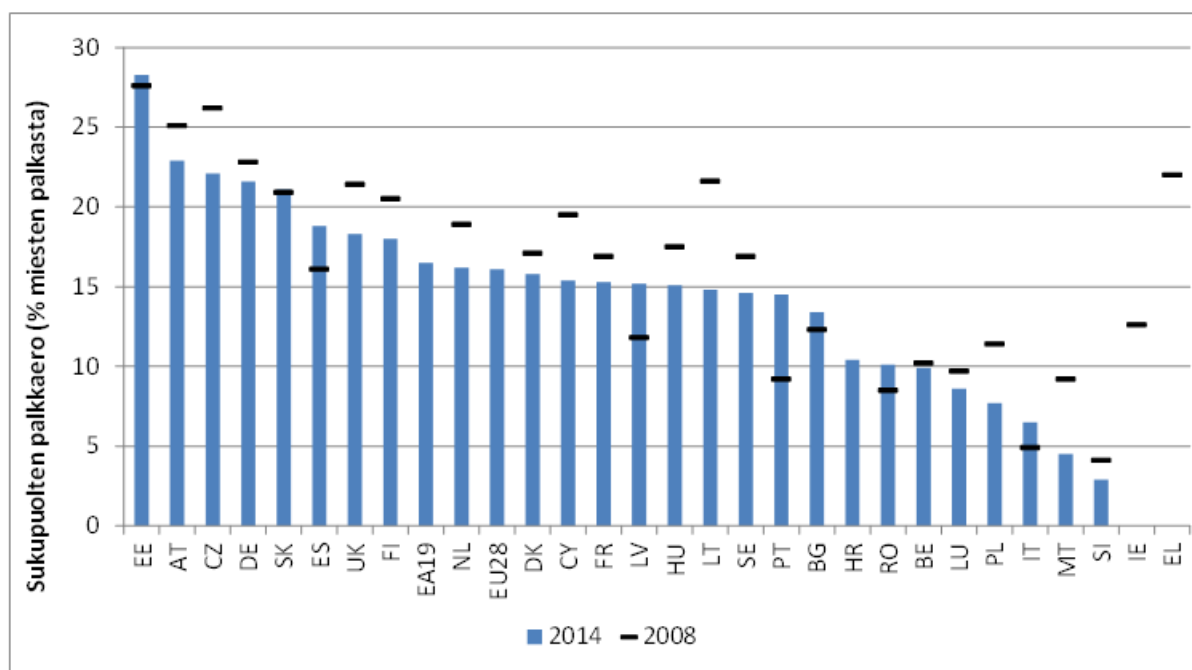
Sukupuolten väliset työllisyserot ovat erityisen korostuneita lapsiperheissä, joissa naiset edelleen vastaavat lastenhoidosta todennäköisemmin kuin miehet. Pienten lasten äitien työllisyysaste on keskimäärin 8 prosenttiyksikköä alempi kuin naisten, joilla ei ole pieniä lapsia, ja joissakin maissa tämä ero on yli 30 prosenttiyksikköä (Tšekki, Slovakia, Unkari). Isät sitä vastoin ovat kaikissa EU:n jäsenvaltioissa todennäköisemmin työssä kuin lapsettomat miehet. Äitien työllisyysaste on yleensä lapsettomia naisia korkeampi maissa, joissa on käytössä hyvin suunniteltuja ja tasa-arvoa edistäviä työn ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevia toimenpiteitä (etenkin Ruotsissa ja Tanskassa). Työllisyysasteiden ero on erityisen suuri vähän koulutettujen ja yksinhuoltajaäitien kohdalla.³⁰

Naiset myös yleensä omaksuvat enemmän pitkäaikaishoitoon liittyviä velvollisuuksia, ja heihin kohdistuu voimakkaita taloudellisia tekijöitä, jotka eivät kannusta työntekoon, kun he palaavat työmarkkinoille tai haluavat työskennellä enemmän. Näin ollen he vähentävät todennäköisemmin työtuntejaan tai poistuvat työmarkkinoilta kokonaan. Työmarkkinoiden ulkopuolella olevista 20–64-vuotiaista naisista vuonna 2015 yli 25 prosenttia oli työmarkkinoiden ulkopuolella perhevelvollisuuksien vuoksi (mukaan luettuna lasten ja huollettavien aikuisten hoito) Unkarissa, Irlannissa, Slovakiassa, Virossa, Tšekissä ja

³⁰ Ks. ”The efficiency and effectiveness of social protection systems over the life course”, Euroopan komission julkaisu Employment and Social Developments in Europe 2015, luku 3.2.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Lisäksi joissakin vero- ja etuusjärjestelmissä tulonsiirrot ja verotuksellinen tuki heikentävät kotitalouden toisen tulonsaajan taloudellisia kannustimia työntekoon ja heikentävät näin naisten osallistumista työmarkkinoille. Lastenhoidon korkeat kustannukset voivat myös estää toisen tulonsaajan työn aloittamista tai työhön palaamista kahden tulonsaajan kotitaloudessa. Tämä koskee erityisesti Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia, joissa lastenhoitoon liittyvien kustannusten osuus on keskimäärin yli 23 prosenttia perheen nettotuloista. Vuonna 2014 virallisten hoitopalvelujen tarjoamassa hoidossa koko EU:ssa oli 0–3-vuotiaista lapsista vain 28 prosenttia ja kolmivuotiaista oppivelvollisuusikäisiin koostuvassa ryhmässä 83 prosenttia. Tämän vuoksi naisten alhainen työllisyysaste yhdistyy osa-aikaisen työn korkeaan osuuteen: osa-aikaisessa työssä on naisista 31,9 prosenttia ja miehistä vain 8,3 prosenttia. Tämä on vieläkin korostuneempaa vanhempien osalta: äideistä 40,5 prosenttia työskentelee osa-aikaisesti ja isistä 5,7 prosenttia.

Kaavio 20: Tasoittamattomat sukupuolten väliset palkkaerot vuonna 2008 ja 2014

Lähde: Eurostat. Huomautus: luvut osoittavat naisten ja miesten keskimääräisen bruttotuntipalkan välisen eron prosentteina miesten keskimääräisestä bruttotuntipalkasta – palkatut työntekijät, ei tasoitettu henkilökohtaisten tai työhön liittyvien ominaisuuksien mukaan. Lähde: Eurostat; teollisuus, rakentaminen ja palvelut (lukuun ottamatta julkishallintoa, puolustusala, pakollista sosiaaliturvaa). Tietoja ei saatavilla Kreikasta ja Irlannista vuodelta 2014.

Alhaisen kokoaikavastaavan työllisyysasteen lisäksi naiset kärsivät myös merkittävästä palkkaerosta. Ero oli 16,6 prosenttia vuonna 2014 EU:ssa, ja jäsenvaltioiden väliset erot olivat merkittävät (ks. kaavio 20).³¹ Sukupuolten palkkaeroihin on useita mahdollisia syitä, kuten työkokemukseen, työaikaan, työn tyyppiin tai toimialaan liittyvät erot. Koko EU:ssa työmarkkinoiden eriytyminen³² on suhteellisen suurta: ammattikohtainen eriytyminen on 25,3 prosenttia ja alakohtainen eriytyminen 18,3 prosenttia.³³ Naiset työskentelevät yleensä aloilla, joissa palkka on suhteellisesti alempi,³⁴ ovat harvemmin johtoasemissa ja tekevät miehiä useammin osa-aikatyötä, joka on heikommin palkattua kuin kokoaikainen työ työtuntia kohti. Sukupuolten palkkaerot ovat miesten osalta suotuisimmat lähes kaikissa ammateissa.³⁵

³¹ Kyseessä on ”tasoittamaton sukupuolten välinen palkkaero”, koska siinä ei oteta huomioon kaikkia palkkaeroon vaikuttavia tekijöitä, kuten koulutukseen, työmarkkinakokemukseen, työskennelyihin tunteihin ja työn tyyppiin liittyviä eroja.

³² Työmarkkinoiden eriytyminen viittaa naisten jakautumiseen eri töihin ja aloille miehiin verrattuna.

³³ Nämä kaksi prosenttiosuutta osoittavat osuutta työikäisestä väestöstä, jonka olisi vaihdettava ammattia/alaa, jotta naiset ja miehet jakautuisivat tasaisesti eri ammatteihin tai aloille. Indeksi vaihtelee 0:sta (ei eriytymistä) 50:een (täydellinen eriytyminen).

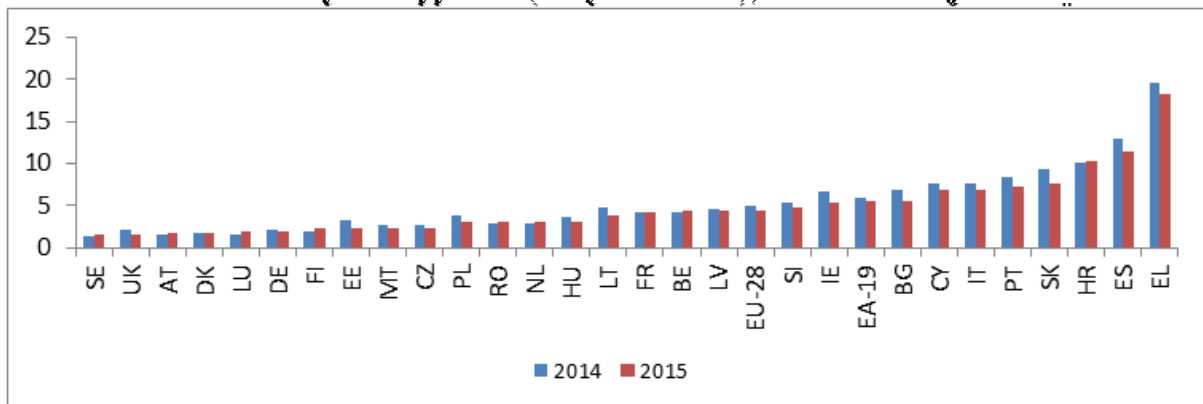
³⁴ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf

³⁵ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/150119_segregation_report_web_en.pdf

Lisäksi sukupuolten palkkaeroihin voivat vaikuttaa jotkin muut kuin havainnoitavissa olevat tekijät, kuten syrjintä. Naisten alemmalla palkalla, lyhyemmällä työajalla ja lyhyemmällä työuralla on kielteinen vaikutus heidän kokonaisansioihinsa ja eläkeoikeuksiinsa.³⁶

Pitkäaikaistyöttömyys väheni useimmissa jäsenvaltioissa vuosien 2014–2015 välillä mutta on edelleen merkittävä haaste. Eurooppalaisista yli 10,3 miljoonaa (vuoden 2016 ensimmäinen neljännes) oli etsinyt työtä yli vuoden ja näistä 6,5 miljoonaa yli kaksi vuotta. Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta kasvoi vuonna 2015 Itävallassa, Belgiassa, Kroatiassa, Suomessa, Luxemburgissa, Alankomaissa, Romaniassa ja Ruotsissa mutta väheni – joissakin tapauksissa merkittävästikin – useimmissa jäsenvaltioissa, joihin kriisi vaikutti pahiten (kaavio 21). Se on kuitenkin edelleen yli 10 prosenttia Kreikassa, Espanjassa ja Kroatiassa ja yli 5 prosenttia Slovakiassa, Portugalissa, Italiassa, Kyproksella, Bulgariassa ja Irlannissa. Kun työttömyyden kesto pitenee, yhteys työmarkkinoille heikkenee ja vakituiseen työpaikkaan työllistymisen todennäköisyys putoaa jyrkästi. Myös työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämisen riski kasvaa, kun työllistyvyys heikkenee ja osallistumisen esteet kertyvät.

Kaavio 21: Pitkäaikaistyöttömyysaste (% työvoimasta), vuonna 2014 ja 2015

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus.

Jäsenvaltioiden välillä on suurta vaihtelua siinä, miten ne ovat onnistuneet auttamaan pitkäaikaistyöttömiä työn löytämisessä. Pitkäaikaistyöttömille tarjottujen palvelujen laatu on ratkaisevan tärkeää, jotta varmistetaan heidän tehokas integroitumisensa työmarkkinoille

³⁶ Vuonna 2014 naisten eläke oli keskimäärin 40 prosenttia alempi kuin miesten, ja joissakin maissa kolmannes ikääntyneistä naisista on ilman mitään eläkettä. Tästä syystä naisilla on vanhana paljon suurempi köyhyysriski kuin miehillä: yli 65-vuotiaista naisista köyhyysriskissä on keskimäärin 15,7 prosenttia verrattuna miesten 11,3 prosenttiin. Sloveniassa, Ruotsissa, Liettuassa, Latviassa ja Virossa sukupuolten eläke-ero on yli 10 prosenttiyksikköä ikääntyneiden naisten ja miesten osalta.

pitkäaikaistyöttömien työllistämistä 15. helmikuuta 2016 annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.

2.2.2 Poliittiset toimet

Heikkojen perustaitojen torjumiseen kohdistetut toimet ovat saaneet erityishuomiota joissakin jäsenvaltioissa, kuten Kyproksella, Unkarissa ja Ruotsissa, ja asiaa käsitellään komission hiljattaisessa taitotakuuta koskevassa ehdotuksessa. Jäsenvaltiot ovat usein puuttuneet haasteeseen parantamalla ammatillisen koulutuksen järjestelmiään. Ruotsissa kuitenkin toteutettiin hiljattain aloite, jolla haluttiin puuttua asiaan varhaisessa vaiheessa ja toimet kohdennettiin ensimmäisiin oppivuosiin (eli esikouluun ja 1–3 luokkaan) ja kiinnitettiin erityishuomiota perustaitoihin. Unkarissa ja Slovakiassa erityistavoitteena on ollut digitaalisten taitojen parantaminen. Kyproksella on pyritty lisäämään osallistumista ja mukauttamaan ammatillista koulutusta työmarkkinoiden tarpeisiin.

Tärkeällä sijalla ovat olleet myös osallistavan koulutuksen edistämiseen tähtäävät toimet, joiden ensisijaisena tavoitteena on muita heikommassa asemassa olevien oppijoiden (mukaan luettuna niiden, joilla on oppimiseen liittyviä erityistarpeita, maahanmuuttajien ja romanien) **koulutuserojen poistaminen muihin nähden**. Viime vuoden aikana osallistavan koulutuksen edistämiseen liittyviä aloitteita toteutettiin Tšekissä, Kreikassa, Puolassa, Portugalissa ja Slovakiassa. Toimenpiteillä pyrittiin ensisijaisesti kannustamaan laajempien oppijaryhmien (etenkin muita heikommassa asemassa ryhmistä tulevien) osallistumista yleiseen opetukseen jo varhaisesta iästä. Unkarissa alennettiin pakollisen varhaiskasvatuksen aloitusikää viidestä kolmeen vuoteen, ja Tšekissä hyväksyttiin lainsäädäntöä, jolla tämä ikä alennetaan kuudesta viiteen vuoteen syyskuusta 2017 lähtien. Kreikassa otettiin käyttöön koulutuksen prioriteettivyöhykkeet eli vastaanottoluokat, tukiopetus ja vastaanottorakenteet maahanmuuttajien opettamiseksi alemmalla perusasteella. Portugalissa lisättiin stipendejä taloudellisesti heikommista oloista tuleville opiskelijoille ja lisättiin varhaiskasvatukseen käytettäviä julkisia menoja. Slovakiassa toteutettiin aloite, jonka tarkoituksena on estää lasten virheellinen sijoittaminen erityiskouluihin pelkästään sillä perusteella, että heidän sosioekonominen taustansa on heikompi. Belgiassa (flaaminkielinen yhteisö) jokaisella lapsella, myös niillä, joilla on erityistarpeita, on nyt oikeus käydä yleistä koulua, edellyttäen että se on mahdollista kohtuullisin mukautuksin.

Useissa jäsenvaltioissa korostetaan opettajille, kouluttajille, koulujen johtajille ja muulle opetushenkilöstölle suunnattuja tukitoimenpiteitä, esimerkiksi Belgiassa (jossa flaamin- ja

ranskankielisissä yhteisöissä on toteutettu ensimmäiset toimenpiteet), Tšekissä, Kroatiassa, Kyproksella, Latviassa, Romaniassa, Slovakiassa ja Ruotsissa.

Jäsenvaltiot pyrkivät lisäämään korkea-asteen tutkintojen suorittamista ja korkeakouluista valmistuneiden työllistyvyyttä. Toimenpiteillä pyritään houkuttelemaan muita heikommassa olevia ryhmiä, kehittämään selkeitä etenemisreittejä ammatillisesta ja muusta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen sekä vähentämään opintojen keskeyttämistä. Ruotsissa valtio rahoittaa noin 14 600 uutta opiskelupaikkaa korkea-asteen koulutuksessa vuoteen 2019 mennessä osallistumisen edistämiseksi. Tšekissä ja Portugalissa on otettu käyttöön stipendejä ja tukia taloudellisesti heikommista oloista tuleville. Korkea-asteen koulutuksen merkityksellisyyttä pyritään parantamaan lisäämällä taitotarpeita koskevien ennusteiden ja tutkinnon suorittaneiden työllistymistietojen käyttöä, ottamalla työnantajat mukaan opinto-ohjelmien suunnitteluun, kehittämällä vaihtelevampia opintomalleja (esim. osa-aikainen ja etäopiskelu) ja kehittämällä edelleen korkea-asteen ammatillista koulutusta. Espanjassa ollaan kehittämässä tutkinnon suorittaneiden seurantajärjestelmää, jotta voidaan mitata, miten opinto-ohjelmista työllistytään. Belgiassa ollaan toteuttamassa työllistyvyyden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä, etenkin parantamalla etenemisreittiä alempien tutkintojen kautta (flaaminkielinen yhteisö) ja kehittämällä kaksitahoista (työn ja koulutuksen yhdistävää) koulutusta ja työssäoppimista alemmassa korkeakoulututkinnossa (ranskankielinen yhteisö).

Aikuiskoulutuksen alalla on toteutettu uudistuksia sen varmistamiseksi, että koulutuksen tarjonta vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin. Alaan liittyviä aloitteita on toteutettu Kyproksella, Unkarissa, Liettuassa, Romaniassa ja Ruotsissa, ja yleensä niissä on keskitytty perustaitoihin tai taitojen ajantasaisuuden säilyttämiseen ja varhaiseläkkeelle jäännin estämiseen. Esimerkiksi Ruotsissa hyväksyttiin oikeus keskiasteen aikuiskoulutukseen osana vuoden 2016 talousarviota. Vuodesta 2017 lähtien kaikilla aikuisilla on oikeus täydentää aiempia opintojaan ja hankkia keskiasteen tutkinto, joka antaa oikeuden korkea-asteen koulutukseen ja parantaa mahdollisuuksia työmarkkinoilla. Unkarissa pyritään parantamaan 200 000:n heikommassa asemassa olevan henkilön digitaalitaitoja. Liettuassa on kiinnitetty huomiota epävirallisen aikuiskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen laadun parantamiseen. Euroopan uuden osaamisen ohjelman mukaisesti komissio kannustaa tekemään kestäviä investointeja taitojen hankkimiseen sekä taitojen parempaan linjaamiseen työmarkkinatarpeisiin, jotta edistetään laadukkaiden työpaikkojen luomista.

Myös Irlannissa, Espanjassa, Ranskassa, Kroatiassa, Puolassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on toteutettu **toimenpiteitä, joilla edistetään merkityksellisen ja korkealaatuisen tiedon, taidon ja osaamisen hankkimista elinikäisen oppimisen kautta.** Toimissa keskitytään oppimistuloksiin työllistettävyyden, innovoinnin, aktiivisen kansalaisuuden ja/tai hyvinvoinnin kannalta.

Jäsenvaltiot ovat edelleen parantaneet taitojen ja tutkintojen läpinäkyvyyttä. Puolassa, Kroatiassa ja Suomessa parannettiin kansallisia tutkintojen viitekehyksiä. Ruotsissa on lisätty kansallisiin tutkintojen viitekehukseen viittaukset eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen. Itävallassa ja Ruotsissa on keskitytty hiljattain saapuneiden maahanmuuttajien taitojen ja tutkintojen arviointiin ja validointiin.

Nuorisotyöttömyyden alalla nuorisotakuu on toiminut muutoksen katalysaattorina. Jäsenvaltioiden kansallisiin nuorisotakuujärjestelmiin sisältyy kahdentyyppisiä toimia: 1) nopeavaikutteiset toimenpiteet, joilla tarjotaan räätälöityä tukea kaikille NEET-nuorille, ja 2) keskipitkän ja pitkän aikavälin rakenteelliset uudistukset, joilla parannetaan institutionaalista kapasiteettia ja varmistetaan yhdenmertainen lähestymistapa palvelujen tarjoamiseen. Koko EU:ssa 41,9 prosenttia kaikista 15–24-vuotiaista NEET-nuorista oli rekisteröityneenä nuorisotakuuohjelmaan vuonna 2015. Vuonna 2014 osuus oli 40,4 prosenttia. Monissa jäsenvaltioissa on aloitettu täysimittainen täytäntöönpano vasta hiljattain, koska useat toimenpiteet edellyttävät merkittäviä uudistuksia ja laajaa kumppanuusyhteistyötä.

Monissa jäsenvaltioissa etusijalle on asetettu investoinnit toimiin sellaisten nuorten saavuttamiseksi, jotka eivät ole rekisteröityneet työvoimapalveluun. Kaksi kolmasosaa työvoimapalveluista on tällä hetkellä sitoutunut nuorisotakuun täytäntöönpanon yhteydessä tällaisiin toimiin. Ruotsissa ”Paths forwards – strategy for NEETs” -strategiassa keskitytään motivoimaan yli 15-vuotiaita aloittamaan koulu tai palaamaan kouluun ja saattamaan toisen asteen opinnot päätökseen taikka menemään töihin (tämä koskee vain 20–25-vuotiaita). NEET-nuorten kansallisen koordinaattorin tarkoituksena on parantaa yhteistyötä valtion virastojen, kuntien, maakuntien sekä valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen tason organisaatioiden välillä. Koordinaattori toimii tiiviissä yhteistyössä työssäkäyvien nuorten delegaation kanssa edistääkseen paikallisia sopimuksia kuntien ja työvoimapalvelujen välillä ja niiden täytäntöönpanoa. Kroatiassa kaikkialle maahan perustetut CISOK-keskukset (elinikäisen uran neuvontakeskukset) antavat kasvavassa määrin

työnhakuapua ja uraohjausta ja pyrkivät saavuttamaan NEET-nuoret. Latviassa ”Know and Do” -hankkeella pyritään sitouttamaan NEET-nuoret opiskelemaan ja kehittämään taitojaan.

Saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi on myös perustettu keskitettyjä asiointipisteitä. Niissä tuodaan yhteen laaja valikoima nuoriin liittyviä palveluja samaan paikkaan ja tarjotaan ne joustavalla ja helposti saavutettavalla tavalla. Suomessa otettiin vuonna 2015 käyttöön keskitettyjä nuorten neuvontapisteitä. Niitä on tähän mennessä perustettu 35 kuntaan, ja ne tarjoavat kaikille alle 30-vuotiaille nuorille matalan kynnyksen tukea, esimerkiksi henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta, tukea elämänhallintaan, urasuunnitteluun ja sosiaalisiin taitoihin sekä koulutus- ja työllisyystukea.

Nuorisotakuu on monissa jäsenvaltioissa yleisemminkin auttanut vähentämään politiikan eri alojen välistä lokeroitumista ja rakentamaan toimivaa yhteistyökumppanuutta. Työllisyys-, koulutus- ja nuorisopolitiikan välistä koordinoitua on tiivistetty. Italiassa nuorisotakuun täytäntöönpano on johtanut yhteisen työllisyys- ja opetusministeriön tietokannat yhdistävän tietoteknisen järjestelmän käyttöönottoon ja aktiivisen työvoimapolitiikan ja nuorisotakuun edistämistä kouluissa koskevien aloitteiden käynnistämiseen. Liettuassa ”Discover Yourself” -hankkeessa, joka toteutetaan kaikissa kunnissa vuosina 2015–2018, ovat mukana yhteistyökumppaneina paikalliset työvoimaviranomaiset, poliisi, lasten oikeuksia valvovat viranomaiset, sosiaalityöntekijät ja paikalliset nuorisokeskukset. Tavoitteena on tukea NEET-nuoria henkilökohtaisten, sosiaalisten ja ammatillisten taitojen hankinnassa.

Lisäksi useimmissa jäsenvaltioissa on käytetty kohdennettuja palkka- ja työhönottotukia, joista moniin on saatu tukea EU-rahoituksesta, etenkin ESR:sta ja nuorisotyöllisyysaloitteesta. Vuodesta 2015 lähtien Kroatiassa sosiaaliturvamaksuja koskevan lain muutos on antanut mahdollisuuden työnantajille, jotka tarjoavat alle 30-vuotiaille vakituisen työsopimuksen, vapautukseen sairausvakuutusmaksuista viiden vuoden ajaksi. Viro käynnisti vuonna 2015 ”My First Job” -hankkeen, jossa tarjotaan vuoden palkkatuki ja katetaan koulutusmenot kahden vuoden ajalta. Liettuassa työnantajat, jotka palkkaavat työvoimapalveluun rekisteröityneitä nuoria, voivat saada bruttopalkasta 50 prosentin korvauksen kuuden kuukauden ajalta. Etusijalle asetetaan pitkään työttöminä olleet nuoret tai kaksilapsiset nuoret vanhemmat. Sellaisiin työnantajiin kohdistetaan sanktioita, jotka irtisanovat tukirahoilla palkatut työntekijät kuuden kuukauden kuluessa tukikauden päättymisestä. Vuonna 2015 toimenpiteen piiriin kuului 28 prosenttia kaikista 16–29-vuotiaista aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan osallistuneista.

Kyproksella uusilla järjestelmillä tarjotaan enintään kahden vuoden pituinen työharjoittelu alle 25-vuotiaille ylemmän perusasteen ja keskiasteen tutkinnon suorittaneille työttömille, joilla on suppea työkokemus. Maksettava avustus on 125 euroa viikossa enintään kuuden kuukauden ajan. Tukikelpoisia ovat myös alle 35-vuotiaat korkeakoulututkinnon suorittaneet. Ranskassa ensimmäiseen työnhakuun tarkoitettua tukea, joka on 200–300 euroa kuukaudessa, voivat hakea neljän kuukauden kuluessa valmistumisestaan korkea-asteen tai keskiasteen ammatillisesta oppilaitoksesta alle 28-vuotiaat, jotka ovat opiskelleet stipendin turvin. Toimenpiteen odotetaan hyödyttävän 126 000:ta nuorta. Lisäksi ensimmäisen vuoden aikana myönnetään 4 400 euron palkkio alle 10 työntekijän yrityksille, jotka ottavat vastaan 16–18-vuotiaan oppisopimuskoulutettavan. Myös Romanian viranomaiset ovat parhaillaan muuttamassa työlainsäädäntöä. Tarkoituksena on tarjota anteliaampia aktivointitoimia, jotka on räätälöity työmarkkinoilta kauimpana olevia ryhmiä varten (mukaan luettuna yrittäjyys- ja työllisyystuet, kannustimet oppisopimuksia ja harjoittelua varten).

Oppisopimuskoulutuksen uudistusten ja harjoittelun paremman sääntelyn tueksi tarkoitettuja erityistoimia on tehostettu. Uudistuksilla on autettu linjaamaan nuorten taitoja, jotta ne vastaisivat paremmin työmarkkinoiden tarpeita, ja vahvistettu yritysyhteisön sitoutumista. Puolet jäsenvaltioista on toteuttanut – tai ilmoittanut suunnitelmistaan toteuttaa – lakimuutoksia saattaakseen kansallisen kehyksensä vuonna 2013 hyväksytyjen harjoittelun laatupuitteiden mukaiseksi. Jäsenvaltioissa, joissa lainsäädäntöä on jo mukautettu (Bulgaria, Ranska, Saksa, Kreikka, Liettua, Portugali, Espanja, Ruotsi), useimmat uudistukset koskevat harjoittelun keston rajaamista 6 kuukauteen (Bulgariassa 12 kuukauteen), pidempien harjoittelujaksojen ehtojen selkeyttämistä ja mentoreiden nimeämistä antamaan ohjeita ja valvomaan edistystä harjoittelun aikana.

Tekstilaatikko 2. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) täysimääräinen hyödyntäminen

Euroopan sosiaalirahaston ESR:n budjetti vuosiksi 2014–2020 on 86,4 miljardia euroa, ja se on yksi keskeisistä EU:n välineistä, joilla voidaan puuttua maakohtaisissa suosituksissa yksilöityihin haasteisiin. ESR-asetuksissa säädetään mahdollisuudesta kohdentaa varoja uudelleen esiin tulevien haasteiden mukaisesti.

Yksi ESR:n keskeisistä poliittisista painopisteistä vuosina 2014–2020 on **nuorisotyöllisyys**, johon myönnetään varoja sekä rahastosta itsestään että nuorisotyöllisyysaloitteesta. ESR:stä käytetään suoraan 6,3 miljardia euroa nuorisotyöllisyystoimiin, ja nuoret ovat pääasiallinen kohderyhmä myös koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvissä toimenpiteissä. Lisäksi nuorisotyöllisyysaloitteen budjetti on yhteensä 6,4 miljardia euroa (aloitteen resurssien 3,2 miljardia euroa yhdessä ESR:n 3,2 miljardin euron määrärahojen kanssa). Nuorisotyöllisyysaloite, josta voi tällä hetkellä saada tukea 20

jäsenvaltiota, on kohdennettu erityisesti nuoriin, jotka eivät ole työelämässä tai koulutuksessa (NEET), ja siinä keskitytään EU:n alueisiin, joissa oli suurimmat nuorisotyöttömyysasteet vuonna 2012. Jotta voidaan vastata nopeasti tähän merkittävään poliittiseen haasteeseen, nuorisotyöllisyysaloitteen varat on otettu käyttöön etupainotteisesti EU:n budjetissa, jotta ne voidaan käyttää rahoitusyökylin ensimmäisellä puoliskolla. Vuonna 2015 komissio vapautti lisäksi nuorisotyöllisyysaloitteeseen ennakkomaksuja 1 miljardin euron edestä varmistaa nuorison työllisyyteen ja koulutukseen liittyvien toimenpiteiden nopeamman käyttöönoton. Tällä oli positiivinen vaikutus puoleen nuorisotyöllisyysaloitteen edunsaajina olevista hallinnoivista viranomaisista, sillä ne pystyivät sitomaan toimiin enemmän varoja ja/tai käynnistämään enemmän hankkeita.³⁷

Sekä ESR:n että nuorisotyöllisyysaloitteen osalta täytäntöönpano jäsenvaltioissa on kuitenkin käynnistynyt suhteellisen hitaasti vuosina 2014 ja 2015. Tukikelpoisia todennettuja menoja on ilmoitettu vähän, mikä osoittaa alhaista käyttöönottoastetta. Tätä ei kuitenkaan pidä tulkita merkiksi siitä, että kentällä ei ole toimia eikä täytäntöönpanoa. Jäsenvaltioille on aiheutunut viiveitä hallintoviranomaisten nimeämisestä ja valvontajärjestelmien suunnittelusta, ja tämä on hidastanut Euroopan komissiolle osoitettavien maksupyyntöjen käsittelyä.

Jo nyt tiedot osoittavat, että toimintaohjelmien käynnistämisen jälkeen yli 2 miljoonaa osallistujaa on saanut etua ESR:n tuesta ja 1,4 miljoonaa NEET-nuorta on saanut etua nuorisotyöllisyysaloitteesta tuetuista toimista, esimerkiksi työnvälityksestä, oppisopimusharjoittelusta, työharjoittelusta, itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä täydennyskoulutuksesta. Useimmissa jäsenvaltioissa nuorisotyöllisyysaloitetta pidetään keskeisenä mekanismina, jonka kautta toteutetaan nuorisotakuuta koskeva neuvoston suositus (2013). Vaikka täytäntöönpano etenee eri tahtiin eri jäsenvaltioissa, joillakin hankkeilla on jo ollut merkittävää vaikutusta kentällä.

Lähes kaikki jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä parantaakseen oppisopimuskoulutuksen laatua, tarjontaa tai houkuttelevuutta heinäkuussa 2013 käynnistetyn eurooppalaisen oppisopimusyhteenliittymän hengessä. Tanskan oppisopimuskoulutuksen uudistuksella, joka hyväksyttiin vuonna 2013 mutta joka pantiin täytäntöön vuoden 2015 puolivälistä, halutaan tarjota oppisopimuskoulutuksessa oleville mahdollisuus saada yleinen keskiasteen tutkinto, joka mahdollistaa pääsyn korkea-asteen koulutukseen. Ranskassa oppisopimuskoulutussopimuksella on mahdollisuus suorittaa 85 ammatillista tutkintoa, jotka työministeriö (eikä opetusministeriö) on hyväksynyt, kunhan henkilöllä on ISCED 3- tason tutkinto tai hänen on todettu jättäneen koulunkäynnin kesken. Itävallassa ammattikoulutuslain uudistuksella vuonna 2015 vahvistettiin oppisopimuskoulutusjärjestelmän laatuhallintoa. Heikommassa asemassa oleville nuorille on laadittu uutta koulutustarjontaa, kuten standardoitu opetussuunnitelma matalan kynnyksen pääsyaatimusten tai osittaisen tutkinnon osalta. Oppisopimuskoulutuksen alalla on

³⁷ Komission tutkimus ”First results of the Youth Employment Initiative”, Euroopan komission työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston loppuraportti (2016).

suunnitteilla uudistuksia myös Irlannissa ja Sloveniassa. Irlannissa oppisopimusharjoittelua käsittelevän neuvoston (perustettu vuoden 2014 lopussa) tehtävänä on kartoittaa talouden sektorit, joilla oppisopimuskoulutuksen laajentamisesta olisi todellista hyötyä sekä työnantajille että työntekijöille. Asiaan liittyvän ehdotuspyynnön päätyttyä 31. maaliskuuta 2015 joukko uusia oppisopimuskoulutuksia, jotka on räätälöity työmarkkinoiden tarpeiden mukaan, valittiin kehitettäväksi ja toteutettavaksi. Ensimmäinen uusi oppisopimuskoulutus vakuutusikäntöjen alalla käynnistettiin syyskuun 2016 puolivälissä. Sloveniassa julkisen kuulemisen kohteena olevalla oppisopimuskoulutuslailla tavoitellaan oppisopimuskoulutuksen puitteiden määrittelyä (mukaan luettuna valintaperusteet, työolot ja sosiaaliset olosuhteet, molemminpuoliset velvollisuudet).

Toteutetuilla poliittisilla aloitteilla on pyritty edistämään ikääntyneiden työntekijöiden työmarkkinoille integroitumista. Joissakin jäsenvaltioissa on keskitytty tarjoamaan mahdollisuuksia aikuiskoulutukseen, esimerkiksi Romaniassa hyväksyttiin kansallinen elinikäisen oppimisen strategia, jossa pääasiallisena tavoitteena on lisätä sellaisten ihmisten osallistumista elinikäiseen oppimiseen, jotka yleensä ovat aliedustettuina ja heikommassa asemassa työmarkkinoilla. Joissakin jäsenvaltioissa taas on otettu käyttöön erityisiä aktivointisuunnitelmia ja yksilöllisiä työllistämispalveluja, myös uraneuvontaa. Luxemburgissa käynnistettiin vuonna 2016 työnvälitysohjelma, joka on tarkoitettu erityisesti vähintään 45-vuotiaille työnhakijoille. Jäsenvaltioissa on myös edistetty työpaikkojen mukautuksia ja terveenä ikääntymistä työssä. Tämä on ollut tavoitteena Latvian aktiivisena ikääntymisen strategiassa (pidempi ja parempi työelämä), johon sisältyy taitojen ja terveyden arviointi, yksilöllisen suunnitelman laatiminen yritystasolla (ml. työpaikan mukauttaminen, joustavat työmuodot, terveyttä kohentavat toimet) ja koulutus.

Useissa jäsenvaltioissa ollaan lisäämässä kannustimia ikääntyneiden työntekijöiden työllisyyden lisäämiseksi (esim. bonukset) ja poistamassa työtä estäviä tekijöitä verotus- ja etuusjärjestelmistä. Belgiassa, Saksassa ja Itävallassa on käynnistetty aloitteita, joilla lisätään kannustimia ikääntyvien työntekijöiden työllistymiseksi. Saksassa on suunnitteilla joustavampien edellytysten käyttöönotto, jotta ihmiset voisivat työskennellä yleisen eläkkeellejäänti-ian jälkeenkin. Tarkoituksena on kehittää puitteita, joilla voidaan yhdistää ansiotulot eläketuloihin. Belgiassa kahdella alueella (Vallonia ja Bryssel) hyväksyttiin uudistuksia, joilla parannetaan työllisyyskannustinjärjestelmiä ikääntyneille työntekijöille.

Erityisillä järjestelmillä ja elinikäisen oppimisen strategioilla pyritään tukemaan vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä palkkatyön saamisessa ja säilyttämisessä avoimilla työmarkkinoilla. Hiljattaisia konkreettisia esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä on nähtävissä Kyproksella (tuet vammaisia palkkaaville työnantajille), Luxemburgissa (tilapäinen työ, johon liittyy mahdollisuus vakituiseen työsuhteeseen), Maltalla (työllisyyskiintiöt) ja Alankomaissa (vammaisille kohdennettujen työpaikkojen luominen). Romanian tuoreessa kansallisessa elinikäisen oppimisen strategiassa asetettiin tavoitteeksi lisätä heikommassa asemassa olevien ryhmien, mukaan luettuna vammaisten, osallistumista.

Jäsenvaltioihin on tullut ennennäkemätön turvapaikanhakijoiden virta, ja nyt on pyritty keskittymään toimiin, joilla maahanmuuttajataustaiset henkilöt saataisiin integroitua työmarkkinoille. Useissa aloitteissa tavoitteena on ollut hiljattain maahan saapuneisiin kohdistuvien varhaisten toimien varmistaminen asiaankuuluvien sidosryhmien kuten työnantajien ja työvoimaviranomaisten osallistumisen myötä. Ruotsissa on suunniteltu turvapaikkahakemuksen käsittelyajaksi varhaisia toimenpiteitä, jotka liittyvät etenkin alustavaan kielitaitoon ja yhteiskuntaa koskeviin tietoihin. Kun maahan saapuneille myönnetään oleskelulupa, he pääsevät ohjelmaan, jossa on nopean etenemisen mahdollisuus sellaisissa ammateissa toimiville, joissa saattaa olla puutetta työntekijöistä. Lisäksi 200:lle julkisen sektorin virastolle on annettu tehtäväksi tarjota harjoittelupaikkoja maahan hiljattain saapuneille vuosien 2016–2018 aikana. Myös yrityksillä on aktiivinen rooli: ne, jotka tarjoavat vähintään 100 työ- tai harjoittelupaikkaa hiljattain saapuneille, on sisällytetty ”100 Club” -ryhmään, joita koskevat työvoimapalvelun räätälöimät toimenpidepaketit. Myös Suomen viranomaisten päivitettyssä integrointiohjelmassa 2016–2019 tavoitteena on maahanmuuttajien jouheva siirtyminen esimerkiksi opiskelemaan tai työelämään viranomaisten ja sidosryhmien välisen alkuvaiheen tehokkaan yhteistyön ansiosta. Samoin Saksan osavaltioissa (liittovaltion rakenteeseen huomioon ottaen) hyväksyttiin useita ohjelmia, suunnitelmia ja sopimuksia kunkin osavaltion tarpeiden mukaan (esim. Baijerin osavaltion hallituksen, yritysyhteisön ja työvoimapalvelujen välinen sopimus integroinnista koulutuksen ja työn kautta). Itävallassa liittovaltion hallitus perusti syyskuussa 2015 75 miljoonan euron integrointirahaston, jolla rahoitetaan pakolaisten työmarkkinoille integroitumiseen tähtäviä toimenpiteitä. Liittovaltion budjetista on myönnetty vielä 40 miljoonaa euroa sekä vuodeksi 2016 että vuodeksi 2017. Tätä taustaa vasten työvoimapalvelut toteuttavat pilottihankkeen, jolla pyritään kartoittamaan yksilöllisiä tarpeita ja koulutusvaatimuksia. Siihen sisältyy myös

yleistä tietoa työnhausta ja koulutusjärjestelmästä sekä työntekijöiden ja työnantajien oikeuksista ja velvollisuuksista Itävallassa.

Sosiaalietuuksien ja -palvelujen kohdennettujen uudistusten kautta on suunniteltu myös erityisiä aktivointitoimenpiteitä. Tanskassa syyskuussa 2015 käyttöön otettu integraatioavustus on korvannut koulutus- tai sosiaaliavun. Tarkoituksena on lisätä maahanmuuttajille suunnattuja työn kannustimia. Pakolaisia pidetään nyt työkykyisinä saapumisesta lähtien, ja julkisen sektorin integraatio-ohjelmassa keskitytään työhön liittyviin toimenpiteisiin ja tanskan kielen koulutukseen. Ohjelma myös suunnataan paremmin työmarkkinoille, ja työnvälityskeskukset parantavat yrityksille tarjottavia palveluja. Lisäksi otetaan käyttöön yksityisiin yrityksiin sovellettava käteisbonusjärjestelmä, jos yritys työllistää pakolaisen muuhun kuin tuettuun työpaikkaan.

Enimmäkseen juuri saapuneiden integroimiseen tarkoitettujen toimenpiteiden lisäksi useissa jäsenvaltioissa on toteutettu toimia syrjinnän torjumiseksi joko uudella lainsäädännöllä tai lainsäädäntömuutoksella taikka erityisillä projekteilla. Suomessa vuonna 2015 voimaan tulleella syrjinnän vastaisella lailla laajennetaan velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta ja torjua syrjintää. Velvollisuus koskee myös koulutuksen tarjoajia samoin kuin oppilaitoksia ja työnantajia, ja se vaikuttaa työelämään etenkin yksityissektorilla. Belgiassa perustettiin uusi asiantuntijakomissio 18. marraskuuta 2015 annetulla kuninkaan asetuksella. Siinä on mukana oikeuslaitoksen, oikeusalan ammattien sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöjen edustajia, ja tavoitteena on arvioida viiden vuoden välein syrjinnän vastaisten lakien soveltamista ja tehokkuutta. Espanjassa on kehitetty innovatiivisia hankkeita rasismien, syrjinnän, muukalaisvihan ja kaikenlaisen suvaitsemattomuuden vastaisen kansallisen strategian puitteissa. Vuonna 2015 kehitettiin FRIDA-hanke, jolla haluttiin antaa koulutusta ja lisätä tietoisuutta koulutusyhteisön piirissä. Samanlaisia ohjelmia aiotaan käynnistää oikeus- ja terveystalalla.

Palkallisen äitiys-/vanhempainloman tarjoaminen yleensä lisää naisten työmarkkinaosuutta helpottamalla työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Lasten saamisen jälkeen naisten työllisyyden lisäämisessä erityisen hyödylliseksi on osoittautunut palkallisen loman tasapuolinen jakaminen naisten ja miesten kesken. Useissa jäsenvaltioissa (esimerkiksi Saksassa, Irlannissa, Luxemburgissa, Unkarissa, Maltalla ja Portugalissa) on toteutettu hiljattain aloitteita palkallisen vanhempainloman tarjonnan parantamiseksi. Esimerkiksi Saksassa on lisätty vanhempainlomaa koskevien sääntöjen joustavuutta

mahdollistamalla 24 kuukauden loma, kun lapsi on 3–8-vuotias, ja mahdollistamalla loman jakaminen kolmen osaan. Lasten saamisen jälkeen naisten ja miesten tasapuolisella lomien käytöllä (mukaan luettuna isien käyttämät lomajärjestelyt) on lisäksi havaittu olevan positiivisia vaikutuksia kotitalous- ja hoitovelvollisuuksien jakamiseen ja naisten työmarkkinatulosten parantamiseen, mukaan luettuna naisten nopeampi paluu työmarkkinoille. Tämän suuntaisesti Irlannissa otettiin hiljattain käyttöön kahden viikon palkallinen isyysloma, ja Portugalissa pidennettiin isyysloma 25 työpäivään (aiemmin 20 päivää), joista 15 on pakollisia (aiemmin 10). Myös Tšekissä muutettiin vanhempainlomajärjestelyjä ja -etuuksia niin, että kannustetaan isiä osallistumaan lastenhoitoon ja äitejä palaamaan töihin aikaisemmin.

Jäsenvaltioissa on myös otettu käyttöön lastenhoitoa ja pitkäaikaishoitoa koskevia toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan omaishoitajien, etenkin naisten, työllisyyden esteitä. Esimerkiksi Tšekissä on esitetty aloitteita varhaiskasvatuksen parantamiseksi ja tuen lisäämiseksi lapsille, joilla on erityistarpeita. Tšekissä on suunnitteilla myös taloudellisen tuen ja lomien antaminen omaishoitajille vuonna 2017. Muissa jäsenvaltioissa (esimerkiksi Bulgariassa, Saksassa, Irlannissa, Slovakiassa, Luxemburgissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) on toteutettu hiljattain toimia lastenhoidon kohtuuhintaisuuden parantamiseksi. Slovakiassa on suunnitelmassa korottaa vakavasti vammaisten hoitajille myönnettävää avustusta vuoden 2016 loppuun mennessä ja kasvattaa hoitajalle karttavia eläkeoikeuskausia. Jotkin jäsenvaltiot ovat myös aikeissa puuttua verotus- ja etuusjärjestelmistä johtuviin taloudellisiin tekijöihin, jotka eivät kannusta työntekoon. Esimerkiksi Itävallassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on käynnistetty aloitteita, joilla laajennettaisiin lapsilisien ja lastenhoitomenojen suotuisaa verokohtelua.

Naisten työllisyyden kannustamiseksi on myös käytetty joustavia työjärjestelyjä, kuten etätyötä sekä joustavaa ja lyhennettyä työaikaa. Portugalissa työntekijöillä, joilla on lastenhoitovelvollisuuksia, on oikeus osa-aikatyöhön tai joustaviin työjärjestelyihin, kuten etätyöhön. Saksassa otettiin hiljattain käyttöön vanhempainrahaan liittyvä plus-järjestely, jossa vanhemmat voivat ottaa vanhempainloman osa-aikaisesti. Näin kannustetaan molempia vanhempia hyödyntämään vanhempainloma. Myös Tšekissä on suunnitteilla toimenpiteitä, jotka antaisivat työntekijöille, joilla on lastenhoitovelvollisuuksia, mahdollisuuden joustaviin oikeuksiin (enintään 3-vuotiaiden lasten osalta). Etätyö on mahdollista työnantajan suostumuksella.

Pitkäaikaistyttömiin kohdistuu usein edellä mainittujen esteiden yhdistelmä, ja monissa jäsenvaltioissa ollaankin vahvistamassa pitkäaikaistyttömille tarkoitettua tukea. Joissakin tapauksissa ensimmäiseksi toteutetaan toimia, joilla pyritään lisäämään rekisteröitymistä työvoimapalveluihin, mikä oli EU:ssa keskimäärin 71 prosenttia vuonna 2015. Esimerkiksi Romaniassa perustettiin syksyllä 2016 integroituja ryhmiä, joissa oli mukana sosiaali-, terveys- ja koulutusalan edustajia. Tarkoituksena oli saavuttaa työmarkkinoiden ulkopuolella olevat ja pitkäaikaistyttömät maaseutualueilla ja heikommassa asemassa olevissa yhteisöissä ja saada heidät rekisteröitymään.

Useissa maissa ollaan tekemässä pitkäaikaistyttömille annetusta tuesta entistä yksilöllisempää työllistymissopimuksia koskevan neuvoston suosituksen mukaisesti räätälöimällä tuki yksilöllisiin tarpeisiin ja vahvistamalla selvästi sekä työttömien että tukielinten oikeudet ja velvollisuudet. Ranskassa työvoimapalvelun tarjoamasta tuesta on tehty yksilöllisempää vahvistamalla pätevyyden arviointia. Henkilökuntaa on osoitettu tehostettuun neuvontaan, jolla on tarkoitus saavuttaa 460 000 pitkäaikaistyttömyysriskissä olevaa asiakasta vuoteen 2017 mennessä. Espanjassa vuonna 2015 perustetun yhteisen työllisyyspalveluportfolion puitteissa on tarkoitus laatia yksilöllinen työllistymisreitti ja työllistymissopimus, jotka sitovat työttömyysetuuksia saavia. Lisäksi vuonna 2016 otettiin käyttöön pitkäaikaistyttömien tukiohjelma, jolla vahvistetaan työvoimapalvelujen kapasiteettia tarjota yksilöllistä tukea. Tanskan työpaikkakeskukset aloittivat vuonna 2016 kontaktiohjelman, joka perustuu tehostettuun yhteydenpitoon työttömyyden kuuden ensimmäisen kuukauden aikana ja 16 kuukauden työttömyyden jälkeen. Pitkäaikaistyttömät ovat aktiivisesti mukana tapaamisten suunnittelussa, ja työpaikkaneuvojia koulutetaan käyttämään välineitä ihmisten voimaannuttamiseksi ja motivoimiseksi. Suomessa on suunnitteilla henkilökohtaiset haastattelut pitkäaikaistyttömien kanssa joka kolmas kuukausi vuodesta 2017 lähtien.

Monissa maissa on ulkoistettu pitkäaikaistyttömien työvoimapalvelut. Maltalla otettiin käyttöön työohjelma-aloite, jossa ulkoistettiin 25–56-vuotiaiden pitkäaikaistyttömien profilointi, koulutus ja työhönsijoitus. Latviassa käynnistettiin elokuussa 2015 kansallinen ESR-ohjelma (40 miljoonaa euroa), jossa on mukana kansalaisjärjestöjä, jotka tarjoavat yksilöllisiä ja ryhmäkeskusteluja, urasuunnittelua, terveystarkastuksia, neuvontaa, motivointia ja riippuvuudenhoito-ohjelmia.

Monissa maissa on myös lisätty koulutustarjontaa pitkäaikaistyöttömille. Ranskassa käynnistettiin vuonna 2016 miljardin euron suunnitelma, jolla rahoitetaan 500 000 koulutustilaisuutta työnhakijoille. Näistä 300 000:ssa etusijalle asetettiin pitkäaikaistyöttömät ja vähän koulutetut työnhakijat sektoreilla, joilla on positiivisia alueellisia työllisyys- ja talousnäkyviä. Ruotsissa ollaan vahvistamassa aktivointitakuun koulutuskomponenttia ja lisäämässä mahdollisuuksia työssä tapahtuvaan koulutukseen ja kansankorkeakouluissa enintään 24 kuukauden mittaisiin ammattikohtaisiin kursseihin aloilla, joilla on puutetta työntekijöistä. Pitkäaikaistyöttömillä on myös mahdollisuus opiskella ja saada edelleen aktivointitukea vuoden ajan.

Tuen räätälöiminen yksilöllisiin tarpeisiin edellyttää usein palvelujen parempaa koordinoitua organisaatioiden välillä, ja jäsenvaltiot sopivat neuvoston suosituksessa perustavansa keskitetyn asiointipisteen pitkäaikaistyöttömiä varten. Tietojen vaihto ja järjestelmien yhteentoimivuus ovat ratkaisevan tärkeitä palvelujen tehokkaan tarjoamisen kannalta. Slovakiassa ollaan vahvistamassa integroitujen työvoimatoimistojen kapasiteettia, yhdistämässä työvoimaneuvonnan ja sosiaalietuuksien tarjoamista sekä luomassa erikoistuneita aktivointikeskuksia pitkäaikaistyöttömille. Irlannissa on yhdistetty toimeentulotuki ja työvoimapalvelut *Intreo*-keskuksiin, jotka keskittyvät yksilölliseen tapausten hoitamiseen. Käsiteltävien tapausten määrän vähentämiseksi ja yksilöllisen tuen laajentamiseksi JobPath-ohjelmassa on ulkoistettu yksivuotinen tuki pitkäaikaistyöttömille ja tarjotaan yksityisille yhteistyökumppaneille taloudellisia kannustimia, jotta ohjelmasta poistuttaisiin kestäväällä tavalla. Niille maksetaan, kun työnhakija on ollut työpaikassa 13, 26, 39 ja 52 viikkoa. Joissakin maissa ollaan edistytty hyvin keskitetyn asiointipisteen toiminnassa, toisissa taas ollaan ottamassa ensimmäisiä askelia palvelujen tarjonnan koordinoimiseksi eri organisaatioiden välillä. Bulgariassa palvelujen integrointi on pilottivaiheessa. ESR:n tukeman hankkeen kautta ollaan luomassa 65 asiointikeskusta, joissa yhdistyvät sekä työvoima- että sosiaalipalvelujen antama neuvonta.

Onnistunut integrointi edellyttää myös vahvaa yhteistyökumppanuutta työnantajien kanssa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Alankomaissa erikoistuneet työnantajaryhmät tarjoavat yhden yhteispisteen työnantajille, seuraavat säännöllisesti pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia, kerryttävät erityisosaamista ja luovat suhteita yrityksiin. Portugalissa *Reativar*-ohjelmalla otetaan käyttöön tuki yli 31-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille, jotka suorittavat kuuden kuukauden harjoittelun yksityisessä laitoksessa. Tuki annetaan kuukausittaisena avustuksena pätevyystason mukaan. Laitos antaa todistuksen harjoittelun

päätyessä. Työvoimaviranomaiset (IEFP) maksavat 65–85 prosenttia avustuksesta laitoksen tyyppin ja osallistujan ominaisuuksien perusteella. Kyproksella hallitus otti käyttöön uusia työllistämistukia, jotka kohdennetaan pitkäaikaistyöttömiin, ja Suomessa valmistaudutaan käynnistämään vuonna 2017 työssä oppimiseen ja oppisopimuskoulutukseen liittyviä ohjelmia, jotka on räätälöity pitkäaikaistyöttömille. Slovakiassa hyödynnetään ESR:a ja otetaan käyttöön pitkäaikaistyöttömille tarkoitettu tutorointi. Siinä yhdistetään työnantajalle maksettava tuki työnantajan tarjoamaan mentorointijärjestelyyn.

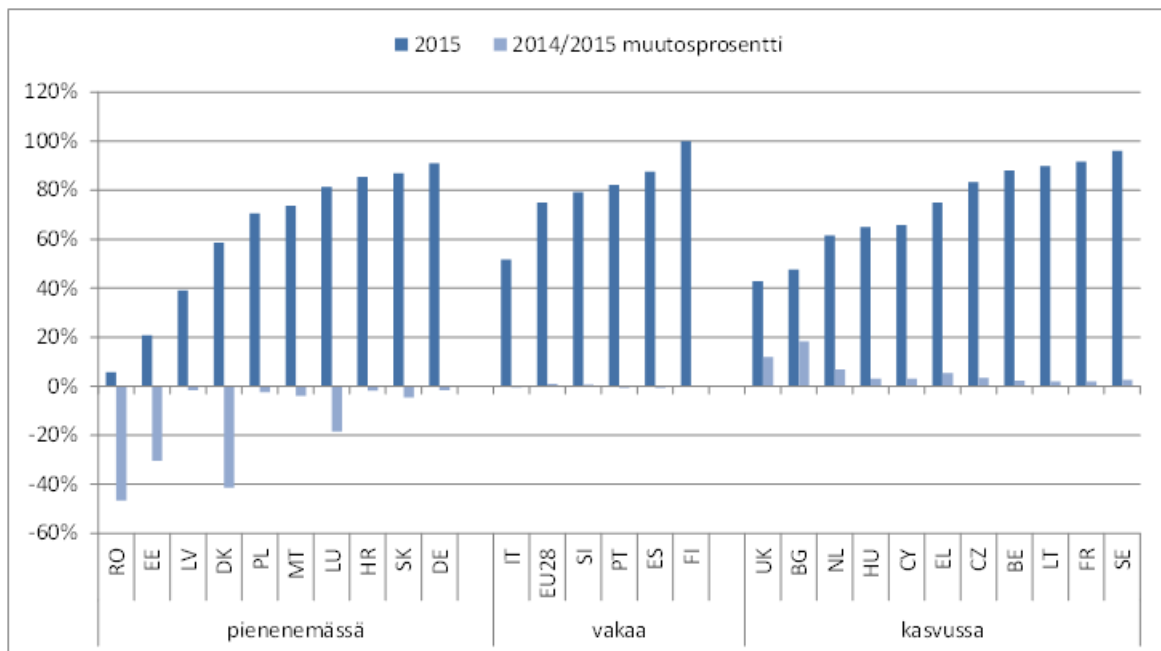
2.3 Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan parantaminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 7 täytäntöönpanoa. Siinä kehoitetaan jäsenvaltioita parantamaan työmarkkinoiden toimintaa. Ensin siinä esitetään indikaattorit, jotka koskevat sellaisten julkisten työvoimapalvelujen ja aktivointitoimenpiteiden kattavuutta, jotka ovat keskeisen tärkeitä, jotta lisätään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista työmarkkinoilla. Sen jälkeen esitetään työmarkkinoiden segmentoituminen työmarkkinasiirtymien kautta ja tuodaan esiin erityyppiset kustannukset, jotka liittyvät suojelun jäykkyyteen. Jaksossa 2.3.2 raportoidaan jäsenvaltioiden näillä aloilla toteuttamista toimenpiteistä, myös työvoiman liikkuvuuden ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämisestä, joka on tärkeää uudistusten omistajuuden ja näin ollen niiden tehokkaan täytäntöönpanon kannalta.

2.3.1 Keskeiset indikaattorit

Julkiset työvoimapalvelut ovat keskeisessä asemassa kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa, edellyttäen että työnhakijat ovat rekisteröityneet päästäkseen osallisiksi aktiivisista työmarkkinatoimenpiteistä ja työnhakutuesta. Rekisteröitymisasteiden vaihtelut maiden välillä (ks. kaavio 22) johtuvat useista tekijöistä, esimerkiksi työvoimapalvelujen laadusta ja houkuttelevuudesta, työttömyys- ja sosiaalietuuksien tasosta, kestosta ja myöntämisperusteista sekä etuuksiin liittyvistä velvollisuuksista ja sanktiomekanismeista.

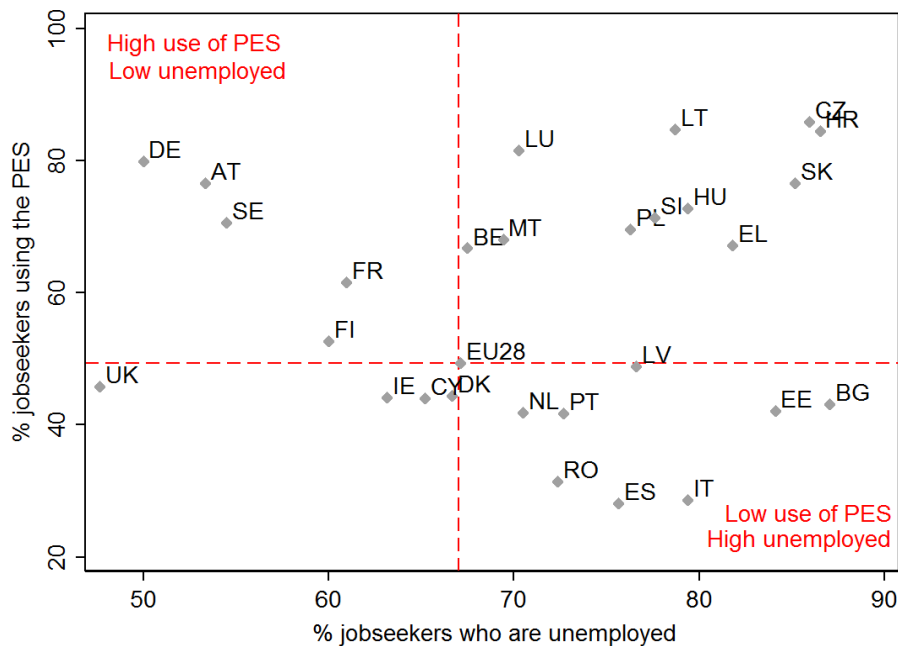
Kaavio 22. Työvoimapalveluihin rekisteröityneiden pitkäaikaistyöttömien osuus, 2015

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus vuodelta 2015. Itävaltaa ja Irlantia koskevia tietoja ei ole saatavilla.

Julkisten työvoimapalvelujen käyttö työnhaussa on kaiken kaikkiaan epätasaista EU:ssa (kaavio 23). Riskinä on myös, että joissakin jäsenvaltioissa kaikkien heikoimmassa asemassa olevat työnhakijat siirtyvät pimeään työn pariin. Se, miten tehokkaasti julkiset työvoimapalvelut keräävät työnantajilta tietoa avoimista työpaikoista, vaikuttaa siihen, miten laajasti työnhakijat työvoimapalveluja käyttävät.

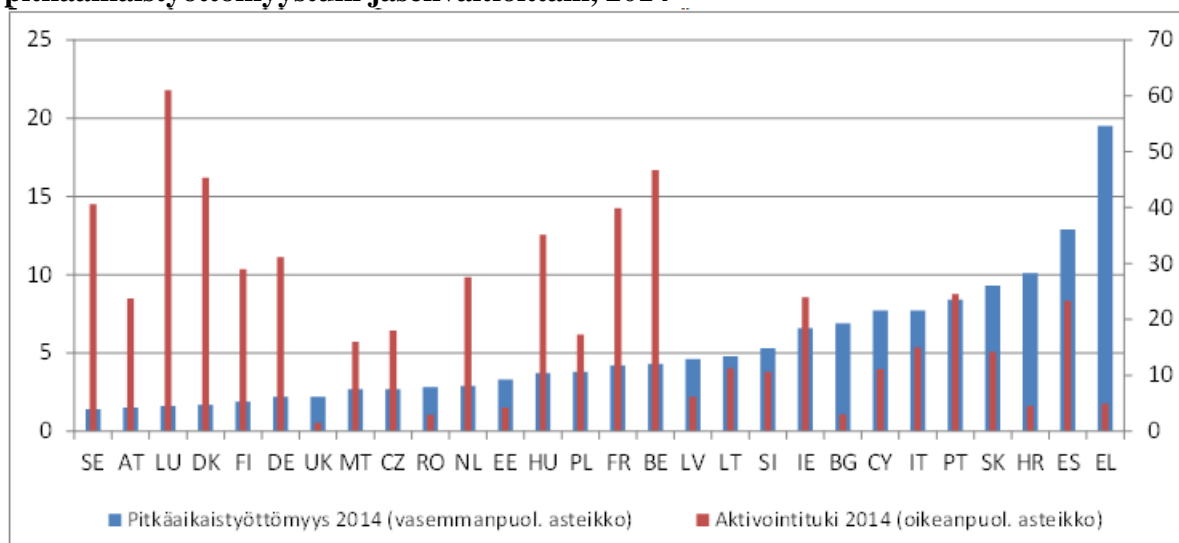
Kaavio 23. Julkisten työvoimapalvelujen käyttö työnhaussa ja työttömien työnhakijoiden osuus, 2014

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus vuodelta 2014.

Maat, joissa pitkäaikaistyöttömyysasteet ovat alimmat, ovat niiden maiden joukossa, joissa aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuminen on yleisintä. Useissa muissa jäsenvaltioissa aktivointituki ei vaikuta olevan oikeassa suhteessa niiden haasteena olevaan työttömyyteen.

Kaavio 24: Aktiivointituki (toimenpiteisiin osallistujat 100 työnhakijaa kohti) ja pitkäaikaistyöttömyystuki jäsenvaltioittain, 2014

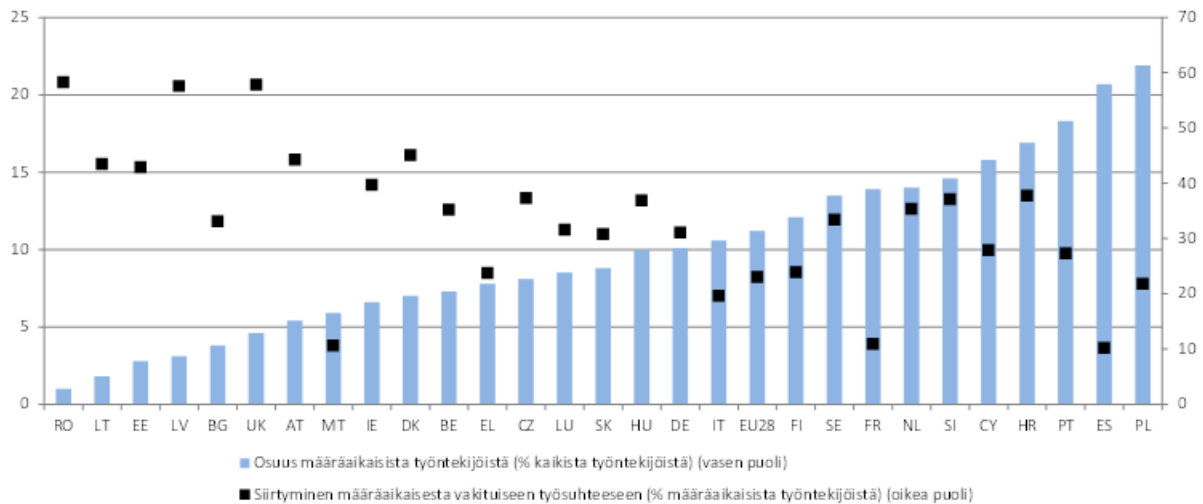

Lähde: Eurostat, työvoimapolitiikkatietokanta (huom.: aktivointituen osalta Yhdistyneen kuningaskunnan tiedot vuodelta 2009, Kyproksen tiedot vuodelta 2012 ja Kreikan, Irlannin ja Espanjan tiedot vuodelta 2013).

Aktiivisen työmarkkinapolitiikan suunnittelu, kattavuus ja kohdentaminen samoin kuin sen täytäntöönpanotapa vaikuttavat sen tehokkuuteen ja vaikuttavuuteen. Työttömyys voi johtua useista syistä, kuten yleisestä työvoiman kysynnän puutteesta, siitä, että ammattitaitoisen työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, työsuojalainsäädännöstä tai työn verotuksesta (ks. asiaa käsittelevät kohdat tässä asiakirjassa). Aktivointitoimenpiteet voidaan kohdentaa tarjontapuolelle (kuten työllisyystuet) tai työmarkkinoilla heikommassa asemassa oleviin ryhmiin tai ne voivat liittyä työmarkkinoiden yleisiin puitteisiin (esim. taitotarpeita ennustavat järjestelmät) taikka sosiaalietuuksien suunnitteluun, minkä vuoksi aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä käsitellään jaksoissa 2.2, 2.3 ja 2.4, joskin eri laajuisesti. Erilaiset aktiiviset työmarkkinatoimenpiteet soveltuvat erityyppisille työttömille ja eri olosuhteisiin, mikä edellyttää tehokasta profilointia ja arvioinnin kehittämistä. Esimerkiksi yrityksille tarkoitettuihin työhönottokannustimiin voi liittyä suhteellisen suuria puhtaita tappioita tai syrjäyttämisaikutuksia. Suora työpaikkojen luominen julkiselle sektorille on myös usein osoittautunut tehokkuudeltaan kyseenalaiseksi. Yleisesti ottaen aktiiviset työmarkkinatoimenpiteet, jotka ovat osa yksilöllisiä ja kohdennettuja tukijärjestelmiä, vaikuttavat onnistuvan paremmin. Aktiiviset työmarkkinatoimenpiteet, joilla jaetaan kannustimia työmarkkinoiden ulkopuolella oleville, ovat yleensä osoittautuneet erityisen tehokkaiksi elpymisen aikana.

Työmarkkinoiden segmentoituminen on edelleen merkittävää useissa jäsenvaltioissa. Tämä tarkoittaa sitä, että työvoimaan sisältyy rinnakkain eri ”segmenttejä”: toisaalta on työntekijöitä, joilla on vakituinen työsuhde, irtisanomissuoja ja täysimittainen sosiaalinen suojele, ja toisaalta epätyypillisillä työsopimuksilla työskenteleviä, joilla on vähäinen tai ei lainkaan irtisanomissuojaa, epävaka työsuhde ja (usein) rajoitettu sosiaalinen suojele. Segmentoituneilla työmarkkinoilla määräaikaiset työntekijät ovat tyypillisesti määräaikaisia tahtomattaan ja suorittavat tehtäviä, jotka eivät ole tilapäisiä. Työmarkkinoiden suojatummille segmenteille siirtyminen on vaikeaa. Käytännössä määräaikaiset työsopimukset ovat usein *umpikujia* eivätkä *ponnahduslautoja*. Määräaikaisten työntekijöiden suuri osuus ja vähäinen siirtyminen vakituiseen työsuhteeseen vaikuttaa yhdistelmänä erityisen huolestuttavalta esimerkiksi Puolassa, Espanjassa ja Ranskassa (kaavio 25).

Kaavio 25: Määräaikaisten työsuhteiden osuus (2015) ja siirtyminen määräaikaisesta vakituiseen työsuhteeseen (2014–2015)

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus ja yhteisön tulo- ja elinolotilastot (SILC). Siirtymistä koskevat tiedot vuodelta 2014 Saksan, Irlannin, Kreikan, Liettuan, Maltan, Romanian ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta

Työmarkkinaosapuolten osallistuminen politiikan ja uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon on epätasaista EU:ssa. Tähän on syytä kiinnittää huomiota. Kaikissa jäsenvaltioissa on käytössä kaksi- tai kolmikantaisia elimiä, jotka mahdollistavat työmarkkinaosapuolten – ja joissakin tapauksissa viranomaisten – välisen vuorovaikutuksen, mutta työmarkkinaosapuolten politiikkaan ja uudistuksiin osallistumisen aste ja vaikutus riippuvat voimakkaasti viranomaisten yleisestä asenteesta niitä kohtaan, poliittisten päättäjien ja työmarkkinajärjestöjen edustajien välisistä suhteista, järjestöjen valmiuksista ja niiden panoksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen talouden EU-ohjausjaksoon osoittaa usein niiden yleistä osallistumista kansalliseen päätöksentekoon.

2.3.2 Poliittiset toimet

Keskeisiä laitoksia työmarkkinoiden toiminnan ja kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisen parantamisessa ovat jäsenvaltioiden julkiset työvoimapalvelut, jotka kaikki ovat tehneet vertailuoppimiskäyntejä kartoittaakseen vahvuuksia ja kehittämisiä alueita julkisten työvoimapalvelujen verkoston³⁸ pohjalta. Itse- ja vertaisarviointien

³⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 573/2014/EU julkisten työvoimapalvelujen tehostetusta yhteistyöstä, http://csdle.lex.unict.it/Archive/LW/EU%20social%20law/EU%20legislation%20in%20force/Decisions/20140529-115645_14_573_COPE_enpdf.pdf

perusteella on laadittu raportteja, joissa kuvataan hyviä toimintatapoja ja kehittämisalueita. Kukin työvoimapalvelu päättää, mitä seurantatoimia se toteuttaa, ja raportoi tehdyistä uudistuksista julkisten työvoimapalvelujen johtoryhmälle 12 kuukauden kuluttua.

Jäsenvaltioiden julkiset työvoimapalvelut toimivat kuitenkin edelleen rajallisten resurssien puitteissa, minkä vuoksi palvelujen tarjonnan kohdentamista on pyritty optimoimaan. Useissa työvoimapalveluissa kehitetään tehostamisohjelmia, joilla on tarkoitus pitää yllä ja mahdollisuuksien mukaan parantaa palvelujen tarjoamista ja mahdollistaa keskittyminen vaikeimmin autettaviin. Virossa hallitus hyväksyi vuosiksi 2016–2017 uuden työllisyysohjelman, joka tuli voimaan tammikuussa 2016. Käytettävissä on yli 20 erilaista aktiivista työmarkkinatoimenpidettä, joiden tavoitteena on antaa apua työnhakijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Unkarissa on ollut vuodesta 2016 lähtien toiminnassa uusi maanlaajuinen profilointijärjestelmä, jolla pyritään tarjoamaan tehokkaita räätälöityjä työmarkkinapalveluja, tukia ja työmarkkinaohjelmia asiakkaan yksilöllisten ominaisuuksien perusteella.

Kehitetyt taitotarpeiden ennakointijärjestelmät ovat useissa jäsenvaltioissa auttaneet julkisia työvoimapalveluja täyttämään tavoitteensa. Maltalla on suunniteltu tietotekninen apuväline työnantajille ja työnhakijoille. Sillä luodaan virtuaaliset työmarkkinat ja yhdistetään työnhakuun avoimet työpaikat ottaen huomioon taidot ja kyvyt. Toimenpiteellä on tarkoitus tehostaa julkisia työvoimapalveluja ja auttaa politiikan laatimista taitotarpeita koskevien tietojen avulla. Latviassa on käytetty merkittävä summa hankkeeseen, jolla pyritään parantamaan lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteita esimerkiksi tarjoamalla tietoa tiettyjen taitojen ja ammattien tarpeesta ja luomalla käyttäjäystävällinen väline, josta näkyy työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan tilanne.

Julkiset työvoimapalvelut pyrkivät tiivistämään yhteistyötään työnantajien kanssa, jotta työnantajat rekrytoisivat työvoimapalveluihin rekisteröityneiden työnhakijoiden parista. Työnantajien kysyntään vastaaminen on keskeisellä sijalla julkisten työvoimapalvelujen toimissa, joilla ne pyrkivät saavuttamaan työmarkkinoiden tasapainon. Luxemburgissa tehtiin ”Entreprises, partenaires pour l'emploi” -ohjelman nojalla yrityksiä edustavan liiton (UEL), valtion ja julkisen työvoimapalvelun (ADEM) välillä sopimus, jonka tavoitteena on rekrytoida 5 000 työnhakijaa vuosina 2015–2017. Ohjelmalla pyritään tiivistämään yhteistyötä erityistoimien toteuttamisessa esimerkiksi perustamalla tiedonvaihtojärjestelyitä, kehittämällä ADEMin ja yksityisten yritysten välistä

yhteistyökumppanuutta ja kehittämällä työnhakijoille kohdennettua koulutusta, joka vastaa yritysten vaatimuksiin. Maaliskuussa ADEMin sisälle perustettiin ryhmä lisäämään työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamismahdollisuuksia. Romaniassa kansallisen työvoimatoimiston (NEA) sisäisellä strategialla tähdätään työnantajiin suunnattujen toimien kehittämiseen, jotta voitaisiin täyttää avoimet työpaikat paremmin.

Jäsenvaltiot ovat kehittämässä myös keskitettyjä asiointipisteitä pitkäaikaistyöttömien työllistämistä annetun neuvoston suosituksen mukaisesti. Portugalissa julkisten työvoimapalvelujen ja sosiaalipalvelujen tarjoamia palveluja ollaan yhdistämässä. Romaniassa ollaan ottamassa käyttöön julkisten työvoimapalvelujen uudistuksen yhteydessä myös sosiaalipalveluissa palveluohjaukseen perustuva lähestymistapa, jolla pyritään lisäämään aktivointia ja tiivistämään näiden kahden palvelutyypin välistä yhteyttä. Heikommassa asemassa olevia yhteisöjä varten perustetaan integroitua tiimejä. Myös Suomessa otettiin käyttöön pitkäaikaistyöttömille tarkoitettu sektorien välinen työvoima- ja sosiaalipalvelujen verkosto, joka on ollut toiminnassa vuoden 2016 alusta lähtien. Näin voidaan soveltaa integroitua ja yksilöllistä lähestymistapaa aktivointi- ja tukitoimiin, joilla tähdätään työmarkkinoille palaamiseen.

Tavoitellessaan holistisia ja yhdenmukaisia lähestymistapoja jotkin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimia parantaakseen myös aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden hallintotapaa ja johdonmukaisuutta. Italiassa työllisyyslailla perustettiin aktiivisia työmarkkinoita käsittelevä uusi kansallinen virasto (ANPAL) koordinoimaan eri laitosten ja virastojen (esim. kansallinen sosiaaliturvalaitos, työtaturmia käsittelevä kansallinen vakuutuslaitos, työvoimapalvelut, kauppakamarit, koulut) laajempaa verkostoa, joka vastaa aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden hallinnosta ja seuraamisesta. Työllisyys- ja sosiaalipolitiikasta vastaava ministeriö on vastuussa ANPALin johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista. Suunnitelmissa on myös, että hallituksen ja alueiden väliseen sopimukseen perustuvassa hallinnollisessa asetuksessa määritellään aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden kolmivuotiset suuntaviivat ja tavoitteet sekä palvelujen tarjoamista koskevat vaatimukset koko maan alueella. Myös Kyproksella ollaan toteuttamassa aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden seuranta- ja arviointijärjestelmää. Käyttäjävaatimukset ja tehtävämääritelmät on saatu valmiiksi, ja aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden jatkuvaan seurantaan ja arviointiin tarkoitetun järjestelmän odotetaan olevan toiminnassa vuoden 2016 loppuun mennessä. Suomessa hallitus ehdotti huhtikuussa 2016 hyväksyttävän työpaikkatarjouksen käsitteen laajentamista tarjotun työn tyyppin, sijainnin ja palkan osalta.

Asiaa koskeva kuuleminen on käynnissä. Espanjassa vuotuinen työllisyyspolitiikkaa koskeva suunnitelma (2016), joka toimii kehyksenä aktiivisen työmarkkinapolitiikan koordinoinnille ja toteuttamiselle, perustuu kaikki tarjotut palvelut kattavaan indikaattorijoukkoon.

Monissa jäsenvaltioissa työmarkkinoiden tehokkuuden lisääminen tarkoittaa myös työvoiman maantieteellisen liikkuvuuden edistämistä maan omien rajojen sisällä.

Portugalissa hyväksyttiin työmarkkinoiden maantieteellistä liikkuvuutta tukeva ohjelma, jolla pyritään tarjoamaan työttömille kannustimia ottaa vastaan kaukana sijaitsevia työtarjouksia. Työsopimuksen pituuden perusteella myönnetään kahdentyyppisiä tukia: työmatkatuki tilapäiseen liikkuvuuteen (vähintään yhden kuukauden työsopimus ja vähintään 50 km:n matka työntekijän asunnolta) tai asuinpaikan muuttamiseen myönnettävä tuki vakituisen liikkuvuuden tapauksessa (vähintään 12 kuukauden työsopimus ja vähintään 100 km matka). Lisäksi myönnetään kertaluonteinen muuttoavustus enintään kuuden kuukauden ajan maksettavan kuukausittaisen tuen lisäksi. Myös Tšekissä työvoimaviranomaiset myöntävät nyt tukea alueelliseen liikkuvuuteen työnhakijoille, jotka ovat olleet rekisteröityneinä yli 5 kuukautta useilla alueilla³⁹. Tarkoituksena on kattaa työmatkakulut alueen ulkopuolella sijaitsevaan uuteen työpaikkaan. Bulgariassa on suunnitelmissa päivittää työllisyyden edistämistä koskevaa lakia tarjoamalla rahoitusta lastenhoito-, päiväkot-, vuokra- ja internetkustannusten rahoittamiseen työttömille, jotka ottavat vastaan työpaikan yli 50 km:n päässä asuinpaikastaan. Romaniassa on suunnitteilla sisäisen liikkuvuuden lisäämiseen tarkoitettua kansallisen järjestelmän yhteisrahoitus kattavan paketin kautta. Pakettiin sisältyy tuki rekisteröidyille työttömille, jotka ottavat työpaikan vastaan yli 15 km:n päässä asuinpaikastaan, ja asettautumisasiavustus niille, jotka muuttavat asumaan yli 50 km:n päähän nykyisestä asuinpaikastaan.

Työllisyyden edistämiseksi tarjottavien laadukkaiden tukien, palvelujen ja tietojen lisäksi useissa jäsenvaltioissa on toteutettu lisätoimia pimeän työn torjumiseksi, erityisesti lisäämällä työsuojelutarkastuksia. Italiassa syyskuussa 2015 hyväksytyllä asetuksella järjeistettiin työsuojelutarkastusjärjestelmää perustamalla kansallinen tarkastusvirasto, joka sisältää kolme aiemmin erillistä laitosta. Samalla muutettiin tarkastusten tekotapaa. Hyväksyntää vailla on vielä viraston ja työministeriön välinen sopimus, jossa määritellään viraston tavoitteet ja toimet. Maltalla muutettiin kesäkuussa 2016 työllisyys- ja koulutuspalvelulakia julkisten kuulemisten jälkeen. Käyttöön otettiin pimeään työhön

³⁹ Usti, South Moravia, Olomouc, Moravia ja Karlovy Vary.

sovellettavia tiukempia taloudellisia sanktioita ja julkisen työvoimapalvelun alaisuudessa toimivan työsuojelutarkastuslaitoksen (lain noudattamista käsittelevä yksikkö) kapasiteettia vahvistettiin. Kyproksella työllisyys-, hyvinvointi- ja sosiaalivakuutusministeriö on yksilöinyt keskeiset osatekijät, joita tarvitaan pimeän työn tehokkaaseen torjuntaan. Työsuojelutarkastusjärjestelmän tarkistusta edistetään sen tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Myös Kreikassa aiotaan hyväksyä integroitu toimintasuunnitelma, jolla torjutaan pimeää ja liian vähäiseksi ilmoitettua työtä.

Monissa jäsenvaltioissa on toteutettu työsuojelulainsäädäntöä koskevia toimia, ja joissakin on hiljattain muutettu tai on tarkoitus muuttaa yksittäisiä irtisanomisia koskevaa lainsäädäntöä. Ranskassa hiljattain hyväksytyllä työvoimaa, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun nykyaikaistamista ja uraväylien turvaamista koskevalla El Khomri -lailla pyritään täsmentämään edellytykset, joilla voidaan perustella yksittäinen irtisanominen taloudellisista syistä. Sillä täydennetään nykyistä perustelujen luetteloa (liiketoiminnan keskeytyminen, teknologiset muutokset, yrityksen uudelleenorganisointi sen kilpailukyvyn säilyttämiseksi) lisäämällä syiksi tilausten tai tulojen väheneminen peräkkäisinä vuosineljänneksinä (pudotus edeltävään vuoteen nähden), toimintamarginaalin tappiot tiettyjen kuukausien ajan taikka käteisvarojen merkittävä väheneminen. Lain perusteella on myös mahdollista vahvistaa alakohtaisissa työehtosopimuksissa vuosineljänneksen lukumäärä, jonka jälkeen tilausten, toimintamarginaalin tai tulojen väheneminen olisi peruste yksittäiseen taloudellisilla perusteilla tapahtuvaan irtisanomiseen. Jos tällaista sopimusta ei ole, vuosineljänneksen lukumäärä vahvistetaan yrityksen koon perusteella.

Useissa jäsenvaltioissa on kiinnitetty erityistä huomiota yksittäisiin työhön liittyviin oikeusmenettelyihin. Ranskassa tällaista oikeusmenettelyä on uudistettu pyrkimällä nopeuttamaan sitä. Siinä vahvistetaan sovittelun merkitystä ja mahdollistetaan tuomion antaminen ilman riidan toista osapuolta. Menettelyä voidaan lisäksi nopeuttaa suuntaamalla jotkin tapaukset ”kevyempään” käsittelyyn, jossa tuomio on annettava kolmen kuukauden kuluessa. Monimutkaiset tapaukset voidaan viedä suoraan tuomioistuimeen, jonka johtajana toimii ammattimainen tuomari, jolla on päätöksenteko-oikeus (*départage*). Irlannissa työolosuhteita koskevalla lailla, joka hyväksyttiin toukokuussa 2015 ja pantiin täytäntöön lokakuussa, järjeistettiin elimiä ja menettelyjä, jotka käsittelevät työsopimusriitoja ja ratkaisevat työlainsäädännön rikkomiseen liittyviä valituksia. Uusi työolosuhdekomissio (WRC) ryhtyy hoitamaan kansallisen työoikeusviranomaisen ja työsuuhdekomission (LRC) tehtäviä, joitakin työsuhteisiin liittyvän muutoksenhakutuomioistuimen (EAT) tehtäviä sekä

tasa-arvotuomioistuimen johtajan tehtäviä. EAT:n muutoksenhakutehtävät siirretään työtuomioistuimelle. Tämän tuloksena saadaan keskitetty yhteyspiste ja muutoksenhakureitti eli kahdeksan jäsenen muodostama lautakunta, jossa on puheenjohtaja sekä työnantajien, työntekijöiden ja asiantuntijoiden edustajia. Vuonna 1990 perustettu LRC ja vuonna 1967 perustettu EAT lakkautetaan.

Toimia on toteutettu myös työmarkkinoiden segmentoitumisen torjumiseksi, erityisesti rajoittamalla määräaikaisten sopimusten käyttöä ja rajoittamalla työlaissa säädettyjä työsopimustyyppjä. Tämä koskee etenkin Puolaa, jossa työlain uudistus hyväksyttiin elokuussa 2015 ja pantiin täytäntöön helmikuussa 2016. Työlain laajempi uudistus on suunnitteilla, ja syyskuussa 2016 perustettiin kodifiointikomiteoita valmistelemaan uutta työlakia. Liettuassa presidentti käytti heinäkuussa 2016 veto-oikeuttaan ja vastusti työlakia koskevaa uutta lainsäädäntöä, ja ehdotus on palautettu parlamenttiin lisäkeskusteluja varten. Jos se hyväksytään, sitä voitaisiin ryhtyä soveltamaan tammikuussa 2017. Lain tavoitteena on tasapainottaa joustavuutta ja työsuhdeturvaa ja kannustaa työnantajia luomaan lisää (laillisia) työpaikkoja. Työlainsäädännön järjeistäminen on suunnitteilla myös Kreikassa kodifioinnin kautta.

Monissa tapauksissa työajan sääntelystä on tehty joustavampaa, jotta voitaisiin lisätä talouden sopeutumiskykyä, eikä tämä ole lisännyt segmentoitumista. Tšekissä on otettu käyttöön ”osittaiset työttömyysvakuutusmaksut” Saksan Kurzarbeit-mallin (lyhytaikainen työskentely) mukaisesti. Uuden lain mukaan yrityksillä, joilla on taloudellisia vaikeuksia tai jotka kärsivät luonnonmullistusten vaikutuksista, on oikeus vähentää enintään 30 prosentilla sellaisten työntekijöiden palkkaa, joille ei voida osoittaa riittävästi työtä. Lisäksi nämä yritykset voivat hakea valtiolta avustusta, joka on enintään 20 prosenttia työntekijän palkasta. Avustus voi olla enintään 12,5 prosenttia alan keskimääräisestä palkasta, ja sitä voidaan myöntää enintään kuudeksi kuukaudeksi (uudelleenhakumahdollisuus on olemassa). Työlakiin tehdyillä muutoksilla on myös lisätty työjärjestelyjen joustavuutta, etenkin työvuorojen/työtuntien ja vapaiden osalta, ja etätööhön liittyviä säännöksiä samoin kuin työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen liittyviä välineitä, kuten kotona työskentely. Belgian liittovaltion työministeriö ehdotti saman suuntaisesti työmarkkinaosapuolille työmarkkinalakien uudistamista työajan (vuotuiset työtunnit), määräämättömän kestoisen vuokratyön, tilapäisen etätöön ja muiden työajan järjestämiseen liittyvien tekijöiden osalta, mukaan luettuna urakatkostilit ja vapaapäivien luovutus. Ranskassa nk. Macron-lailla on pidennetty kahdesta viiteen vuoteen turvattua työpaikkaa koskevien sopimusten (*Accords de*

maintien de l'emploi) enimmäispituus. Vaikeuksiin joutuneet yritykset voivat mukauttaa sopimuksilla työaikaa ja työstä maksettavaa korvausta (rajana on 1,2 vähimmäispalkkaa/kuukausi). Henkilökohtainen kieltäytyminen on taloudellisen irtisanomisen todellinen ja vakava peruste, mutta yrityksen on avustettava henkilön siirtymäkautta, etenkin koulutuksen kautta. Yritykset voivat nyt lisäksi tehdä sopimuksia työpaikkojen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi (uudet eteenpäin suuntautuvat sopimukset, joilla ei pyritä pelkästään turvaamiseen) niin, että työaikaa organisoidaan uudelleen ja lyhennetään (mutta työntekijöiden kuukausituloja ei vähennetä).

Työaikaa on myös joissakin tapauksissa käytetty muuttujana kustannuskilpailukyvn parantamiseksi. Esimerkiksi Suomessa nk. kilpailukyky sopimukseen sisältyy vuotuisen työajan lisääminen 24 tunnilla. Kullakin sektorilla voidaan päättää työehtosopimuksella, toteutetaanko tämä vähentämällä lomiam vai lisäämällä työaikaa. Ranskassa hiljattaisen työvoimaa, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun nykyaikaistamista ja uraväylien turvaamista koskevan El Khomri -lain antamisen jälkeen keskeisiin yritystason sopimuksiin sisältyy nyt oletuksena sääntöjä, joita sovelletaan työaikaan, työajan järjestämiseen, päivittäiseen lepoaikaan, lomiin ja palkallisiin vapaisiin. Koska ”lukkolauskeiden” soveltamisala alakohtaisella tasolla on ollut merkittävästi kapeampaa, yritystason sopimukset voivat olla joustavampia kuin alakohtaiset monien työaikaan liittyvien lisänäkokohtien kannalta. Periaatetta sovelletaan erityisesti ylimääräisistä tunneista maksettaviin lisiin, joita voidaan alentaa 10 prosentin vähimmäistasoon sopimuksen tapauksessa (25 % ilman sopimusta).

Työmarkkinaosapuolet edustavat työmarkkinoiden sekä tarjonta- että kysyntäpuolta ja pyrkivät vahvistamaan toimintaansa osallistumalla riittävästi uudistuksiin, ja useassa jäsenvaltiossa on toteutettu toimia niiden roolin vahvistamiseksi. Liettuassa hyväksyttiin helmikuussa 2016 työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamista koskeva toimintasuunnitelma, johon sisältyy valmiuksien parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Suunnitelma on tarkoitus panna täytäntöön vuoden 2016 loppuun mennessä. Romaniassa käynnistettiin marraskuussa 2015 julkinen kuuleminen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevasta kansallisesta strategiasta. Tarkoituksena on selkiyttää työmarkkinaosapuolten roolia, tarkistaa alan lainsäädäntöä, lujittaa työmarkkinaosapuolten valmiuksia ja lisätä niiden osallistumista työllisyyspolitiikkaan.

Useissa jäsenvaltioissa on tarkistettu työmarkkinaosapuolten roolia palkanmuodostuksen ja työolojen alalla, jotka ovat niiden itsenäisten toimien

näkyvimpiä aloja (ks. myös jakso 2.1.2). Ranskassa elokuussa 2015 hyväksytyllä lailla pyritään yksinkertaistamaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua yritystasolla. Siinä on ryhmitelty uudelleen pakollinen kuuleminen ja työehtosopimusneuvottelut niin, että pakollisia vuotuisia kuulemisia on aiemman 17:n sijaan kolme ja työehtosopimusneuvottelujen piiriin kuuluvia kokonaisuuksia on aiemman 12:n sijaan kolme: palkallinen työaika, työelämän laatu sekä työpaikan ja uran hallinta. Lain mukaan työehtosopimusneuvotteluja voidaan käydä joka kolmas vuosi (enimmäisaika) sen sijaan, että niitä käytäisiin vuosittain enemmistöpäätöksellä. Siinä myös annetaan mahdollisuus 50–300 työntekijän yrityksille yhdistää pakollista työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua vaativat eri yksiköt ja samoin yli 300 työntekijän yrityksille enemmistösopimuksen perusteella. Suomessa palkanmuodostusjärjestelmän muuttamista kohti otettiin merkittävä askel hallituksen ja työmarkkinaosapuolten maaliskuussa 2016 allekirjoittamalla kolmikantaisella kilpailukyky sopimuksella, jonka täytäntöönpanoprosessi työehtosopimusten kautta on ollut käynnissä vuoden 2016 kolmannelta neljännekseltä lähtien. Uutta työehtosopimusneuvottelumallia testataan vuonna 2017. Mahdollisuudet paikallisiin työehtosopimuksiin lisääntyvät työmarkkinaosapuolten alakohtaisesti asettamien ehtojen mukaisesti eikä lainsäädännön kautta, kuten aiemmin. Ammattiliittojen edustajien roolia vahvistetaan, ja tavoitteena on parantaa tiedonkulkua työpaikoilla. Kroatiassa on tarkoitus tarkistaa julkisen sektorin palkkajärjestelmää esimerkiksi ottamalla käyttöön vahvempi koordinoitimenettely työehtosopimusneuvotteluja varten nimittämällä keskusviranomaisen, joka pitää kirjaa työehtosopimuksista ja neuvotteluista sekä koordinoi ja seuraa niitä, ja antamalla suuntaviivoja tällaisten sopimusten tekemiseen.

Useimmissa jäsenvaltioissa, joissa on pakollinen vähimmäispalkka, työmarkkinaosapuolet ovat neuvotteluissa osallisina, ainakin silloin kun kyseessä ovat suuret tarkistukset (vähimmäispalkan muodostuksen makrotaloudelliset näkökohdat, ks. jakso 2.1). Virossa toimialojen väliset työmarkkinaosapuolet päättivät yhdessä vähimmäispalkasta kaksikantasopimuksella, joka pannaan täytäntöön hallituksen asetuksella. Portugalissa hallitus päätti nostaa vähimmäispalkkaa työmarkkinaosapuolten kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena. Neuvottelujen aikana suurin työntekijäjärjestö vastusti työnantajien sosiaaliturvamaksujen ehdotettuja alennuksia. Lopulta hallitus ja työmarkkinaosapuolet sopivat sopimuksen täytäntöönpanon neljännesvuosittaisesta seurannasta. Slovakian työmarkkinaosapuolet eivät päässeet heinäkuussa 2016 sopuun vuotta 2017 koskevasta vähimmäispalkan mukautuksesta.

Työmarkkinaosapuolet ovat myös osallistuneet uusiin haasteisiin liittyvään päätöksentekoon. Tanskassa hallitus ja työmarkkinaosapuolet pääsivät maaliskuussa 2016 sopimukseen, jolla varmistetaan pakolaisten ja perheenyhdistämisen puitteissa tulleiden henkilöiden parempi integroituminen työmarkkinoille. Sopimuksella tarjotaan uusia ja parempia mahdollisuuksia yrityksille palkata pakolaisia, joilla ei ole ammattipätevyyttä ja on alhainen tuottavuus, joka ei vastaa työehtosopimusneuvotteluilla asetettua vähimmäispalkkaa. Tähän sisältyy esimerkiksi yksityisiin yrityksiin sovellettava käteisbonusjärjestelmä, jos yritys työllistää pakolaisen muuhun kuin tuettuun työpaikkaan. Sloveniassa hyväksyttiin työmarkkinaosapuolten kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen toimenpiteitä epätyypillisten työmuotojen laittoman käytön estämiseksi.

2.4 Suuntaviiva 8: Sosiaalisen osallisuuden edistäminen, köyhyden torjuminen ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 8 täytäntöönpanoa. Siinä kehoitetaan jäsenvaltioita nykyaikaistamaan sosiaalisen suojelun järjestelmiään köyhyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Ensin siinä tehdään katsaus jäsenvaltioiden sosiaaliseen tilanteeseen keskeisten indikaattoreiden perusteella (esim. käytettävissä olevat tulot, köyhyys ja sosiaalinen osallisuus sekä terveydenhuollon saanti). Jaksossa 2.4.2 raportoidaan jäsenvaltioiden poliittisista toimenpiteistä sosiaalisen suojelun järjestelmien alalla. Tähän sisältyvät työttömyysetuudet, asuntopolitiikka, lastenhoito, pitkäaikaishoito, terveydenhuolto, eläkkeet ja vammaisten osallisuus.

2.4.1 Keskeiset indikaattorit

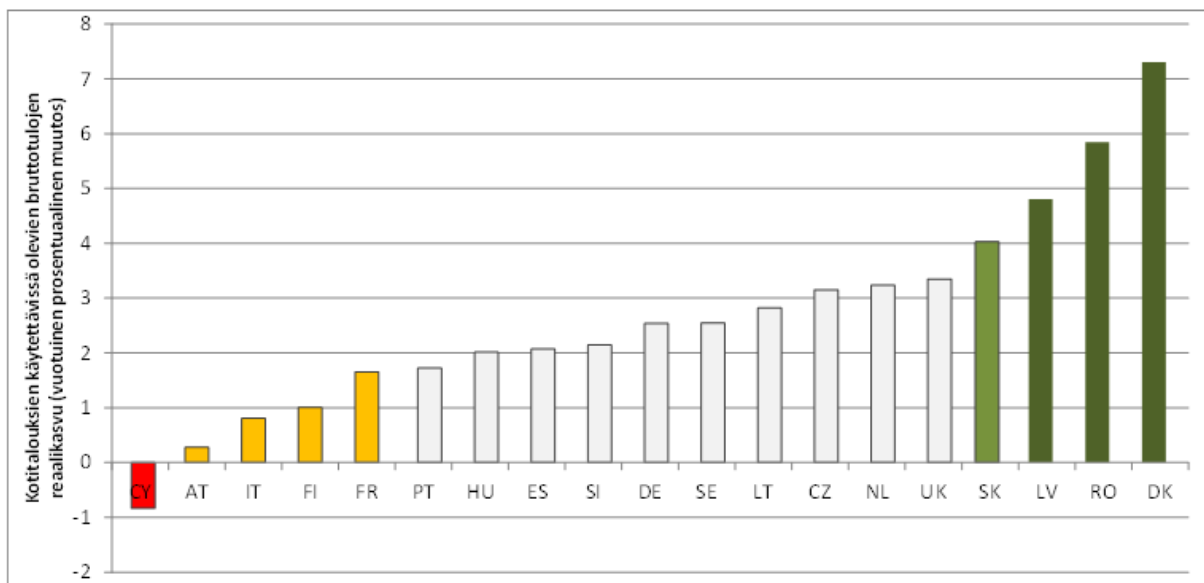
Lähes kaikissa jäsenvaltioissa kotitalouksien tulot kasvoivat. Vuonna 2015 kotitalouksien käytettävissä olevat bruttotulot kasvoivat (0,8 %) kaikissa muissa jäsenvaltioissa paitsi Kyproksella (kaavio 26). Suurinta kasvu oli Tanskassa (7,3 %), Romaniassa (5,8 %) ja Latviassa (5,4 %)⁴⁰.

Jäsenvaltioiden tuloerojen tason väliset erot olivat kasvussa (mitattuna S80/S20-indikaattorilla). Vuosien 2014 ja 2015 välillä tuloerot – mitattuna väestön suurituloisimman

⁴⁰ Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun määräaikana 26. lokakuuta 2016 kotitalouksien käytettävissä olevia bruttotuloja koskevia tietoja ei ollut saatavilla yhdeksästä jäsenvaltiosta.

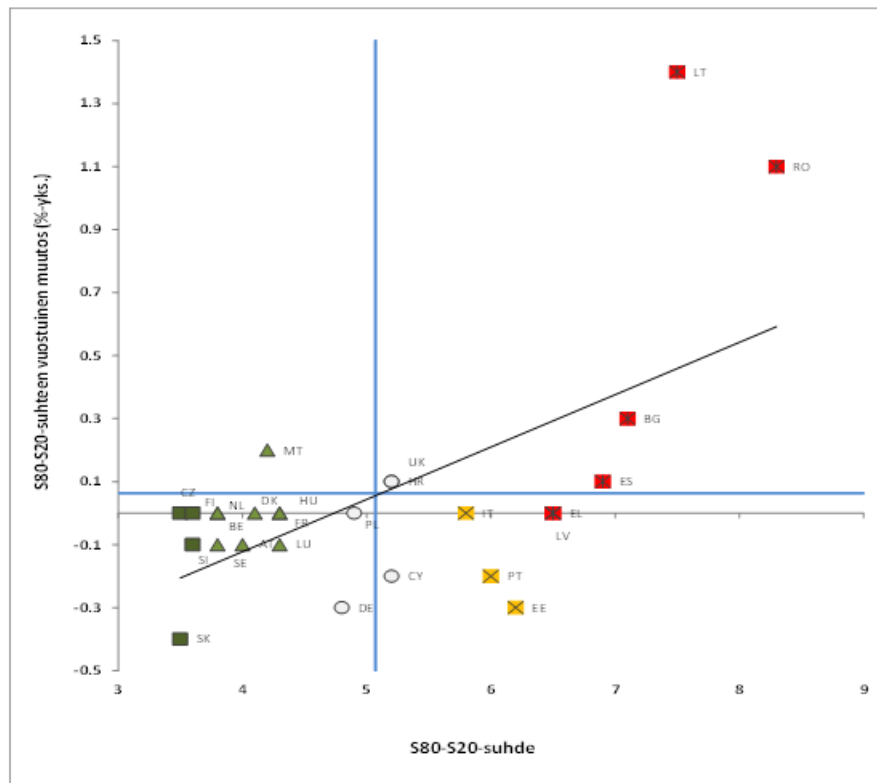
viidenneksen tulojen ja pienituloisimman viidenneksen tulojen suhteella – kasvoivat Liettussa (1,4 prosenttiyksikköä) ja kasvua oli myös Romaniassa, Bulgariassa, Espanjassa, Maltalla ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (0,1–0,3 prosenttiyksikköä). Hienosta laskua tapahtui Slovakiassa (0,4 prosenttiyksikköä), Virossa ja Saksassa (0,3 prosenttiyksikköä) sekä Kyproksella ja Portugalissa (0,2 prosenttiyksikköä). Tuloerot ovat suurimmat Romaniassa, Liettussa, Bulgariassa ja Espanjassa, joissa väestön rikkaimman viidenneksen ekvivalentti mediaanitulo on noin seitsemän kertaa suurempi kuin köyhimmän viidenneksen. Kuten kaaviosta 27 näkyy, tuloeroja koskevissa luvuissa havaittiin eriytyvää kehitystä vuonna 2015, kun jäsenvaltioissa, joissa tuloerot ovat suurimmat, myös kasvu oli suurinta.

Kaavio 26: Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen muutos vuonna 2015 keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Lähde: Eurostat, kansantalouden tilinpito (työllisyyden pääosaston laskelmat). Huomautus: Tietoja ei ole saatavilla 26.10.2016 seuraavien maiden osalta: BE, BG, EE, IE, EL, HR, LU, MT, PL.

Kaavio 27: Tuloerot (S80/S20-suhde) keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Lähde: Eurostat, EU-SILC (työllisyyden pääosaston laskelmat). Kausi: vuoden 2015 taso ja muutokset 2014–2015.

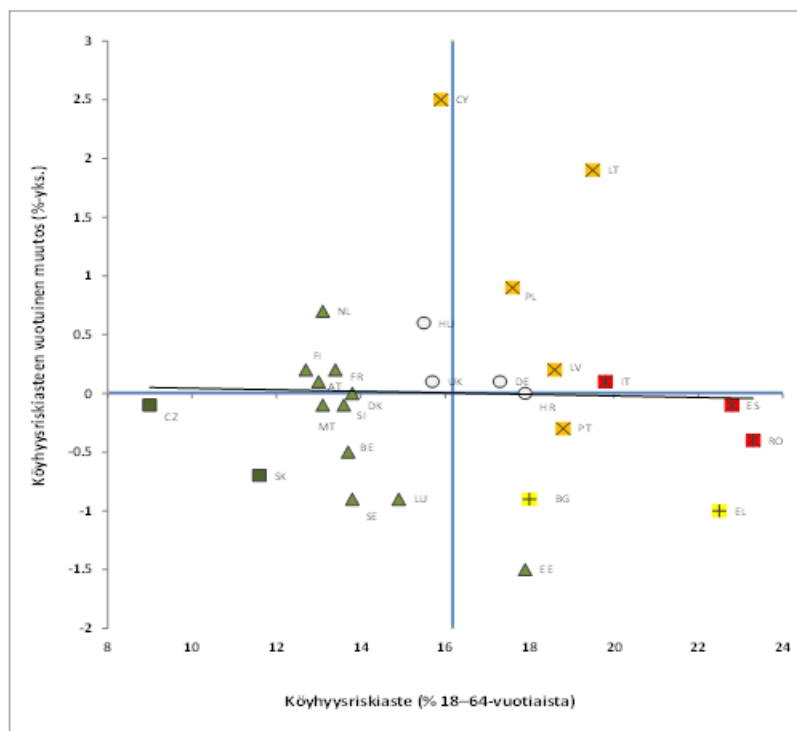
Huomautus: Tietoja ei saatavilla Irlannista (26. lokakuu 2016). Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä.

Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste aleni vuonna 2015, mutta jäsenvaltioiden välillä on suurta vaihtelua. Romaniassa ja Bulgariassa köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste oli noin 40 prosenttia, kun se Tšekissä, Alankomaissa, Suomessa ja Ruotsissa oli alle 17 prosenttia. Joissakin maissa, esimerkiksi Virossa, Unkarissa, Latviassa, Maltalla ja Romaniassa, edistyi hyvin köyhien tai syrjäytyneiden määrän vähentämisessä vuonna 2015 (vähennystä Unkarin 3,6 prosenttiyksiköstä Maltan 1,4 prosenttiyksikköön), mutta Bulgariassa, Kyproksella ja Liettuassa tapahtui merkittävää kasvua vuoden aikana (Liettuassa 2, Bulgariassa 1,2 ja Kyproksella 1,5 prosenttiyksikköä). Syitä köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen eroihin EU:ssa ovat talouskriisin epätasainen vaikutus ja tapa, jolla työmarkkinat ja sosiaalisen suojelun järjestelmät reagoivat talouden taantumaa, samoin kuin useimmissa maissa toteutetut julkisen talouden vakauttamispaketit.

Työikäisen väestön tuloköyhyys on kasvanut hieman. Köyhyysriskiaste kasvoi 18–64-vuotiaiden ryhmässä 12 jäsenvaltiossa vuosien 2014 ja 2015 välillä. Se kasvoi erityisesti

Kyproksella (2,5 prosenttiyksikköä), Liettussa (1,9 prosenttiyksikköä) ja Puolassa (0,9 prosenttiyksikköä). Jäsenvaltioista, joissa köyhyysriskiaste pieni, voidaan mainita erityisesti Viro (1,5 prosenttiyksikköä) ja Kreikka (1 prosenttiyksikkö). Köyhyysasteen kohenemista Kreikassa on kuitenkin tarkasteltava ottaen huomioon köyhyysrajojen huomattava lasku, joka heijastelee talouden suorituskyvyn yleistä heikentymistä. Suurimmat työikäisen väestön köyhyysasteet (lähes tai yli 20 prosenttia) olivat Romaniassa, Espanjassa, Kreikassa ja Italiassa. Kuten kaaviosta 28 näkyy selvästi, köyhyysasteiden eriytyminen pysähtyi vuonna 2015, mutta myöskään lähentymisestä ei ole näyttöä.

Kaavio 28: Työikäisten (18–64-vuotiaiden) köyhyysriskiaste keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Lähde: Eurostat, EU-SILC (työllisyyden pääosaston laskelmat). Kausi: vuoden 2015 taso ja muutokset 2014-2015.

Huomautus: Tietoja ei saatavilla Irlannista (26. lokakuu 2016). Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä.

Työttömissä kotitalouksissa asuvien ihmisten osuus on vähentynyt. Työmarkkinaolojen kohentuessa työttömissä kotitalouksissa asuvien osuus väheni 17 jäsenvaltiossa vuonna 2015 vuoteen 2014 verrattuna. Suurinta vähenemistä oli Unkarissa (3,4 prosenttiyksikköä), Latviassa (1,8 prosenttiyksikköä) ja Espanjassa (1,7 prosenttiyksikköä). Työttömissä

kotitalouksissa asuvien osuudet olivat suurimmat Kreikassa (16,8 %) ja Espanjassa (15,4 %) ja alimmat Virossa (6,6 %), Ruotsissa (5,8 %) ja Luxemburgissa (5,7 %). Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna työttömissä kotitalouksissa asuvien osuus kasvoi yhdeksässä jäsenvaltiossa vuosien 2015 ja 2012 välillä, ja suurinta kasvu oli Kyproksella (1,2 prosenttiyksikköä), Romaniassa (1,5 prosenttiyksikköä) ja Suomessa (0,8 prosenttiyksikköä).

Vakava aineellinen puute väheni edelleen vuonna 2015. Tämä johtui pääasiassa sen merkittävästä vähenemisestä Unkarissa (4,6 prosenttiyksikköä), Latviassa (2,8 prosenttiyksikköä), Romaniassa (2,3 prosenttiyksikköä) sekä Puolassa (2,3 prosenttiyksikköä). Vakava aineellinen puute kuitenkin myös kasvoi joissakin maissa, esimerkiksi Bulgariassa (1,1 prosenttiyksikköä) ja Kreikassa (0,7 prosenttiyksikköä) mutta myös Tanskassa (0,5 prosenttiyksikköä) ja Luxemburgissa (0,6 prosenttiyksikköä). Vakavan aiheellisen puutteen tasot vaihtelivat laajasti jäsenvaltioissa etenkin elintasoerojen ja sosiaalipolitiikan tehokkuuden erojen vuoksi Bulgarian 34,2 prosentista niinkin alas kuin Luxemburgin 2 prosenttiin ja Ruotsin 0,7 prosenttiin.

Lasten ja nuorten köyhyys tai sosiaalinen syrjäytyminen väheni hieman mutta on edelleen korkealla tasolla. Nuorten (18–24-vuotiaiden) köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste aleni vuonna 2015 etenkin Sloveniassa (3,4 prosenttiyksikköä), Unkarissa (3,8 prosenttiyksikköä), Tanskassa (2,6 prosenttiyksikköä) ja Portugalissa (2,9 prosenttiyksikköä). Se kuitenkin kasvoi Bulgariassa (4,4 prosenttiyksikköä), Espanjassa (3,1 prosenttiyksikköä), Kyproksella (2,2 prosenttiyksikköä), Alankomaissa (2,4 prosenttiyksikköä) ja Suomessa (2,4 prosenttiyksikköä). Korkein nuorten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste oli Kreikassa (yli 50 %), mutta aste oli korkea myös Romaniassa, Tanskassa ja Bulgariassa (yli 40 %). Myös lasten köyhyys- ja syrjäytymisaste laski hieman (ks. jakso 1.2), mutta se on edelleen korkealla tasolla useissa maissa työikäisen väestön työmarkkinaolojen heikentymisen samoin kuin työttömien kotitalouksien ja pienituloisten lisääntyneen määrän seurauksena. Lasten köyhyys- ja syrjäytymisaste kohosi kahdeksassa jäsenvaltiossa, erityisesti Liettuassa ja Kyproksella (noin 4 prosenttiyksikköä). Merkittävää laskua tapahtui viidessä jäsenvaltiossa, etenkin Unkarissa (5,7 prosenttiyksikköä), Luxemburgissa (3,4 prosenttiyksikköä), Latviassa (4 prosenttiyksikköä), Maltalla (3,1 prosenttiyksikköä) ja Romaniassa (3,7 prosenttiyksikköä). Lasten köyhyys- ja syrjäytymisaste on hälyttävä Romaniassa (noin 50 %), Bulgariassa ja Unkarissa (yli 40 %). Kreikassa, Espanjassa, Italiassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Portugalissa, Latviassa ja Liettuassa lasten köyhyys- ja syrjäytymisaste oli yli 30 prosenttia.

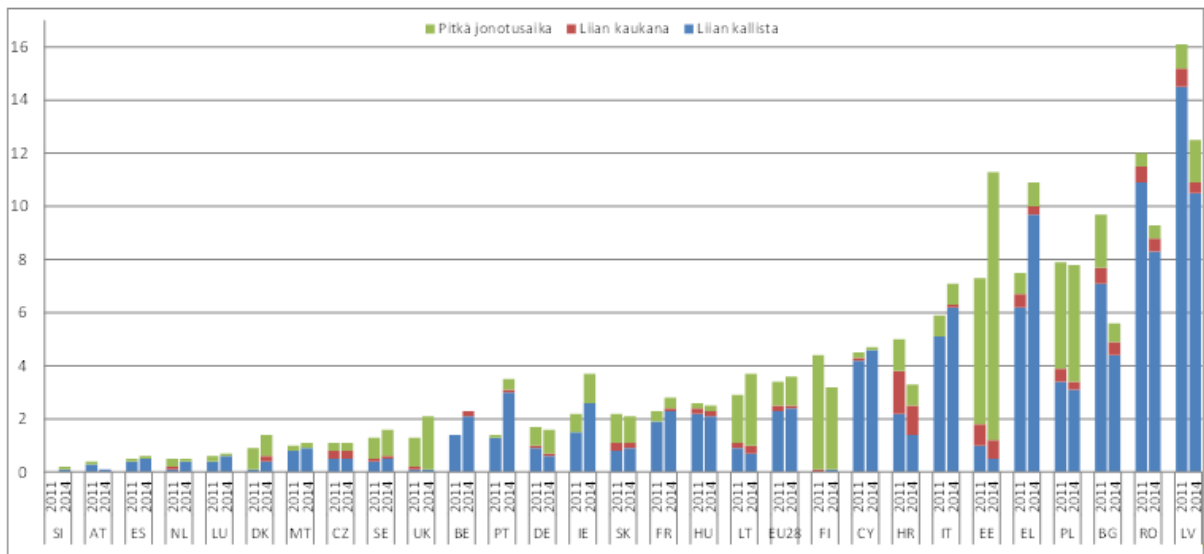
Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen vaikuttaa erityisen voimakkaasti vammaisiin, kolmansien maiden kansalaisiin ja työttömiin. Vammaisten köyhyys- ja syrjäytymisaste oli vuonna 2014 huipussaan Bulgariassa (52,6 %), Latviassa (43,2 %), Romaniassa (42,3 %) ja Liettuassa (40,9 %). Vammaisten ja koko populaation köyhyys- ja syrjäytymisasteen ero oli 17,8 prosenttiyksikköä Belgiassa, 18,3 prosenttiyksikköä Latviassa ja 18,5 prosenttiyksikköä Liettuassa. Kolmansien maiden kansalaisten ja isäntämaan kansalaisten köyhyys- ja syrjäytymisasteen ero vuonna 2014 oli yli 53 prosenttiyksikköä Belgiassa, yli 35 prosenttiyksikköä Kreikassa, Espanjassa ja Ruotsissa ja yli 30 prosenttiyksikköä Suomessa, Ranskassa ja Sloveniassa. Työttömien köyhyys- ja syrjäytymisaste vaihteli Saksan 84,7 prosentista ja Romanian, Bulgarian, Unkarin, Liettuan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Alankomaiden ja Kreikan yli 70 prosentista Ranskan ja Ruotsin noin 50 prosenttiin.

Yleisesti vakaantuneesta tilanteesta vuonna 2015 huolimatta työssäkävien köyhyys ja tilanteen kehittyminen olivat melko vaihtelevia eri jäsenvaltioissa erilaisten työmarkkinapiirteiden vuoksi. Työssäkävien köyhyysriskiaste vaihteli suuresti EU:ssa Suomen 3,5 prosentista ja Tšekin 4 prosentista Espanjan 13,2 prosenttiin, Kreikan 13,4 prosenttiin ja Romanian 18,6 prosenttiin. Se kasvoi etenkin Unkarissa (2,6 prosenttiyksikköä), Liettuassa (1,8 prosenttiyksikköä), Kyproksella (1,4 prosenttiyksikköä) ja Latviassa (1,1 prosenttiyksikköä). Laskua taas oli eniten Bulgariassa ja Virossa (1,5 prosenttiyksikköä), joissa havaittiin aiemmin kasvua.

Useissa jäsenvaltioissa terveydenhuoltopalvelujen saanti on edelleen vaikeaa merkittävälle osalle väestöä ja etenkin pienituloisille kotitalouksille. Se osuus EU:n väestöstä, jonka lääkärikäyntitarve on jäänyt täyttymättä liian korkeiden kustannusten, liian pitkän odotusajan tai liian pitkän matkan takia, on kasvanut hieman vuodesta 2011 asiaa koskevaan kyselyyn perustuvan indikaattorin mukaan. Merkittävää kasvu oli Kreikassa, Virossa, Irlannissa ja Portugalissa. Vuonna 2014 se osuus väestöstä, johon vaikutukset kohdistuivat, oli yli 6 prosenttia Latviassa, Virossa, Kreikassa, Romaniassa, Puolassa ja Italiassa (lähinnä kustannusten takia Latviassa, Kreikassa, Romaniassa ja Italiassa ja odotusaikojen takia Virossa ja Puolassa). Osuuden merkittävää pienenemistä kuitenkin havaittiin Latviassa ja muissa jäsenvaltioissa, joissa lääkärikäyntitarpeen täyttymättä jääminen on suhteellisen suurta, kuten Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiassa. Vaikka hiljattainen osuuden lisääntyminen johtuu odotusaikaan liittyvästä tekijästä (ks. kaavio 29), kustannukset muodostavat edelleen suurimman esteen. Keskimäärin 6,4 prosenttia EU:n pienituloisissa

kotitalouksissa elävistä (alin tuloviidennes) ilmoitti vuonna 2014 terveydenhuoltopalvelujen tarpeensa jääneen täyttämättä, kun vastaava osuus varakkaammissa kotitalouksissa elävien (ylin tuloviidennes) kohdalla oli 1,5 prosenttia. Ero tuloviidennesten välillä on kasvanut vuodesta 2011. Tätä voidaan tarkastella ottaen huomioon palvelujen käyttäjiltä perittävien maksujen⁴¹ merkittävä osuus kaikista terveydenhuoltomenoista useissa maissa (kaavio 30).

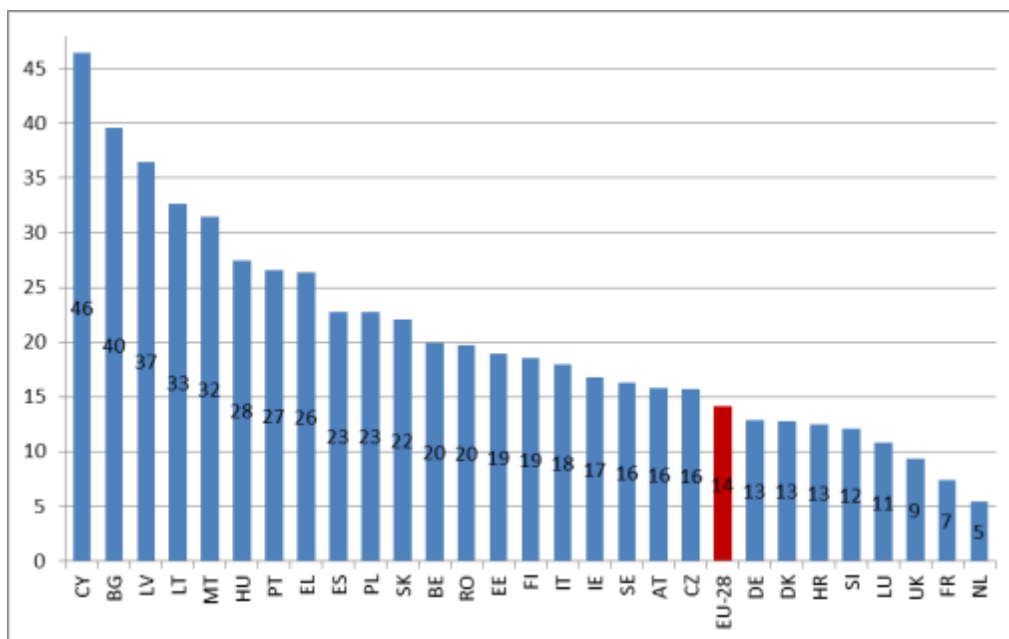
Kaavio 29: Itse raportoidut täyttymättömät lääkärikäyntitarpeet, 2011 ja 2014

Lähde: Eurostat – EU-SILC

⁴¹ Palvelujen käyttäjien maksamat kulut ovat terveydenhuoltojärjestelmän eri vakuutusrahastoihin maksettavien omavastuuosuuksien ja yksityisten kotitalouksien suoraan tavaroista ja palveluista suorittamien maksujen summa.

Kaavio 30: Palvelun käyttäjien maksamat lääketieteelliset kulut, % terveydenhuoltomenoista, 2013

Lähde: Eurostatin, OECD:n ja WHO:n terveystiedot ja komission yksikköjen laskelmat. Ks. Euroopan komissio (2016), *Yhteinen raportti terveydenhuollosta ja pitkäaikaishoidosta sekä julkisen talouden kestävydestä*, lokakuu 2016.

2.4.2 Poliittiset toimet

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu poliittisia uudistuksia, joilla pyritään käsittelemään sosiaalietuuksien kattavuuteen ja riittävyteen liittyviä ongelmia ja niiden yhteyttä aktivointitoimiin aktiivista osallisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti. Virossa nostettiin työttömyysavustusta 10 prosenttia. Lisäksi otettiin käyttöön uusi menettely työkyvyn arvioimiseksi ja laajempi joukko aktivointitoimia, joilla autetaan ihmisiä palaamaan työmarkkinoille. Italiassa laajennettiin työttömyysvakuutuksen kattavuutta ja kestoja ja tarkistettiin aktivointia ja myöntämisehtoja koskevia sääntöjä. Työttömyysetuudet ovat nyt osallistavampia, kattavampia ja pidempikestoisia. Alunperin tilapäisestä työttömyysavustusjärjestelmästä on nyt tehty pysyvä. Lisäksi etuuksien myöntäminen edellyttää aktiivista osallisuutta koskevan sopimuksen allekirjoittamista. Italiassa myös laajennettiin koskemaan koko maata köyhyyden vastainen SIA-toimenpide (Support for Active inclusion), jossa yhdistyvät taloudellinen tuki ja aktivointiohjelmat osana köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaista kansallista suunnitelmaa. Ranskassa nostettiin muiden kuin työssäkävien vähimmäistuloa 2 prosentilla syyskuussa 2015. Siellä myös yhdistettiin kaksi palkkatukijärjestelmää yhdeksi bonukseksi, jolla on tarkoitus vahvistaa sen

aktivointivaikutusta ja lisätä sen käyttöönottoa palkka-asteikon pohjalla olevissa kotitalouksissa. Kroatiassa kasvatettiin taatun vähimmäistulotuen määrää 15 prosenttia työkyvyttömiä henkilöiden ja yksinhuoltajatalouksien osalta. Tanskassa lisättiin työttömien kannustimia työn vastaanottamiseen, vaikka vain lyhyeksikin ajaksi. Maltalla ollaan ottamassa käyttöön useita toimenpiteitä, esimerkiksi työelämään siirtyvien etuuksien asteittainen supistaminen ja työssäkävien etuudet. Slovakiassa sosiaaliturvamaksujen alentaminen vuonna 2015 on auttanut hillitsemään työvoimakustannuksia ja tarjonnut kannustimia matalapalkkaisille työskentelyyn.

Muissa jäsenvaltioissa on tähdätty sosiaalisen osallisuuden varmistamiseen niiden osalta, jotka eivät pysty työskentelemään. Kreikassa hyväksyttiin sosiaalista osallisuutta koskeva kansallinen strategia köyhyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän torjumiseksi. Romaniassa on tarkoitus perustaa integroitua interventioryhmiä, jotka toimivat syrjäytyneissä yhteisöissä, ja panna täytäntöön kattava köyhyyden vastaisten toimien paketti.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu toimia, joilla helpotetaan laadukkaiden sosiaalipalvelujen saantia. Bulgariassa on käynnissä työllisyys- ja sosiaalikeskuksia koskeva pilottihanke, jossa testataan uutta integroitujen sosiaali- ja työllisyyspalvelujen mallia. Kroatiassa ollaan perustamassa keskitettyjä palvelupisteitä, joista tarjotaan sosiaalipalveluja yhden hallinnollisen rakenteen kautta.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu asuntotarjontaan liittyviä uudistuksia heikommassa asemassa olevien asuntotilanteen parantamiseksi ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi. Tšekissä otettiin käyttöön uusi laki, jolla helpotetaan sosiaalista asuntotarjontaa heikommassa asemassa oleville ryhmille. Espanjassa hyväksyttiin vuosiksi 2015–2020 kattava kodittomuuden vastainen strategia, johon sisältyy konkreettisia tavoitteita kodittomuuden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi ja häätöjen sosiaalisten seurausten torjumiseksi. Asuntopolitiikan tavoitteet sisältyvät myös integroituun köyhyys- ja sosiaalipolitiikan strategiaan. Romania otti käyttöön kansallisessa köyhyyden vastaisessa paketissaan toimenpiteitä, joilla tarjotaan turvaverkko köyhimmille yhtenäisen ja koordinoitun lähestymistavan mukaisesti. Toimenpiteisiin on tarkoitus sisältyä avustuksia kriittisessä kunnossa olevien asuntojen kunnostamiseksi. Espanjan uudella perhetukisuunnitelmalla on tarkoitus kattaa myös asumiseen liittyviä aloitteita. Asuntojen kohtuuhintaisuuden parantamiseksi Irlannissa otettiin heinäkuussa 2016 käyttöön asumisavustus (HAP). Se on tietyyttypinen sosiaalinen asumistuki ihmisille, joilla on

pitkäaikainen asuntotarve. Alankomaissa esitettiin paketti, jolla pyritään rajoittamaan vuokrankorotuksia ja parantamaan yleisesti siirtymistä sosiaalisen asuntotarjonnan piiristä yksityisiin vuokra-asuntoihin sellaisten henkilöiden osalta, joiden tulot ovat suuremmat kuin sosiaalisen asuntotarjonnan tulorajat.

Monissa jäsenvaltioissa on myös toteutettu toimia kohtuuhintaisten ja laadukkaiden lastenhoitopalvelujen saatavuuden parantamiseksi. Portugali ilmoitti ottavansa vuonna 2019 käyttöön varhaiskasvatustakuun kolmivuotiaista lapsista eteenpäin. Tšekissä otettiin huhtikuussa 2015 käyttöön pakollinen esikouluvuosi. Unkarissa tehtiin syyskuussa 2015 pakolliseksi varhaiskasvatukseen osallistuminen, ja vuodesta 2016 lähtien esiasteen opetus on pakollinen kaikille 6-vuotiaille Liettuassa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa maaliskuussa 2016 hyväksytty lastenhoitolaki tarjoaa 15 ilmaista lisätuntia lastenhoitoa työssäkäyvien vanhempien 3–4-vuotiaille lapsille Englannissa nykyisen yleisen 15 tunnin ilmaisen lastenhoidon lisäksi. Romaniassa hyväksyttiin laki, jolla parannetaan heikommassa asemassa olevien perheiden lasten pääsyä esiopetukseen tarjoamalla sosiaalisia etuseteleitä.

Jäsenvaltioissa on toteutettu merkittäviä terveydenhuoltouudistuksia, joilla edistetään tehokkaiden perusterveydenhuollon palvelujen järjestämistä ja saatavuutta, järjeistetään ja parannetaan erikois- ja sairaalahoidon kestävyttä ja parannetaan kohtuuhintaisten lääkkeiden saatavuutta ja niiden kustannustehokasta käyttöä. Palvelujen hajanaisuuteen puuttuminen ja hallintojärjestelyjen uudelleenorganisointi ovat muita aloja, joilla on toteutettu merkittäviä poliittisia toimia. Tarkoituksena on parantaa terveydenhuoltopalvelujen saantia sekä varmistaa riittävä työvoima hyvin toimivien terveydenhuoltojärjestelmien ennakoedellytyksenä. Tšekki, Liettua ja Latvia ovat toteuttaneet toimia parantaakseen menettelyjen läpinäkyvyyttä ja tiedon saatavuutta sekä potilaiden oikeuksien toteutumista ja mahdollisuuksia valita terveydenhuoltopalvelun tarjoaja sekä vähentääkseen terveydenhuoltopalveluihin pääsyn odotusaikaa. Bulgariassa, Saksassa, Romaniassa ja Slovakiassa ollaan panemassa täytäntöön sairaalahoittoon liittyviä uudistuksia. Sairaaloiden rahoitus esimerkiksi yhdistetään hoitotuloksiin, avohoitoa kehitetään ja hankintajärjestelyjä tarkastellaan uudelleen kustannustehokkuuden varmistamiseksi. Bulgariassa, Tšekissä, Saksassa, Espanjassa ja Portugalissa on laadittu toimenpiteitä lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden kustannusten alentamiseksi ottamalla käyttöön keskitetty hankintajärjestelmä tai lisäämällä rinnakkaisvalmisteiden käyttöä. Terveydenhuollon työntekijöiden ikääntymisestä johtuvan työvoimapulan ja työntekijöiden rekrytoimiseen tai

säilyttämiseen liittyvien haasteiden torjumiseksi Virossa ja Latviassa on hyväksytty toimenpiteitä, joilla tarjotaan palkankorotuksia ja tuetaan ammatillista kehitystä ja parempia työolosuhteita terveydenhuoltosektorin houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Joissakin jäsenvaltioissa ollaan toteuttamassa väestön ikääntymisen vuoksi toimia, joilla parannetaan pitkäaikaishoidon tehokkuutta, laatua ja saantia mutta pidetään julkinen rahoitus kestäväenä. Keskeisellä sijalla on ihmisten pitäminen omavaraisina mahdollisimman pitkään etenkin yhteisöpohjaisten palvelujen, kotihoidon ja ehkäisytoimien avulla. Jäsenvaltioissa ollaan myös puuttumassa palvelujen ja rahoituksen hajanaisuuteen. Esimerkiksi Slovenia on lujittamassa pitkäaikaishoitolakiaan vahvistamalla yhtenäisempää hoitoa ja ottamalla käyttöön uuden menetelmän pitkäaikaishoidon organisointia ja rahoitusta varten. Saksassa hyväksyttiin pitkäaikaishoitovakuutuksen uudistus, johon sisältyy ”hoidon tarpeessa olemista” koskevan määritelmän perustavanlaatuinen muutos ja joka pannaan täytäntöön vuonna 2017. Luxemburgissa on ehdotettu pitkäaikaishoitovakuutuksen uudistusta, jolla on tarkoitus yksinkertaistaa menettelyjä ja taata joustavuus ja keskittyminen yksilöllisiin tarpeisiin uuden huollettavuus- ja tukiluokkien luettelon avulla. Myös omaishoitajien tukemiseen tähtäävät toimet (ks. jakso 2.2.2) ovat merkittävällä sijalla pitkäaikaishoitajärjestelmien uudistuksissa.

Jäsenvaltioissa vuosina 2015–2016 hyväksytyissä eläkeuudistuksissa tulee esiin, että yhä enenevässä määrin tunnustetaan tarve liittää kestävyyttä vahvistaviin toimenpiteisiin rinnakkaistoimenpiteitä, joilla turvataan eläkkeiden riittävyys. Rahoituskriisistä lähtien toteutetuista uudistuksista valtaosassa on keskitytty väestön ikääntymiseen liittyvien kustannusten rajoittamiseen korottamalla eläkeikää, tiukentamalla eläke-ehtoja ja tarkistamalla etuuksien laskemista. Tämän tuloksena vuoden 2015 menoennusteet osoittavat ensimmäistä kertaa pitkän aikavälin eläkemenojen vähenemistä useimmissa jäsenvaltioissa (keskimäärin 0,2 prosenttiyksikköä BKT:stä vuosina 2013–2060). On myös nähtävissä, että riittävyys on yhä riippuvaisempi pitkistä ja vakaista työurista, jotka johtavat täyteen eläkkeeseen taikka vaihtoehtoisesti täydentävistä eläkesäästöistä ja vähimmäistakeista.

Jäsenvaltioiden hyväksymät uusimmat uudistukset ovat tältä osin monipuolisempia. Ne vaihtelevat eläkeiän lisäkorotuksista maissa, joissa kestävyys on edelleen haaste, riittävyyttä tukeviin toimenpiteisiin kuten vähimmäistakeisiin ja suotuisampaan indeksointiin. Belgiassa hyväksyttiin kattava uudistuspaketti, johon sisältyy eläkeiän korottaminen, pidempää uraa koskevat vaatimukset ja tiukemmat varhaiseläke-ehdot. Suomessa uusi eläkejärjestelmä tulee

voimaan vuonna 2017. Eläkeuudistuksella eläkeikä kytketään elinajanodotteeseen, ja sillä pyritään edistämään pidempiä työuria. Muissakin jäsenvaltioissa (Kroatia, Slovenia) on suunniteltu uudistuspaketteja, jotka on vielä viimeisteltävä ja saatettava lain muotoon. Joustavat eläkkeellejääntisäännöt, joilla pyritään pidentämään työelämässä pysymistä, ovat yleistymässä, ja sellaisia on hyväksytty Alankomaissa, Itävallassa ja Sloveniassa. Useissa jäsenvaltioissa on pyritty parantamaan pienituloisten eläkkeensaajien suojaa ottamalla käyttöön vähimmäiseläke tai korottamalla sitä (Tšekki, Slovakia) ja/tai ottamalla käyttöön kohdennettuja lisäetuuksia (Tšekki, Viro, Ruotsi). Latviassa on mukautettu eläkkeen karttumista koskevia sääntöjä eläkeoikeuksien suojaamiseksi talouden taantumassa, ja Liettuassa on tarkistettu indeksointisääntöjä. Portugalissa ryhdyttiin indeksoimaan uudelleen pieniä ja keskisuuria eläkkeitä. Kreikassa sitä vastoin on jäädytetty maksettavat eläkkeet ja on tarkistettu laskentasääntöjä eläkkeiden kestävyuden parantamiseksi. Belgiassa ja Ranskassa on toteutettu toimia lisäeläkejärjestelmien kestävyuden parantamiseksi, ja joissakin jäsenvaltioissa (Tanska, Alankomaat, Puola, Slovenia) on esitetty suunnitelmia lisäeläkkeiden uudistamiseksi, joskin nämä suunnitelmat on vielä viimeisteltävä ja saatettava lain muotoon. Tšekissä on saatettu loppuun lakisääteisesti rahoitetun eläkepilarin purkamisen.

Toimintarajoitteisten osallistumista työmarkkinoille on pyritty lisäämään erilaisilla toimenpiteillä useissa jäsenvaltioissa. Virossa otettiin käyttöön 1. heinäkuuta 2016 kiintiöt julkishallinnon työpaikoissa, ja tavoitteena on työllistää 1 000 toimintarajoitteista julkisella sektorilla vuoteen 2020 mennessä. Irlannissa hyväksyttiin kattava toimintarajoitteisten työllisyysstrategia vuosiksi 2015–2024. Siinä todettiin mm. että toimintarajoitteisten työllistämistä julkisella sektorilla koskeva 3 prosentin tavoite olisi asteittain kohotettava 6 prosenttiin vuoteen 2024 mennessä. Lisäksi valtio ryhtyi rahoittamaan työnantajien vertaistukipalvelua ja vammaisasioita käsittelevää puhelinpalvelua.

Jäsenvaltioissa on myös otettu käyttöön kohdennettuja toimenpiteitä, joilla tuetaan maahanmuuttajien ja pakolaisten integroitumista työmarkkinoille ja yhteiskuntaan. Tarkempi kuvaus näistä toimenpiteistä löytyy jaksosta 2.2.2.

Liite 1 – Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu, viitearvoina EU:n keskiarvot

	Työttömyysaste			Nuorisotyöttömyys						Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen reaaliikasvu		18–64-vuotiaiden köyhyysriskiaste			Epätasa-arvo - S80/S20		
				Nuortisyöttömyysaste			NEET-nuoret										
	Vuosi muutos (S1.2015-S1.2016)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (S1.2015-S1.2016)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n / EU:n vuosimuutos
EU28 (painotettu)	-1.0	~	~	-1.8	~	~	-0.5	~	~	2.3	~	0.1	~	~	0.0	~	~
EA19 (painotettu)	-0.9	~	~	-1.4	~	~	-0.4	~	~	1.8	~	0.0	~	~	0.0	~	~
EU28 (painottomaton)	-1.0	~	~	-2.3	~	~	-0.5	~	~	2.7	~	0.0	~	~	0.1	~	~
EA19 (painottomaton)	-0.9	1.1	0.1	-1.5	2.8	0.2	-0.5	-0.5	0.0	2.0	-0.3	0.0	-1.0	-0.1	0.0	-0.2	0.0
BE	-0.4	-0.4	0.6	-0.6	1.8	1.2	0.2	0.2	0.7	:	:	-0.5	-3.5	-0.6	0.0	-1.4	0.0
BG	-1.9	-0.7	-0.9	-6.0	-2.6	-4.3	-0.9	7.3	-0.4	:	:	-0.9	0.8	-1.0	0.3	1.9	0.3
CZ	-1.4	-4.6	-0.4	-3.2	-8.6	-1.5	-0.6	-4.5	-0.1	3.2	0.8	-0.1	-8.2	-0.2	0.0	-1.7	0.0
DK	-0.3	-2.7	0.7	0.8	-7.6	2.5	0.4	-5.8	0.9	7.3	5.0	0.0	-3.4	-0.1	0.0	-1.1	0.0
DE	-0.5	-4.4	0.5	0.0	-11.9	1.8	-0.2	-5.8	0.3	2.5	0.2	0.1	0.1	0.0	-0.3	-0.4	-0.3
EE	0.0	-2.1	1.0	1.7	-4.8	3.5	-0.9	-1.2	-0.4	:	:	-1.5	0.7	-1.6	-0.3	1.0	-0.3
IE	-1.5	-0.3	-0.5	-4.1	-1.7	-2.4	-0.9	2.3	-0.4	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	-1.7	15.1	-0.8	-1.2	30.6	0.6	-1.9	5.2	-1.4	:	:	-1.0	5.3	-1.1	0.0	1.3	0.0
ES	-2.6	11.6	-1.6	-4.0	26.8	-2.2	-1.5	3.6	-1.0	2.1	-0.3	-0.1	5.6	-0.2	0.1	1.7	0.1
FR	-0.4	1.4	0.6	-0.1	5.6	1.7	0.6	0.0	1.1	1.7	-0.7	0.2	-3.8	0.1	0.0	-0.9	0.0
HR	-2.7	5.1	-1.8	-12.0	12.4	-10.2	-0.8	6.5	-0.3	:	:	0.0	0.7	-0.1	0.1	0.0	0.1
IT	-0.7	2.9	0.3	-4.2	18.5	-2.5	-0.7	9.4	-0.2	0.8	-1.5	0.1	2.6	0.0	0.0	0.6	0.0
CY	-2.9	4.1	-2.0	-5.9	9.0	-4.2	-1.7	3.3	-1.2	-0.8	-3.2	2.5	-1.3	2.4	-0.2	0.0	-0.2
LV	-0.2	1.0	0.8	2.0	-1.5	3.7	-1.5	-1.5	-1.0	4.8	2.5	0.2	1.4	0.1	0.0	1.3	0.0
LT	-1.0	-0.4	0.0	-3.0	-4.3	-1.3	-0.7	-2.8	-0.2	2.8	0.5	1.9	2.3	1.8	1.4	2.3	1.4
LU	-0.1	-2.4	0.9	-0.2	-1.6	1.6	-0.1	-5.8	0.4	:	:	-0.9	-2.3	-1.0	-0.1	-0.9	-0.1
HU	-1.8	-3.3	-0.8	-4.7	-5.2	-2.9	-2.0	-0.4	-1.5	2.0	-0.3	0.6	-1.7	0.5	0.0	-0.9	0.0
MT	-0.6	-3.8	0.3	-1.5	-9.3	0.3	-0.1	-1.6	0.4	:	:	-0.1	-4.1	-0.2	0.2	-1.0	0.2
NL	-0.6	-2.3	0.4	0.1	-7.8	1.9	-0.8	-7.3	-0.3	3.2	0.9	0.7	-4.1	0.6	0.0	-1.4	0.0
AT	0.4	-2.7	1.3	1.2	-7.9	3.0	-0.2	-4.5	0.3	0.3	-2.0	0.1	-4.2	0.0	-0.1	-1.2	-0.1
PL	-1.4	-2.4	-0.4	-3.1	-0.9	-1.4	-1.0	-1.0	-0.5	:	:	0.9	0.4	0.8	0.0	-0.3	0.0
PT	-1.3	3.0	-0.3	-3.0	10.1	-1.2	-1.0	-0.7	-0.5	1.7	-0.6	-0.3	1.6	-0.4	-0.2	0.8	-0.2
RO	-0.6	-2.5	0.4	:	:	:	1.1	6.1	1.6	5.8	3.5	-0.4	6.1	-0.5	1.1	3.1	1.1
SI	-1.2	-0.5	-0.2	-1.4	-3.6	0.4	0.1	-2.5	0.6	2.1	-0.2	-0.1	-3.6	-0.2	-0.1	-1.6	-0.1
SK	-1.8	1.4	-0.8	-3.7	3.9	-1.9	0.9	1.7	1.4	4.0	1.7	-0.7	-5.6	-0.8	-0.4	-1.7	-0.4
FI	-0.2	0.3	0.8	-0.9	2.2	0.8	0.4	-1.4	0.9	1.0	-1.3	0.2	-4.5	0.1	0.0	-1.6	0.0
SE	-0.7	-1.8	0.2	-2.2	-0.1	-0.4	-0.5	-5.3	0.0	2.5	0.2	-0.9	-3.4	-1.0	-0.1	-1.4	-0.1
UK	-0.6	-3.8	0.4	-2.2	-5.6	-0.4	-0.8	-0.9	-0.3	3.3	1.0	0.1	-1.5	0.0	0.1	0.0	0.1

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus, kansantalouden tilinpito ja EU-SILC (työllisyyden pääosaston laskelmat).

Kunkin indikaattorin osalta (lukuun ottamatta kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen reaaliikasvua, koska se esitetään rahamääräisenä) kolmessa sarakkeessa viitataan seuraaviin: i) vuotuinen muutos absoluuttisesti mitattuna; ii) ero EU:n (tai euroalueen) keskiarvoon samana vuonna; iii) maan vuotuinen muutos suhteessa EU:n tai euroalueen vuotuisen muutokseen (osoittaa, onko maan tilanne heikkenemässä/kohenemassa nopeammin kuin muun EU:n tai euroalueen ottaen huomioon sosioekonomisen lähentymisen/eriytymisen dynamiikka. S1 tarkoittaa ensimmäistä vuosipuoliskoa ja perustuu neljännesvuosittain kausioikaistuihin tietoihin. NEET-tietosarjassa seuraavat katkokset: ES (2014), FR (2014), HU (2015) ja LU (2015). Köyhyysriskiaste- ja S80/S20-tietosarjoissa seuraavat katkokset: EE (2014) ja UK (2015). Köyhyysriskiastetta ja S80/S20-indikaattoria koskevat luvut alustavia Alankomaiden osalta.

26. lokakuuta 2016 köyhyysriskiasteessa ja S80/S20-indikaattorissa EU:n keskiarvoon nähden tapahtuneiden muutosten ja erojen tilastollista merkittävyyttä koskevat merkinnät eivät ole vielä saatavilla.

Liite 2 – Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu, viitearvoina euroalueen (EA) keskiarvot

	Työttömyysaste			Nuorisotyöttömyys						Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulujen reaalkasvu		18–64-vuotiaiden köyhyyseriskiaaste			Epätasa-arvo - S80/S20		
				Nuorisotyöttömyysaste			NEET-nuoret										
	Vuosi muutos (S1.2015-S1.2016)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (S1.2015-S1.2016)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos	Vuosi muutos (2014-2015)	Ero EU:n keskiarvoon	JV:n vs. EU:n vuosimuutos
EU28 (painotettu)	-1.0	~	~	-1.8	~	~	-0.5	~	~	2.3	~	0.1	~	~	0.0	~	~
EA19 (painotettu)	-0.9	~	~	-1.4	~	~	-0.4	~	~	1.8	~	0.0	~	~	0.0	~	~
EU28 (painottamaton)	-1.0	-1.2	-0.1	-2.3	-0.9	-0.9	-0.5	-0.5	-0.1	2.7	0.8	0.0	-1.2	0.0	0.1	-0.1	0.1
EA19 (painottamaton)	-0.9	~	~	-1.5	~	~	-0.5	~	~	2.0	~	0.0	~	~	0.0	~	~
BE	-0.4	-2.0	0.5	-0.6	-0.5	0.8	0.2	0.0	0.6	:	:	-0.5	-3.7	-0.5	0.0	-1.4	0.0
BG	-1.9	-2.2	-0.9	-6.0	-4.9	-4.7	-0.9	7.1	-0.5	:	:	-0.9	0.6	-0.9	0.3	1.9	0.3
CZ	-1.4	-6.1	-0.4	-3.2	-10.8	-1.9	-0.6	-4.7	-0.2	3.2	1.3	-0.1	-8.4	-0.1	0.0	-1.7	0.0
DK	-0.3	-4.2	0.7	0.8	-9.8	2.1	0.4	-6.0	0.8	7.3	5.5	0.0	-3.6	0.0	0.0	-1.1	0.0
DE	-0.5	-5.9	0.5	0.0	-14.1	1.4	-0.2	-6.0	0.2	2.5	0.7	0.1	-0.1	0.1	-0.3	-0.4	-0.3
EE	0.0	-3.6	1.0	1.7	-7.1	3.1	-0.9	-1.4	-0.5	:	:	-1.5	0.5	-1.5	-0.3	1.0	-0.3
IE	-1.5	-1.9	-0.5	-4.1	-3.9	-2.8	-0.9	2.1	-0.5	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	-1.7	13.6	-0.8	-1.2	28.4	0.2	-1.9	5.0	-1.5	:	:	-1.0	5.1	-1.0	0.0	1.3	0.0
ES	-2.6	10.1	-1.7	-4.0	24.5	-2.6	-1.5	3.4	-1.1	2.1	0.2	-0.1	5.4	-0.1	0.1	1.7	0.1
FR	-0.4	-0.1	0.6	-0.1	3.3	1.3	0.6	-0.2	1.0	1.7	-0.2	0.2	-4.0	0.2	0.0	-0.9	0.0
HR	-2.7	3.6	-1.8	-12.0	10.2	-10.6	-0.8	6.3	-0.4	:	:	0.0	0.5	0.0	0.1	0.0	0.1
IT	-0.7	1.4	0.2	-4.2	16.3	-2.9	-0.7	9.2	-0.3	0.8	-1.0	0.1	2.4	0.1	0.0	0.6	0.0
CY	-2.9	2.6	-2.0	-5.9	6.7	-4.5	-1.7	3.1	-1.3	-0.8	-2.7	2.5	-1.5	2.5	-0.2	0.0	-0.2
LV	-0.2	-0.5	0.8	2.0	-3.8	3.3	-1.5	-1.7	-1.1	4.8	3.0	0.2	1.2	0.2	0.0	1.3	0.0
LT	-1.0	-1.9	-0.1	-3.0	-6.6	-1.7	-0.7	-3.0	-0.3	2.8	1.0	1.9	2.1	1.9	1.4	2.3	1.4
LU	-0.1	-3.9	0.8	-0.2	-3.8	1.2	-0.1	-6.0	0.3	:	:	-0.9	-2.5	-0.9	-0.1	-0.9	-0.1
HU	-1.8	-4.8	-0.9	-4.7	-7.4	-3.3	-2.0	-0.6	-1.6	2.0	0.2	0.6	-1.9	0.6	0.0	-0.9	0.0
MT	-0.6	-5.3	0.3	-1.5	-11.5	-0.1	-0.1	-1.8	0.3	:	:	-0.1	-4.3	-0.1	0.2	-1.0	0.2
NL	-0.6	-3.8	0.3	0.1	-10.1	1.5	-0.8	-7.5	-0.4	3.2	1.4	0.7	-4.3	0.7	0.0	-1.4	0.0
AT	0.4	-4.2	1.3	1.2	-10.2	2.6	-0.2	-4.7	0.2	0.3	-1.6	0.1	-4.4	0.1	-0.1	-1.2	-0.1
PL	-1.4	-3.9	-0.5	-3.1	-3.2	-1.8	-1.0	-1.2	-0.6	:	:	0.9	0.2	0.9	0.0	-0.3	0.0
PT	-1.3	1.5	-0.4	-3.0	7.8	-1.6	-1.0	-0.9	-0.6	1.7	-0.1	-0.3	1.4	-0.3	-0.2	0.8	-0.2
RO	-0.6	-4.0	0.3	:	:	:	1.1	5.9	1.5	5.8	4.0	-0.4	5.9	-0.4	1.1	3.1	1.1
SI	-1.2	-2.1	-0.3	-1.4	-5.9	0.0	0.1	-2.7	0.5	2.1	0.3	-0.1	-3.8	-0.1	-0.1	-1.6	-0.1
SK	-1.8	-0.1	-0.9	-3.7	1.6	-2.3	0.9	1.5	1.3	4.0	2.2	-0.7	-5.8	-0.7	-0.4	-1.7	-0.4
FI	-0.2	-1.2	0.7	-0.9	-0.1	0.4	0.4	-1.6	0.8	1.0	-0.8	0.2	-4.7	0.2	0.0	-1.6	0.0
SE	-0.7	-3.3	0.2	-2.2	-2.4	-0.8	-0.5	-5.5	-0.1	2.5	0.7	-0.9	-3.6	-0.9	-0.1	-1.4	-0.1
UK	-0.6	-5.3	0.4	-2.2	-7.9	-0.8	-0.8	-1.1	-0.4	3.3	1.5	0.1	-1.7	0.1	0.1	0.0	0.1

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus, kansantalouden tilinpito ja EU-SILC (työllisyyden pääosaston laskelmat). Ks. tarkemmat tiedot liitteessä 1.

Liite 3 – Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu, absoluuttisina arvoina kolmena peräkkäisenä vuotena

	Työttömyysaste			Nuorisotyöttömyys						Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen reaaliikasvu			18–64-vuotiaiden köyhyysriskiaste			Epätasa-arvo - S80/S20		
	2014	2015	2016S1	2014	2015	2016S1	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
EU28 (painotettu)	10.2	9.4	8.7	22.2	20.3	19.0	13.0	12.5	12.0	0.0	1.0	2.3	16.4	17.1	17.2	5.0	5.2	5.2
EA19 (painotettu)	11.6	10.9	10.2	23.8	22.4	21.3	12.9	12.6	12.2	-0.5	0.7	1.8	16.8	17.4	17.4	5.0	5.2	5.2
EU28 (painottamaton)	10.5	9.9	8.9	24.5	22.6	20.3	12.8	12.3	11.7	1.2	0.8	2.7	15.6	16.2	16.2	4.8	5.0	5.1
EA19 (painottamaton)	11.3	10.7	9.8	25.2	23.3	21.8	12.4	12.0	11.5	-0.4	0.3	2.0	15.7	16.2	16.2	4.8	5.0	5.0
BE	8.5	8.5	8.3	23.2	22.1	20.8	12.7	12.0	12.2	-0.3	0.3	:	13.4	14.2	13.7	3.8	3.8	3.8
BG	11.4	9.2	8.0	23.8	21.6	16.4	21.6	20.2	19.3	5.2	-7.1	:	17.1	18.9	18.0	6.6	6.8	7.1
CZ	6.1	5.1	4.1	15.9	12.6	10.5	9.1	8.1	7.5	-0.7	2.9	3.2	8.6	9.1	9.0	3.4	3.5	3.5
DK	6.6	6.2	6.0	12.6	10.8	11.5	6.0	5.8	6.2	-0.9	1.5	7.3	13.4	13.8	13.8	4.0	4.1	4.1
DE	5.0	4.6	4.3	7.7	7.2	7.2	6.3	6.4	6.2	0.7	1.4	2.5	16.9	17.2	17.3	4.6	5.1	4.8
EE	7.4	6.2	6.6	15.0	13.1	14.2	11.3	11.7	10.8	6.1	2.4	:	17.3	19.4	17.9	5.5	6.5	6.2
IE	11.3	9.4	8.4	23.9	20.9	17.4	16.1	15.2	14.3	-2.1	1.1	:	14.0	16.1	:	4.5	4.8	:
EL	26.5	24.9	23.8	52.4	49.8	49.6	20.4	19.1	17.2	-6.4	-1.3	:	24.1	23.5	22.5	6.6	6.5	6.5
ES	24.5	22.1	20.3	53.2	48.3	45.8	18.6	17.1	15.6	-1.9	0.7	2.1	20.4	22.9	22.8	6.3	6.8	6.9
FR	10.3	10.4	10.1	24.3	24.7	24.6	11.2	11.4	12.0	-0.3	0.7	1.7	13.7	13.2	13.4	4.5	4.3	4.3
HR	17.3	16.3	13.8	45.5	43.0	31.4	19.6	19.3	18.5	-3.7	1.1	:	17.8	17.9	17.9	5.3	5.1	5.2
IT	12.7	11.9	11.6	42.7	40.3	37.5	22.2	22.1	21.4	-0.8	0.3	0.8	19.1	19.7	19.8	5.8	5.8	5.8
CY	16.1	15.0	12.8	36.0	32.8	28.0	18.7	17.0	15.3	-5.4	-5.8	-0.8	14.4	13.4	15.9	4.9	5.4	5.2
LV	10.8	9.9	9.7	19.6	16.3	17.5	13.0	12.0	10.5	4.4	1.3	4.8	18.8	18.4	18.6	6.3	6.5	6.5
LT	10.7	9.1	8.4	19.3	16.3	14.7	11.1	9.9	9.2	4.4	1.6	2.8	19.0	17.6	19.5	6.1	6.1	7.5
LU	6.0	6.4	6.3	22.3	16.6	17.5	5.0	6.3	6.2	:	:	:	15.0	15.8	14.9	4.6	4.4	4.3
HU	7.7	6.8	5.5	20.4	17.3	13.9	15.5	13.6	11.6	1.8	3.8	2.0	15.2	14.9	15.5	4.3	4.3	4.3
MT	5.8	5.4	5.0	11.7	11.8	9.8	9.9	10.5	10.4	:	:	:	13.6	13.2	13.1	4.1	4.0	4.2
NL	7.4	6.9	6.4	12.7	11.3	11.2	5.6	5.5	4.7	-1.4	-0.6	3.2	10.9	12.4	13.1	3.6	3.8	3.8
AT	5.6	5.7	6.1	10.3	10.6	11.1	7.3	7.7	7.5	-1.7	0.0	0.3	12.9	12.9	13.0	4.1	4.1	4.0
PL	9.0	7.5	6.4	23.9	20.8	18.1	12.2	12.0	11.0	1.3	2.7	:	16.7	16.7	17.6	4.9	4.9	4.9
PT	14.1	12.6	11.7	34.7	32.0	29.1	14.1	12.3	11.3	-1.0	-0.5	1.7	18.4	19.1	18.8	6.0	6.2	6.0
RO	6.8	6.8	6.3	24.0	21.7		17.0	17.0	18.1	33.0	6.1	5.8	21.7	23.7	23.3	6.8	7.2	8.3
SI	9.7	9.0	8.2	20.2	16.3	15.4	9.2	9.4	9.5	-1.7	1.8	2.1	13.0	13.7	13.6	3.6	3.7	3.6
SK	13.2	11.5	10.1	29.7	26.5	22.9	13.7	12.8	13.7	0.1	2.6	4.0	12.1	12.3	11.6	3.6	3.9	3.5
FI	8.7	9.4	9.0	20.5	22.4	21.2	9.3	10.2	10.6	0.4	-0.8	1.0	11.3	12.5	12.7	3.6	3.6	3.6
SE	7.9	7.4	7.0	22.9	20.4	18.9	7.5	7.2	6.7	1.7	2.7	2.5	14.0	14.7	13.8	3.7	3.9	3.8
UK	6.1	5.3	5.0	17.0	14.6	13.4	13.2	11.9	11.1	-0.1	1.5	3.3	14.7	15.6	15.7	4.6	5.1	5.2

Lähde: Eurostat, EU:n työvoimatutkimus, kansantalouden tilinpito ja EU-SILC (työllisyyden pääosaston laskelmat). Ks. tarkemmat tiedot liitteessä 1.

Liite 4 – Huomautus tulostaulun kehityssuuntausten ja tasojen tunnistamismenetelmistä

Vuoden 2015 puolivälissä Euroopan komissio ja jäsenvaltiot keskustelivat keinoista, joilla voitaisiin parantaa keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun analysointia, käsittelyä ja tulkintaa seuraavaa yhteistä työllisyysraporttia varten. Erityisesti käsiteltiin sellaisten menetelmien kehittämistä, joilla jäsenvaltioiden suorituskykyä voidaan arvioida tulostaulun pohjalta. Keskusteluissa sovittiin, että sovellettavilla menetelmillä olisi voitava esittää kunkin indikaattorin osalta jokaisen jäsenvaltion suhteellista asemaa osoittava tulos sen mukaan, mikä on indikaattorin arvo (pistemäärä) EU:n indikaattorien arvojen (pistemäärien) jakaumassa. Menetelmää on tarkoitus soveltaa sekä vuositasoihin (tasot) sekä yhden vuoden muutoksiin (muutokset), mikä mahdollistaa kattavan arvioinnin jäsenvaltioiden suorituskyvystä.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi voidaan soveltaa yleisesti käytettyä yksinkertaista lähestymistapaa. Siinä analysoidaan kunkin indikaattorin osalta tasot ja muutokset ja havaitaan yleisestä suuntauksesta selvästi poikkeavat arvot (jäsenvaltioiden pistemäärät) eli tilastollisin käsittein ilmaistuna havaitaan kunkin indikaattorin osalta EU:n pistemäärien jakauman poikkeavat havainnot.

Jotta tätä lähestymistapaa voitaisiin soveltaa, ennen analysointia on aiheellista muuntaa kunkin indikaattorin osalta jokaisen jäsenvaltion (jäljempänä kaavassa ”MS”) pistemäärä standardipistemääräksi (tunnetaan myös nimellä z-pistemäärä), jonka etuna on, että se tarjoaa keinon yhdistää erilaisia mittareita, jolloin samaa mittaria voidaan soveltaa kaikkien indikaattorien osalta.

Tähän päästään yhdenmukaistamalla sekä tasojen että muutosten raaka-arvoja kunkin indikaattorin osalta seuraavan kaavan mukaisesti:

$$z - \text{score for } MS_x = \frac{[MS_x \text{ indicator} - \text{average } (MS \text{ indicator})]}{\text{standard deviation } (MS \text{ indicator})}$$

Tämän lähestymistavan avulla voidaan ilmaista kunkin jäsenvaltion osalta indikaattorin raaka-arvo siltä kannalta, kuinka monta keskihajontaa se poikkeaa keskiarvosta. Sen jälkeen jokaisen jäsenvaltion suorituskyky voidaan arvioida ja luokitella saatujen z-pistemäärien pohjalta vertaamalla niitä ennalta määritettyihin kynnysarvoihin, jotka voidaan asettaa keskihajontojen monikerraksi. On huomattava, että vastaavasta menetelmästä on jo sovittu ja sitä on käytetty aiemmin LIME-arviointikehyksen⁴² yhteydessä.

Tämän lähestymistavan tärkein kysymys on raja-arvojen asettaminen. Koska parametreja koskevia oletuksia ei voi tehdä työvoimaindikaattorien⁴³ havaittujen raaka-arvojen jakaumasta, kynnysarvojen määrittämisessä käytetään yleensä perussääntöä. Tulostaulussa käytettyjen keskeisten indikaattoreiden analyysin mukaisesti ja kun otetaan huomioon, että mitä alempia työttömyyttä ja työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien määrää koskevat indikaattorien arvot ja sosiaalisten indikaattoreiden arvot (kotitalouksien käytettävissä olevia bruttotuloa lukuun ottamatta) ovat, ehdotetaan että kun⁴⁴

1. pistemäärä on pienempi kuin -1: erittäin hyvä suorituskyky
2. pistemäärä on välillä -1 ja -0,5: hyvä suorituskyky
3. pistemäärä on välillä -0,5 ja 0,5: neutraali suorituskyky
4. pistemäärä on välillä 0,5 ja 1: huono suorituskyky

⁴² Euroopan komissio (2008), ”The LIME Assessment Framework (LAF): A methodological tool to compare, in the context of the Lisbon Strategy, the performance of EU Member States in terms of GDP and in terms of twenty policy areas affecting growth”, European Economy Occasional Papers nro 41/2008.

⁴³ Jakaumaa koskevat hypoteesit hylättiin sekä normaalisuus- että t-jakaumatestin jälkeen.

⁴⁴ Työryhmässä keskusteltiin eri raja-arvojen asettamisesta. Tässä ehdotuksessa on otettu huomioon keskustelun tulokset.

5. pistemäärä on suurempi kuin 1: erittäin huono suorituskyyky⁴⁵

Tässä ehdotetun menetelmän tarkoituksena on arvioida kunkin jäsenvaltion suorituskyyky kaikkien indikaattorien tasojen ja muutosten osalta. Tämän vaiheen tuloksena on siis kunkin indikaattorin tasojen ja muutosten osalta jäsenvaltioiden pistemäärien arviointi taulukossa 1 esitettyjen viiden perusteen mukaisesti:

Taulukko 1: Ehdotus z-pistemäärien kynnysarvoiksi

z-pistemäärien kynnysarvot					
	-1,0	-0,5	0	0,5	1,0
	<i>(pienempi kuin)</i>	<i>(pienempi kuin)</i>	<i>(välillä)</i>	<i>(suurempi kuin)</i>	<i>(suurempi kuin)</i>
	Arviointi				
Tasot	Hyvin alhainen	Alhainen	Keskimääräinen	Suuri	Hyvin suuri
Muutokset	Huomattavasti keskimääräistä pienempi	Keskimääräistä pienempi	Keskimääräinen	Keskimääräistä suurempi	Huomattavasti keskimääräistä suurempi

⁴⁵ Normaalisuuden ollessa kyseessä valitut raja-arvot vastaavat noin 15:tä, 30:tä, 50:tä, 70:tä ja 85:tä prosenttia kumulatiivisesta jakaumasta.

Yhdistämällä tasojen ja muutosten arvioinnit maan kokonaissuoritus voidaan luokitella kunkin indikaattorin osalta yhteen seuraavista seitsemästä luokasta. Värikoodit ovat samat kuin kaavioissa 1, 14, 15, 27 ja 28.

Parhaiten suoriutuvat	pistemäärä pienempi kuin -1,0 tasojen osalta ja pienempi kuin 1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat huomattavasti EU:n keskiarvoa paremmat ja joissa tilanne paranee tai ei heikkene EU:n keskiarvoa nopeammin.
Keskiarvoa paremmat	pistemäärä välillä -1,0 ja -0,5 tasojen osalta ja pienempi kuin 1 muutosten osalta <u>tai</u> välillä -0,5 ja 0,5 tasojen osalta ja pienempi kuin -1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa paremmat ja joissa tilanne paranee tai ei heikkene selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Hyvät mutta tarpeen seurata	pistemäärä pienempi kuin -0,5 tasojen osalta <i>ja</i> suurempi kuin 1 muutosten osalta ja muutos on suurempi kuin nolla ⁴⁶	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa paremmat tai huomattavasti paremmat mutta joissa tilanne heikkenee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Keskimääräiset/ neutraalit	pistemäärä välillä -0,5 ja 0,5 tasojen osalta ja välillä -1,0 ja 1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden tasot vastaavat EU:n keskiarvoa ja joissa tilanne ei parane eikä heikkene selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Heikot mutta paranemassa	pistemäärä suurempi kuin 0,5 tasojen osalta ja pienempi kuin -1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa heikkommat tai huomattavasti heikkommat mutta joissa tilanne paranee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Seurattavat	pistemäärä välillä 0,5 ja 1,0 tasojen osalta ja suurempi kuin -1,0 muutosten osalta <u>tai</u> välillä -0,5 ja 0,5 tasojen osalta ja suurempi kuin 1,0 muutosten osalta	Tähän luokkaan kuuluu kaksi eri ryhmää: i) jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa heikkommat ja joissa tilanne heikkenee tai ei parane tarpeeksi nopeasti; ii) jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa mutta joissa tilanne heikkenee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Kriittisessä tilanteessa olevat	pistemäärä suurempi kuin 1,0 tasojen osalta ja suurempi kuin -1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa huomattavasti heikkommat ja joissa tilanne heikkenee tai ei parane tarpeeksi nopeasti.

Kotitalouksien käytettävissä olevista bruttotuloista, jotka näkyvät ainoastaan muutoksissa, on käytetty seuraavaa luokitusta (katso kaavio 26):

Parhaiten suoriutuvat	pistemäärä suurempi kuin 1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden muutokset ovat selvästi EU:n keskiarvoa suurempia.
Keskiarvoa paremmat	pistemäärä välillä 1,0 ja 0,5 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden muutokset ovat EU:n keskiarvoa suurempia.
Keskimääräiset/ neutraalit	pistemäärä välillä -0,5 ja 0,5 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden muutokset ovat keskimääräisiä.
Seurattavat	pistemäärä välillä -0,5 ja -1,0 muutosten osalta	Jäsenvaltiot, joiden muutokset ovat EU:n keskiarvoa pienempiä.

⁴⁶ Viimeksi mainittu edellytys estää sellaisen jäsenvaltion, jonka taso on ”alhainen” tai ”hyvin alhainen”, määrittämisen ”heikkeneväksi”, kun muutos on ”huomattavasti keskimääräistä suurempi” mutta edelleen laskussa.

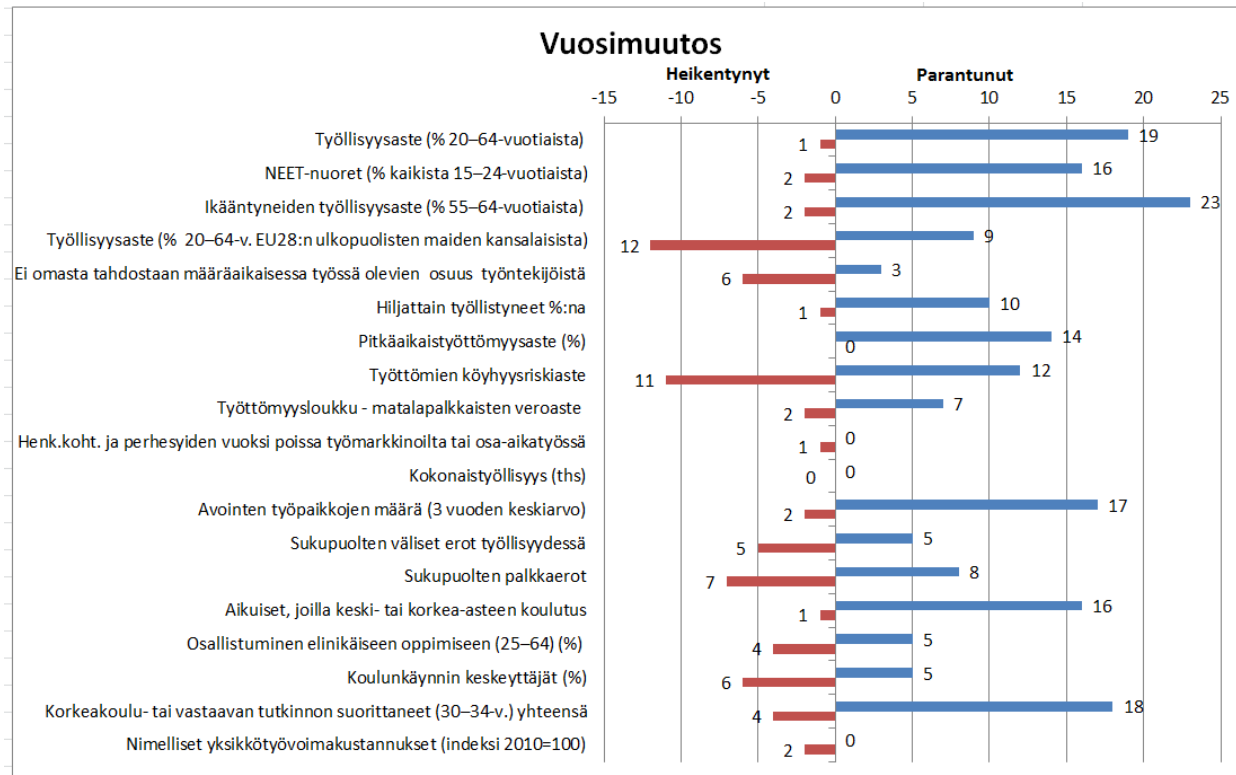
Kriittisessä tilanteessa olevat	pistemäärä enemmän kuin -1,0 muutosten osalta ja negatiivinen muutos kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen osalta ⁴⁷	Jäsenvaltiot, joiden muutokset ovat selvästi EU:n keskiarvoa pienempiä.
--	--	---

Raja-arvojen yhteenvetotaulukko

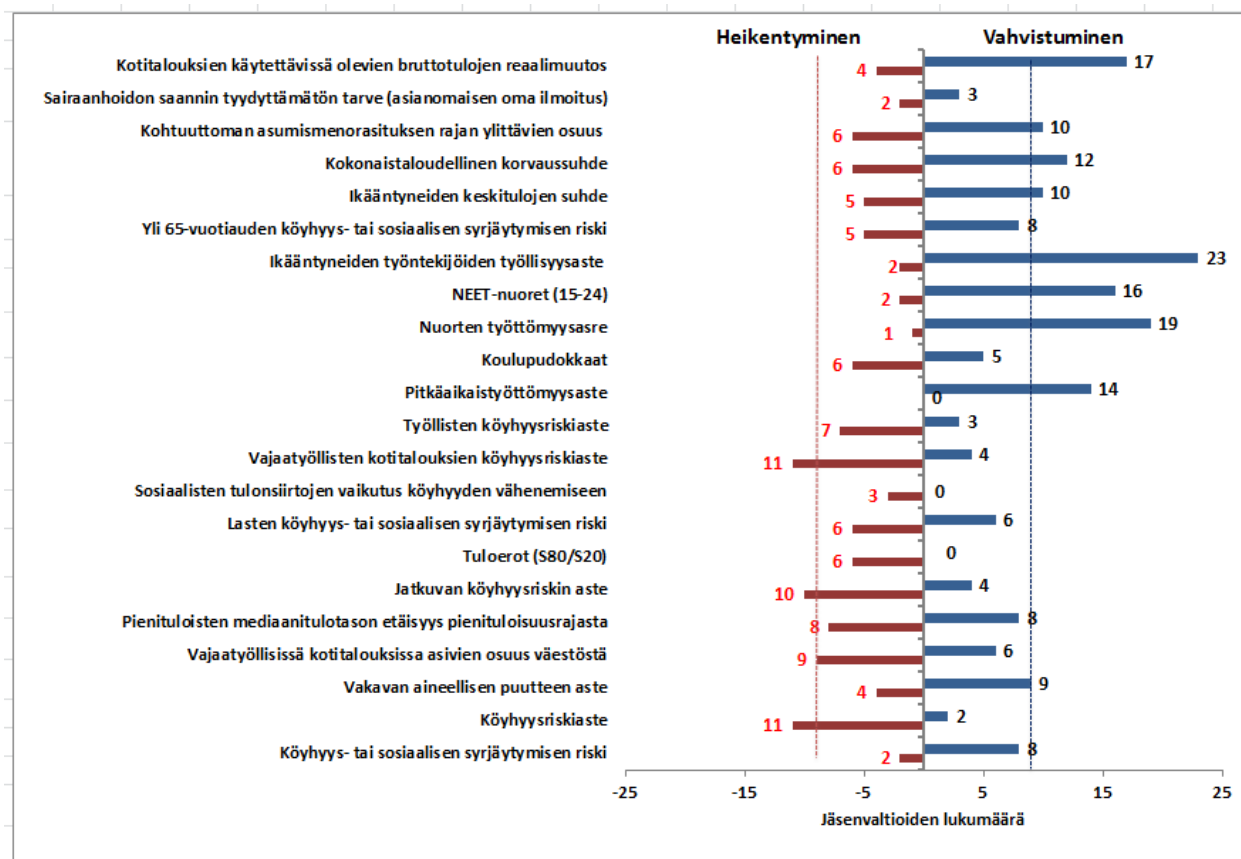
		Hyvin alhainen	Alhainen	Keskimääräinen	Suuri	Erittäin suuri
Työttömyysaste	Tasot	pienempi kuin 4,4 %	pienempi kuin 6,6 %	välillä 6,6 % ja 11,1 %	suurempi kuin 11,1 %	suurempi kuin 13,4 %
	Muutokset	pienempi kuin -0,9 %-yksikköä	pienempi kuin -0,9 %-yksikköä	välillä -1,4 ja -0,6 %-yksikköä	suurempi kuin -0,6 %-yksikköä	suurempi kuin -0,2 %-yksikköä
Nuorisotyöttömyysaste	Tasot	pienempi kuin 9,7 %	pienempi kuin 15,0 %	välillä 15,0 % ja 25,6 %	suurempi kuin 25,6 %	suurempi kuin 31,0 %
	Muutokset	pienempi kuin -5,2 %-yksikköä	pienempi kuin -3,7 %-yksikköä	välillä -3,7 ja -0,8 %-yksikköä	suurempi kuin -0,8 %-yksikköä	suurempi kuin 0,7 %-yksikköä
Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevat (NEET)	Tasot	pienempi kuin 7,3 %	pienempi kuin 9,5 %	välillä 9,5 % ja 13,9 %	suurempi kuin 13,9 %	suurempi kuin 16,1 %
	Muutokset	pienempi kuin -1,3 %-yksikköä	pienempi kuin -0,9 %-yksikköä	välillä -0,9 ja -0,1 %-yksikköä	suurempi kuin -0,1 %-yksikköä	suurempi kuin 0,3 %-yksikköä
Kotitalouksien käytettävissä olevat bruttotulot	Muutokset	pienempi kuin 0,7 %	pienempi kuin 1,7 %	välillä 1,7 % ja 3,6 %	suurempi kuin 3,6 %	suurempi kuin 4,6 %
Köyhyysriskiaste (18–64)	Tasot	pienempi kuin 12,6 %	pienempi kuin 14,4 %	välillä 14,4 % ja 18,0 %	suurempi kuin 18,0 %	suurempi kuin 19,8 %
	Muutokset	pienempi kuin -0,8 %-yksikköä	pienempi kuin -0,4 %-yksikköä	välillä -0,4 ja 0,4 %-yksikköä	suurempi kuin 0,4 %-yksikköä	suurempi kuin 0,8 %-yksikköä
S80/S20-suhde	Tasot	pienempi kuin 3,7	pienempi kuin 4,4	välillä 4,4 ja 5,8	suurempi kuin 5,8	suurempi kuin 6,4
	Muutokset	pienempi kuin -0,3	pienempi kuin -0,1	välillä -0,1 ja 0,3	suurempi kuin 0,3	suurempi kuin 0,4

⁴⁷ Viimeksi mainittu edellytys estää sellaisen jäsenvaltion, jonka kotitalouksien käytettävissä oleva bruttotulo on lisääntymässä, määrittämisen ”kriittisessä tilanteessa” olevaksi.

Liite 5: Tiivistelmä seurattavista työllisyyden kehityssuuntauksista ja niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, joilla havaitaan tilanteen heikkenemistä tai vahvistumista työllisyyskehityksen seurantavälineen 2016 perusteella; muutos 2015–2014

Liite 6: Tiivistelmä seurattavista sosiaalisista kehityssuuntauksista ja niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, joilla havaitaan tilanteen heikkenemistä tai vahvistumista työllisykehityksen seurantavälineen 2016 perusteella; muutos 2015–2014

Huomautus: EU-SILCiin perustuvien tuloja ja kotitalouden työssäkäyntiastetta koskevien indikaattoreiden osalta muutokset viittaavat yleensä vuosiin 2012–2013 ja vakavan aineellisen puutteen ja täyttymättömien lääkärikäyntitarpeiden osalta vuosiin 2013–2014. Muutokset kotitalouksien käytettävissä olevissa tuloissa viittaavat vuosiin 2013–2014. Työvoimatutkimukseen perustuvat indikaattorit (pitkäaikaistyöttömyysaste, koulunkäynnin keskeyttäneet, nuorisotyöttömyysaste, 15–24-vuotiaat NEET-nuoret, varhaiseläkkeelle jääneet (55–64-vuotiaat)) viittaavat tuoreempaan kauteen eli vuosiin 2014–2015. Yhteisen työllisyysraportin lopullisessa versiossa on nähtävissä tuoreimmat tiedot.